

Inventarisatie integriteitbeleid openbaar bestuur en politie

Eindrapport

Een onderzoek in opdracht van het
Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

Ron van Wonderen

B2826

Leiden, 23 juni 2004

Voorwoord

Dit rapport doet verslag van een inventarisatie van het integriteitbeleid bij de diverse tot het openbaar bestuur behorende overheidsorganen. De inventarisatie is uitgevoerd in opdracht van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties.

De inventarisatie had tot doel te bepalen welke integriteitbevorderende maatregelen overheidsorganisaties of overheidsonderdelen genomen hebben. Tevens is nagegaan of overheidsorganisaties hierbij voldoende ondersteuning van het Rijk en/of de belangen- en koepelorganisaties krijgen en waar verbeteringen mogelijk zijn.

De inventarisatie spitste zich hierbij toe op

- integriteit bevorderende maatregelen bij overheden en overheidsonderdelen op verschillende niveaus (gemeenten, waterschappen, provincies, het Rijk en de politie)
- integriteitbeleid ten aanzien van zowel ambtenaren als politieke ambtsdragers. Bij politieke ambtsdragers gaat het hierbij om zowel bestuurders als volksvertegenwoordigers.

Het rapport is als volgt opgebouwd. Na een inleidend hoofdstuk, dat tevens een omschrijving van de onderzoeksofzet bevat, volgt een beschrijving van de *dekking* van het integriteitbeleid (het aantal organisaties dat een integriteitbeleid voert). In het derde en vierde hoofdstuk beschrijven de *inhoud en reikwijdte* van het gevoerde integriteitbeleid (welke integriteitbevorderende maatregelen hebben overheidsorganisaties of overheidsonderdelen genomen). In hoofdstuk 3 gaan we hierbij in op het gevoerde integriteitbeleid voor ambtenaren, in hoofdstuk 4 beschrijven we het gevoerde integriteitbeleid voor politieke ambtsdragers. Een samenvatting van de belangrijkste bevindingen, gaat het geheel vooraf.

Op deze plaats danken we allereerst Hanke Bruins Slot en Michel Siebes voor hun meedenken en constructieve kritiek in verschillende fasen van het onderzoek. Ook willen we de leden van de begeleidingscommissie bedanken voor hun begeleiding van en medewerking aan dit onderzoek.

Jaap Bouwmeester
Projectleider

Ron van Wonderen
Onderzoeker

Inhoudsopgave

Samenvatting	7
1 Inleiding	21
1.1 Aanleiding voor de inventarisatie	21
1.2 Doel- en vraagstellingen	21
1.3 Opzet van de inventarisatie	23
2 Dekking integriteitbeleid	29
2.1 Respons	29
2.2 Resultaten	29
3 Inhoud en reikwijdte integriteitbeleid ambtenaren	31
3.1 Responsverantwoording	31
3.2 Aandacht voor integriteit	32
3.3 Het opstellen van gedragscodes	37
3.4 Onderzoeken bij werving en selectie	40
3.5 Kwetsbare functies	41
3.6 Het afleggen van een eed of belofte	43
3.7 Nevenwerkzaamheden en financiële belangen	44
3.8 Het treffen van maatregelen gericht op informatiebescherming	46
3.9 Relatiegeschenken	47
3.10 Inkoop- en aanbestedingsprocedures	49
3.11 Integriteit als onderdeel van (accountants)controle op het financieel beheer	50
3.12 Vertrouwenspersoon voor integriteit	52
3.13 Meldingsprocedure bij het vermoeden van een misstand	53
3.14 Handelswijze bij aantasting integriteit of vermoedens daarvan	54
3.15 Ondersteuning bij integriteitbeleid	56
4 Inhoud en reikwijdte integriteitbeleid politieke ambtsdragers	61
4.1 Responsverantwoording	61
4.2 Aandacht voor integriteit	63
4.3 Het opstellen van gedragscodes	63
4.4 Aanspreekpunt voor integriteitsvraagstukken	65
4.5 Nevenwerkzaamheden en financiële belangen	66
4.6 Het treffen van maatregelen gericht op informatiebescherming	68
4.7 Relatiegeschenken	68
4.8 Maatregelen gericht op voorkomen schijn van belangenverstrengeling	69
4.9 Ondersteuning bij integriteitbeleid	69

Bijlage 1	Resultaten inventarisatie integriteitbeleid ambtenaren
Bijlage 2	Resultaten inventarisatie integriteitbeleid bestuurders
Bijlage 3	Resultaten inventarisatie integriteitbeleid volksvertegenwoordigers
Bijlage 4	Vragenlijst inventarisatie integriteitbeleid ambtenaren
Bijlage 5	Vragenlijst inventarisatie integriteitbeleid bestuurders
Bijlage 6	Vragenlijst inventarisatie integriteitbeleid volksvertegenwoordigers
Bijlage 7	Toelichting op vragenlijst inventarisatie integriteitbeleid ambtenaren
Bijlage 8	Toelichting op vragenlijst inventarisatie integriteitbeleid politieke ambtsdragers

Samenvatting

Doelstelling en opzet van de inventarisatie

Aanleiding voor de inventarisatie

Op 8 april 2003 heeft de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties aan de Kamer de Nota Integriteitbeleid bij het openbaar bestuur en politie¹ aangeboden. Deze nota richt zich op het beleid ter voorkoming van oneigenlijk en frauduleus handelen door overheidsfunctionarissen. In de nota wordt de stand van het integriteitbeleid binnen het openbaar bestuur en de politie belicht en wordt bezien waar nog stimulansen nodig zijn. Het is belangrijk hierbij op te merken dat overheden en overheidsonderdelen zelf verantwoordelijk zijn voor de wijze waarop zij het integriteitbeleid in hun organisaties vormgeven. Het Rijk heeft echter verantwoordelijkheid voor de wettelijke kaders en de algemene zorg voor de kwaliteit van het openbaar bestuur en heeft in dit opzicht met name een coördinerende verantwoordelijkheid. Vanuit deze coördinerende rol worden aan overheidsorganisaties ondersteunende instrumenten en faciliteiten aangeboden. De inzet van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties is dat elke overheidsorganisatie over een set van integriteitsinstrumenten beschikt.

Het voornemen van het ministerie is deze coördinerende rol te intensiveren. Het past binnen dit voornemen om meer inzicht te krijgen in de maatregelen die diverse overheidsorganisaties hebben genomen. De Nota Integriteitbeleid bij het openbaar bestuur en politie bevat daarom het voornemen het integriteitbeleid bij de diverse tot het openbaar bestuur behorende overheidsorganen te inventariseren. Deze inventarisatie is uitgevoerd in de periode januari 2004 – mei 2004.

Doelstellingen

De inventarisatie had tot doel te bepalen welke integriteitbevorderende maatregelen overheidsorganisaties of overheidsonderdelen genomen hebben. Tevens is nagegaan of overheidsorganisaties hierbij voldoende ondersteuning van het Rijk en/of de belangen- en koepelorganisaties krijgen en waar verbeteringen mogelijk zijn.

De inventarisatie spitste zich hierbij toe op

- integriteit bevorderende maatregelen bij overheden en overheidsonderdelen op verschillende niveaus (gemeenten, waterschappen, provincies, het Rijk en de politie)
- zowel ambtenaren als politieke ambtsdragers. Bij politieke ambtsdragers gaat het hierbij om zowel bestuurders als volksvertegenwoordigers.

Omdat bij de inventarisatie meerdere overheidsniveaus worden betrokken wordt duidelijk waar zich eventuele lacunes in het integriteitbeleid bevinden.

Vraagstellingen van het onderzoek

De inventarisatie richt zich op de beantwoording van de onderstaande centrale onderzoeksvragen.

1. Welke overheden en overheidsonderdelen worden geacht een eigen integriteitbeleid te voeren en is er bij deze organisaties daadwerkelijk sprake van een integriteitbeleid?
2. Indien er sprake is van integriteitbeleid, op welke onderwerpen heeft dit beleid betrekking?
3. Wat zijn de knelpunten en belemmeringen bij het formuleren en implementeren van integriteitbeleid?

¹ Kamerstuk 28 844, nr. 1 (2003).

4. Zijn overheidsorganisaties van mening dat zij voldoende ondersteuning en facilitering (in de vorm van kaders, richtlijnen en modellen) ontvangen van het Rijk en/of de belangen- en koepelorganisaties? Waar zijn verbeteringen mogelijk?

Bij de beantwoording van de bovenstaande onderzoeksvragen is telkens nader geanalyseerd of onderzoeksresultaten verschillen:

- tussen de doelgroepen (ambtenaren, bestuurders en volksvertegenwoordigers)
- per type organisatie (gemeente, waterschap, provincie, politiekorpsen, uitvoerende diensten, ministeries en Staten-Generaal)

Afbakening van het onderzoek

De naleving en werking van het beleid behoorden niet tot de scope van het onderzoek. Het onderzoek richt zich *niet* op de mate waarin het beleid (en de verschillende integriteitsinstrumenten) bekend is onder het personeel, en of het wordt toegepast. In het onderzoek wordt tevens geen inhoudelijk oordeel gegeven over de *kwaliteit* van het al dan niet aanwezige beleid of integriteitsmaatregelen.

Inventarisatie op hoofdlijnen

Samengevat bestond de inventarisatie uit de volgende fasen:

Tabel S.1 Fasen van de inventarisatie

Fase	Activiteit	Resultaat
1. Afbakening	• Afbakening doelgroep	• Lijst van alle overheidsinstanties die eigen integriteitbeleid voeren
2. Onderzoek naar dekking (het aantal organisaties dat een integriteitbeleid voert)	• Telefonische enquête	• Inzicht in de dekking van het integriteitbeleid • Lijst met contactpersonen van alle overheidsinstanties die eigen integriteitbeleid voeren
3. Onderzoek naar inhoud / reikwijdte integriteitbeleid	• Enquête (schriftelijk en internet) • 1 ^e rappel (schriftelijk) • 2 ^e rappel (telefonisch) • 3 ^e rappel (schriftelijk)	• Inzicht in de inhoud / reikwijdte van het integriteitbeleid
4. Analyse en rapportage	• Analyse resultaten • Opstellen rapportage	• Eindrapport met conclusies over de stand van zaken van integriteitbeleid

Het aantal organisaties dat integriteitbeleid voert

De eerste onderzoeksvraag luidde: *“Welke overheden en overheidsonderdelen worden geacht een eigen integriteitbeleid te voeren en is er bij deze organisaties daadwerkelijk sprake van een integriteitbeleid?”* Uitgangspunt bij de beantwoording van deze onderzoeksvraag was om een dekkend onderzoek uit te voeren en niet te volstaan met een steekproef. Daarom richtte het onderzoek zich op alle gemeenten, provincies, waterschappen, politiekorpsen en (op rijksniveau) ministeries. Ook de Staten-Generaal en de uitvoerende diensten van de ministeries, die direct onder de ministeriële verantwoordelijkheid vallen, zijn bij de inventarisatie betrokken.

De onderzoeksvraag valt in twee delen uiteen. In de eerste plaats moest worden vastgesteld welke overheidsorganisaties geacht worden een eigen integriteitbeleid te voeren. Omdat bij voorbaat

nog niet geheel duidelijk was welke uitvoerende diensten een eigen integriteitbeleid voeren, is een beknopte inventarisatie uitgevoerd om dit vast te stellen.

In de tweede plaats moest de inventarisatie inzicht verwerven in de “dekking” van het integriteitbeleid (hoeveel overheden en overheidsonderdelen voeren daadwerkelijk eigen integriteitbeleid). Om dit te kunnen vaststellen zijn de overheden en overheidsonderdelen telefonisch benaderd met de volgende vraag: “voert uw organisatie integriteitbeleid voor ambtenaren en voor politieke ambtsdragers (bestuurders en volksvertegenwoordigers) of is uw organisatie van plan dat de komende jaren te gaan doen?”¹

De gekozen werkwijze had als voordeel dat *alle* organisaties bereikt konden worden, waardoor ook van organisaties die in fase 3 de vragenlijst niet retour hebben gezonden, bekend is of men een integriteitbeleid voert.

Extra doelstelling van het telefonisch onderzoek was het opbouwen van een compleet bestand met naam, adres, woonplaats en telefoonnummers van contactpersonen integriteitbeleid bij de genoemde organisaties. Na de afronding hiervan is een lijst opgesteld met gegevens van alle overheidsinstanties die integriteitbeleid moeten voeren en de aangewezen contactpersonen bij die instanties. Deze lijst vormde het uitgangspunt voor de inventarisatie van de inhoud, ofwel de ‘reikwijdte’ van het integriteitbeleid.

In totaal zijn 586 organisaties telefonisch benaderd. Met 537 organisaties zijn de gesprekken afgerond: 92% van de benaderde organisaties deed aan het onderzoek mee.

Bevindingen telefonische inventarisatie ‘dekking’ integriteitbeleid ambtenaren

Politiekorpsen, ministeries, uitvoerende diensten en provincies geven vrijwel allemaal aan dat ze een integriteitbeleid voeren voor ambtenaren. Bij waterschappen en gemeenten is dat bij twee op de drie organisaties het geval. Daarnaast geven één op de vijf gemeenten en één op de zeven waterschappen aan dat men voornemens is om beleid te gaan voeren. Eén op de acht waterschappen en één op de dertien gemeenten hebben momenteel *geen* voornemens om een integriteitbeleid voor ambtenaren te gaan voeren. Zie tabel S.2 voor het overzicht. Bij de gemeenten die nu nog geen integriteitbeleid voeren zijn kleinere gemeenten enigszins oververtegenwoordigd.

Tabel S.2 Voert de organisatie integriteitbeleid voor ambtenaren?

	Gemeenten	Water schappen	Provincies	Ministeries	Staten- Generaal	Politie korpsen	Uitvoerende diensten
Ja, voert beleid	64%	68%	83%	100%	100%	93%	100%
Wil beleid gaan voeren	21%	15%	0%	0%	0%	4%	0%
In discussie	2%	6%	0%	0%	0%	0%	0%
Geen beleidsvoornemens	7%	12%	0%	0%	0%	0%	0%
Niet bereikt of onbekend	6%	0%	17% ²	0%	0%	4%	0%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%
Totaal aantal benaderd	486	34	12	13	2	27	12

¹ In deze onderzoeksfase is nog niet ingegaan op de inhoud en reikwijdte van het gevoerde integriteitbeleid (deze inhoudelijke exercitie is uitgevoerd in de volgende onderzoeksfase).

² Twee provincies zijn in het telefonisch onderzoek niet bereikt. Uit de antwoorden die door deze provincies zijn gegeven in de schriftelijke enquête (3^e fase van het onderzoek) blijkt echter dat zij wel degelijk een integriteitbeleid voeren voor ambtenaren.

Bevindingen telefonische inventarisatie ‘dekking’ integriteitbeleid politieke ambtsdragers

De bevroegde provincies geven allen aan een integriteitbeleid voor politieke ambtsdragers te voeren. Bij twee op de drie gemeenten is dat het geval, en bij iets meer dan de helft van de waterschappen. Daarnaast geven één op de zeven gemeenten en waterschappen aan dat men voornemens is om beleid te gaan voeren. Eén op de vijf waterschappen en één op de vijftien gemeenten heeft momenteel *geen* voornemens om een integriteitbeleid voor politieke ambtsdragers te gaan voeren. Zie tabel S.3 voor het overzicht.

Tabel S.3 Voert de organisatie een integriteitbeleid voor politieke ambtsdragers¹?

	Gemeenten	Water Provincies schappen	
Voert beleid voor bestuurders én volksvertegenwoordigers	67%	56%	83%
Wil beleid gaan voeren voor bestuurders én volksvertegenwoordigers	15%	15%	0%
In discussie	3%	6%	0%
Nee, geen beleidsvoornemen	7%	21%	0%
Overig	2%	3%	0%
Niet bereikt of onbekend	6%	0%	17% ²
Totaal	100%	100%	100%
Totaal aantal benaderd	486	34	12

Inhoud en reikwijdte van het integriteitbeleid

Na de afbakening van de doelgroep en de vaststelling van de dekking van het integriteitbeleid is een schriftelijke enquête³ uitgevoerd onder overheidsorganisaties en de politie om te bepalen welke integriteitbevorderende maatregelen overheidsorganisaties of overheidsonderdelen genomen hebben. Tevens is nagegaan of overheidsorganisaties hierbij voldoende ondersteuning van het Rijk en/of de belangen- en koepelorganisaties krijgen en waar verbeteringen mogelijk zijn.

In deze paragraaf beschrijven we de inhoud en “reikwijdte” van het integriteitbeleid. Hiermee beantwoorden we de tweede onderzoeksvraag: *“Indien er sprake is van integriteitbeleid, op welke onderwerpen heeft dit beleid betrekking?”*

¹ Ministeries, Staten-Generaal, uitvoerende diensten en politiekorpsen zijn in het telefonische onderzoek niet bevroegd of men wel of geen integriteitbeleid voert voor politieke ambtsdragers. In de schriftelijke enquête zijn ministeries en Staten-Generaal echter wel bevroegd over het door hen gevoerde integriteitbeleid voor politieke ambtsdragers. Acht van de dertien ministeries alsmede de Tweede Kamer hebben de vragenlijsten m.b.t. het gevoerde integriteitbeleid voor politieke ambtsdragers geretourneerd.

² Twee provincies zijn in het telefonisch onderzoek niet bereikt. Uit de antwoorden die door deze provincies zijn gegeven in de schriftelijke enquête (3^e fase van het onderzoek) blijkt echter dat zij wel degelijk een integriteitbeleid voeren voor politieke ambtsdragers.

³ Respondenten werd ook de mogelijkheid geboden om de vragenlijst op internet in te vullen.

Het gaat hierbij om de onderwerpen die in onderstaand kader zijn weergegeven.

Ambtenaren

- Gedragscodes
- Vertrouwensfuncties en functies waarvoor een antecedentenonderzoek nodig is
- Het afleggen van een eed of belofte
- Melding en registratie van nevenwerkzaamheden
- Relatiegeschenken
- Functieroulatie en andere maatregelen bij kwetsbare functies
- Klokkenluidersregeling
- Vertrouwenspersoon integriteit
- Maatregelen gericht op informatiebescherming
- Handelwijze bij aantasting integriteit of vermoedens daarvan
- Inkoop- en aanbestedingsprocedures
- Integriteit als onderdeel van de (accountants)controle op het financieel beheer
- Betrokkenheid management en ondernemingsraad bij integriteitbeleid.

Politieke ambtsdragers (bestuurders en volksvertegenwoordigers)

Voor politieke ambtsdragers wenst het ministerie deels dezelfde onderwerpen te inventariseren als voor ambtenaren:

- Gedragscodes
- Relatiegeschenken
- Maatregelen gericht op informatiebescherming
- Nevenwerkzaamheden en financiële belangen.

Daarnaast gelden de volgende onderwerpen specifiek voor politieke ambtsdragers:

- Hoe wordt in de organisatie aandacht besteed aan integriteit voor politieke ambtsdragers
- Maatregelen gericht op het voorkomen van een schijn van belangenverstrengeling
- Aanspreekpunt integriteit voor politieke ambtsdragers.

Aantallen verzonden vragenlijsten

De vragenlijsten “inventarisatie integriteitbeleid voor ambtenaren” zijn verzonden aan alle gemeenten, waterschappen, provincies, politiekorpsen, ministeries, Staten-Generaal en uitvoerende diensten die geacht worden een eigen integriteitbeleid voor ambtenaren te voeren. De vragenlijsten “inventarisatie integriteitbeleid voor bestuurders” en “inventarisatie integriteitbeleid voor volksvertegenwoordigers” zijn toegezonden aan alle gemeenten, waterschappen en provincies, alsmede aan de Staten-Generaal (alleen t.b.v. volksvertegenwoordigers) en aan ministeries (alleen t.b.v. bestuurders). In tabel S.4 is weergegeven hoeveel vragenlijsten zijn verzonden en aan welke overheden en overheidsonderdelen deze zijn toegezonden:

Tabel S.4 Aantallen bevraagde overheden en overheidsonderdelen per onderzoeksdoelgroep

Doelgroep	Vragenlijst ambtenaren	Vragenlijst bestuurders	Vragenlijst volksvertegen- woordigers
Gemeenten	486	486	486
Provincies	12	12	12
Waterschappen	34	34	34
Politiekorpsen ¹	27	-	-
Ministeries	13	13	-
Uitvoerende diensten van ministeries	12	-	-
Staten-Generaal	2	-	2
Totaal aantal	586	545	534

Respons

De percentages geretourneerde vragenlijsten zijn weergegeven in tabel S.5.

- *Ambtenaren*
In totaal is aan 586 overheden en overheidsonderdelen een vragenlijst 'inventarisatie integriteitbeleid ambtenaren' toegezonden. Er zijn 436 vragenlijsten retour gezonden, dat is een respons van 74,4%.
- *Bestuurders*
In totaal is aan 545 overheden en overheidsonderdelen een vragenlijst 'inventarisatie integriteitbeleid politieke ambtsdragers (bestuurders)' toegezonden. Er zijn 338 vragenlijsten retour gezonden, dat is een respons van 62,0%.
- *Volksvertegenwoordigers*
In totaal is aan 534 overheden en overheidsonderdelen een vragenlijst 'inventarisatie integriteitbeleid politieke ambtsdragers (volksvertegenwoordigers)' toegezonden. Er zijn 343 vragenlijsten retour gezonden, dat is een respons van 64,2%.

Tabel S.5 Responsverantwoording per organisatietype²

Doelgroep	Respons % ambtenaren	Respons % bestuurders	Respons % volksvertegen- woordigers
Gemeenten	72,4%	60,5%	62,3%
Provincies	83,3%	66,7%	100,0%
Waterschappen	82,4%	82,4%	82,4%
Ministeries	100,0%	61,5%	-
Uitvoerende diensten van ministeries ³	66,7%	-	-
Regionale politiekorpsen	88,9%	-	-
Staten-Generaal ⁴	50,0%	-	50,0%
Totaal respons %	74,4%	62,0%	64,2%
Totaal respons aantal	436	338	343

¹ Dit betreft 25 regionale politiekorpsen, het politie onderwijs- en kenniscentrum (LSOP) en de Korps Landelijke Politiediensten (KLPD).

² De respons is inclusief vragenlijsten die ná de onderzoeksperiode zijn geretourneerd: 13 vragenlijsten 'ambtenaren' (1 provincie, 1 politiekorps, 1 waterschap, 10 gemeenten), 9 vragenlijsten 'bestuurders' (1 waterschap en 8 gemeenten) en 20 vragenlijsten 'volksvertegenwoordigers' (1 provincie en 19 gemeenten).

³ De volgende uitvoerende diensten van ministeries hebben gerespondeerd: Rijksgebouwendienst, Directoraat Generaal Belastingdienst, Immigratie- en Naturalisatiedienst (IND), Dienst Justitiële Inrichtingen (DJI), Raad voor de Kinderbescherming, Openbaar Ministerie (OM), Informatie en Communicatie Technologie Organisatie (ITO), Sociale Inlichtingen en Opsporingsdienst (SIOD).

⁴ Respons betreft alleen de 2^e Kamer der Staten-Generaal

RESULTATEN

Aandacht voor integriteit

Ambtenaren

- Integriteitbeleid is door alle provincies, ministeries en door een ruime meerderheid van de politiekorpsen en uitvoerende diensten schriftelijk vastgelegd. Bij waterschappen en gemeenten is het integriteitbeleid door ongeveer twee op de drie organisaties schriftelijk vastgelegd.
- De volgens organisaties meest relevant manieren om aandacht te besteden aan integriteit zijn:
 - in het management-, afdelings- of werkoverleg
 - informatie op intranet
 - bij functioneringsgesprekken
 - uitleg integriteitbeleid bij introductie nieuwe medewerkers.
- Ministeries, politiekorpsen, uitvoerende diensten en in mindere mate provincies gebruiken meer en vaker methoden om aandacht te geven aan integriteitbeleid voor ambtenaren, dan gemeenten en waterschappen
- Bij een kwart van de organisaties is in 2002 of in 2003 onderzoek (in de vorm van een audit) uitgevoerd naar handelingen, functies en processen die vanuit integriteit oogpunt kwetsbaar zijn. Dit onderzoek is uitgevoerd bij de grote meerderheid van ministeries en politiekorpsen, meer dan de helft van de provincies en uitvoerende diensten en bij één op de vijf gemeenten en waterschappen.
- Bij vrijwel alle ministeries, politiekorpsen en provincies en bij meer dan de helft van de gemeenten, waterschappen en uitvoerende diensten wordt periodiek of incidenteel onderzoek verricht naar kwetsbare handelingen, functies en processen. Bij één op de drie gemeenten en bij één op de zes waterschappen wordt nooit onderzoek verricht.
- Een overzicht van nevenwerkzaamheden is bij minimaal de helft van alle organisatietypen in centrale registers of anderszins op centraal niveau beschikbaar. Meldingen over een (vermoedelijke) schending van integriteit, functies die zijn aangewezen als vertrouwensfunctie en functies waarvoor antecedentenonderzoek is vereist, zijn bij de overgrote meerderheid van de politiekorpsen, ministeries en uitvoerende diensten in centrale registers of anderszins op centraal niveau beschikbaar. Bij de andere organisatietypen is dit in meerderheid niet het geval.

Politieke ambtsdragers

- De volgens organisaties veruit meest relevante manier om aandacht te besteden aan integriteit is 'bij het afleggen van de eed of belofte'. Dit geldt voor zowel bestuurders als volksvertegenwoordigers. Uitgesplitst naar type organisatie blijkt dat provincies meer en vaker methoden gebruiken om aandacht te geven aan integriteitbeleid voor politieke ambtsdragers dan gemeenten, waterschappen en ministeries.

Gedragcodes

Ambtenaren

- Provincies, ministeries, politiekorpsen en uitvoerende diensten beschikken in overgrote meerderheid over een gedragscode integriteit, tegenover twee op de drie gemeenten en waterschappen. Vrijwel alle organisaties die beschikken over een gedragscode integriteit hebben hierin het geven en/of aannemen van geschenken opgenomen. Daarnaast zijn door een overgrote meerderheid van de organisaties ook andere onderwerpen in de gedragscode opgenomen.

- Bij de meerderheid van de organisaties die over een gedragscode beschikken, is deze voor medewerkers kenbaar door middel van de volgende methoden:
 - De gedragscode is opvraagbaar
 - De gedragscode staat op intranet
 - De gedragscode is kenbaar via de personeelsfunctionaris
- Een kleine meerderheid van de organisaties hanteert 'functioneringsgesprekken en beoordelingen' voor een systematische controle op de naleving van de gedragscode. Andere methoden worden minder vaak gebruikt. Ministeries, politiekorpsen en uitvoerende diensten gebruiken meer (en vaker) instrumenten dan gemeenten, waterschappen en provincies.

Politieke ambtsdragers

- Vijf op de zes organisaties beschikken over een gedragscode. Dit geldt voor zowel bestuurders als volksvertegenwoordigers. Waterschappen beschikken minder vaak over een gedragscode voor volksvertegenwoordigers en ministeries beschikken minder vaak over een gedragscode voor bestuurders.
- Organisaties die beschikken over een gedragscode hebben vrijwel allemaal hierin opgenomen het geven en/of aannemen van geschenken en de registratie en openbaarmaking van nevenwerkzaamheden. Deze resultaten gelden in vrijwel gelijke mate voor zowel bestuurders als volksvertegenwoordigers. Daarnaast zijn door een overgrote meerderheid van de organisaties ook andere onderwerpen in de gedragscode opgenomen.
- Bij vrijwel alle organisaties die over een gedragscode voor politieke ambtsdragers beschikken, is deze opvraagbaar. Dit geldt voor zowel bestuurders als volksvertegenwoordigers. Bij provincies is de gedragscode meestal ook kenbaar via internet.

Onderzoeken bij werving en selectie

Ambtenaren

- De helft tot iets meer dan de helft van de organisaties beschikt over de volgende procedures: 'controleren van diploma's', 'procedures tijdens het sollicitatiegesprek' en 'controleren van referenties'.
- Daarnaast beschikken vier op de tien organisaties over een procedure inzake 'het vragen van een verklaring omtrent gedrag' en beschikken drie op de tien organisaties over procedures tot het 'waarborgen van een onpartijdige samenstelling van de selectiecommissie'. Andere procedures zijn minder gangbaar.

Politieke ambtsdragers

- Ten behoeve van een systematische controle op de naleving van de gedragscode wordt voor zowel bestuurders als volksvertegenwoordigers intercollegiale toetsing het meest gebruikt. Andere methoden worden minder vaak gebruikt.

Kwetsbare functies

Ambtenaren

- De helft van de gemeenten, bijna de helft van de waterschappen en één op de drie provincies, hebben geen functietaken aangewezen als kwetsbaar. Ministeries, politiekorpsen en uitvoerende diensten hebben (bijna) allemaal één of meerdere functietaken aangewezen als kwetsbaar. Per organisatietype is er een sterke variatie welke verschillende functietaken zijn aangewezen als kwetsbaar.

- De overgrote meerderheid van de ministeries, uitvoerende diensten en politiekorpsen houdt een overzicht bij van kwetsbare functies. Gemeenten, waterschappen en provincies houden aanmerkelijk minder vaak een overzicht bij van kwetsbare functies.
- Bijna de helft van de organisaties beoogt integriteitsinbreuken bij kwetsbare functies te voorkomen door middel van 'functiescheiding'. Een derde van de organisaties beoogt dit tegen te gaan door 'solistische functie-uitoefening te voorkomen'. 'Screening van kandidaten' wordt in dit verband genoemd door een kwart van de organisaties, en functieroulatie door één op de negen organisaties. Ruim een derde van de organisaties neemt geen specifieke maatregelen om integriteitsinbreuken bij kwetsbare functies te voorkomen.

Het afleggen van een eed of belofte

Ambtenaren

- Bij alle ministeries en uitvoerende diensten en vrijwel alle politiekorpsen moeten ambtenaren bij indiensttreding de ambtseed of -belofte of integriteitsverklaring afleggen, waarbij de inhoud naar integriteit verwijst. Bij provincies en, met name, gemeenten en waterschappen, is dat veel minder vaak het geval.
- In één op de vijf organisaties geldt er voor overige in de organisatie werkzame personen de verplichting tot het afleggen van een integriteitsverklaring: vaker bij ministeries, politiekorpsen en uitvoerende diensten en minder vaak bij gemeenten, waterschappen en provincies.

Nevenwerkzaamheden en financiële belangen

Ambtenaren

- Alle typen organisaties beschikken in ruime meerderheid over een nadere regeling voor de verplichte melding van nevenwerkzaamheden. Bij ministeries, politiekorpsen en uitvoerende diensten geldt dit zelfs voor alle organisaties.
- Provincies, ministeries en politiekorpsen houden in overgrote meerderheid de gemelde nevenwerkzaamheden bij in een overzicht. Van de gemeenten en waterschappen geldt dit voor iets meer dan helft van de organisaties, voor de uitvoerende diensten geldt dit voor iets minder dan de helft van de organisaties.
- De overgrote meerderheid van de organisaties, die een overzicht van de gemelde nevenwerkzaamheden bijhouden, geeft aan dat dit de 'eigen verantwoordelijkheid is van de werknemer'. 'Periodieke bevraging' en 'functioneringsgesprek' worden beide door ongeveer een kwart van de organisaties gebruikt om het overzicht van nevenwerkzaamheden actueel te houden.
- Het overzicht van nevenwerkzaamheden wordt relatief het meest frequent geactualiseerd door provincies, politiekorpsen en uitvoerende diensten, de helft tot tweederde van deze organisaties actualiseert het overzicht van nevenwerkzaamheden minimaal één maal per jaar. Eén op de zes organisaties actualiseert nooit het overzicht van nevenwerkzaamheden.
- De overgrote meerderheid van de organisaties heeft geen nadere regeling voor verplichte openbaarmaking van gemelde nevenwerkzaamheden en ook geen nadere regeling voor verplichte melding van financiële belangen.

Politieke ambtsdragers

- Vrijwel alle gemeenten en provincies, een ruime meerderheid van de waterschappen en een minderheid van de ministeries, houden de gemelde nevenwerkzaamheden bij in een overzicht (voor zowel bestuurders als volksvertegenwoordigers).

- Zes op de tien organisaties, die een overzicht van de gemelde nevenwerkzaamheden bijhouden, geven aan dat dit de 'eigen verantwoordelijkheid is van de werknemer'. Eveneens zes op de tien organisaties gebruiken 'periodieke bevraging' om het overzicht van nevenwerkzaamheden actueel te houden. De resultaten gelden in ongeveer gelijke mate voor zowel bestuurders als volksvertegenwoordigers.
- Het overzicht van nevenwerkzaamheden wordt relatief het meest frequent geactualiseerd door provincies, vrijwel alle provincies actualiseren het overzicht van nevenwerkzaamheden voor zowel bestuurders als volksvertegenwoordigers minimaal één maal per jaar. Gemeenten en waterschappen doen dit minder frequent. Er zijn nauwelijks organisaties die nooit het overzicht van nevenwerkzaamheden actualiseren.
- Bijna een kwart van de organisaties beschikt over criteria (in aanvulling op wettelijke criteria) waaraan kan worden getoetst of nevenwerkzaamheden van politieke ambtsdragers zijn toegestaan. Dit geldt voor ten aanzien van zowel bestuurders als volksvertegenwoordigers.
- Twee op de drie organisaties leggen nevenwerkzaamheden van bestuurders en volksvertegenwoordigers ter inzage (waterschappen minder vaak). Eén op de drie organisaties houdt een openbaar register bij (provincies vaker). Het valt op dat provincies ook internet relatief vaak hiervoor gebruiken. Andere methoden worden minder vaak gebruikt. Eén op de tien organisaties maakt nevenwerkzaamheden van bestuurders en volksvertegenwoordigers niet openbaar.
- In drie op de vier organisaties (bestuurders) respectievelijk in bijna twee op de drie organisaties (volksvertegenwoordigers) is er een verplichting om te melden of nevenwerkzaamheden betaald of onbetaald zijn. Dit is veel minder vaak het geval bij waterschappen en vaker bij provincies.
- Bij iets meer dan de helft van de gemeenten en provincies, en bij vrijwel alle waterschappen, ontbreekt een regeling voor de melding van financiële belangen van politieke ambtsdragers. Dit geldt voor zowel bestuurders als volksvertegenwoordigers. In organisaties waar deze regeling wel bestaat heeft deze meestal betrekking op een regeling voor melding van financiële belangen in ondernemingen en organisaties waarmee zakelijke betrekkingen worden onderhouden.
- De overgrote meerderheid van de organisaties (met uitzondering van ministeries) hanteert ter voorkoming van de (schijn van) belangenverstrengeling bij bestuurders 'collegiale besluitvorming'. Een ruime meerderheid van de provincies en gemeenten (waterschappen en ministeries minder vaak) hanteert openbaarheid van besluitvorming. Vier op de tien organisaties laten portefeuilles na enkele jaren rouleren.

Het treffen van maatregelen gericht op informatiebescherming

Ambtenaren

- Vrijwel alle ministeries, politiekorpsen en uitvoerende diensten en twee op de drie provincies hebben voorschriften geformuleerd over het kennisnemen van of omgaan met vertrouwelijke informatie, tegenover ongeveer de helft van de gemeenten en de waterschappen.
- Ruim driekwart van de gemeenten en waterschappen en (vrijwel) alle provincies, ministeries, politiekorpsen en uitvoerende diensten hebben maatregelen getroffen die beogen te voorkomen dat onbevoegde derden vertrouwelijke gegevens kunnen bezitten, raadplegen of beschadigen.

Politieke ambtsdragers

- Twee op de drie organisaties bevestigen dat men voorschriften voor politieke ambtsdragers heeft geformuleerd over het kennismaken van of omgaan met vertrouwelijke informatie (provincies vaker en waterschappen minder vaak).

Relatiegeschenken

Ambtenaren

- Tweederde van de politiekorpsen, ruim driekwart van de gemeenten, vier op de vijf waterschappen en alle provincies, ministeries en uitvoerende diensten bevestigen dat de organisatie een regeling heeft voor het aannemen van geschenken en uitnodigingen. Van deze organisaties antwoordt bijna driekwart dat deze regeling een meldplicht bevat voor het aannemen van geschenken en uitnodigingen.
- Meer dan de helft van de organisaties heeft een toegestaan maximumbedrag van 50 euro of minder voor het aannemen van geschenken en uitnodigingen. Bij een kwart van de organisaties is geen sprake van een maximumbedrag en bij 7% van de organisaties mogen er in het geheel geen geschenken worden aangenomen.

Politieke ambtsdragers

- Vrijwel alle organisaties bevestigen dat de organisatie een regeling heeft voor het aannemen van geschenken en uitnodigingen. Dit geldt voor zowel bestuurders als volksvertegenwoordigers. De regeling bevat vrijwel altijd (met uitzondering van waterschappen) een meldplicht voor het aannemen van geschenken en uitnodigingen.
- De meerderheid van de organisaties heeft een toegestaan maximumbedrag van 50 euro of minder voor het aannemen van geschenken en uitnodigingen.

Inkoop- en aanbestedingsprocedures

Ambtenaren

- Vier op de vijf organisaties hebben een inkoop- en aanbestedingsbeleid vastgesteld. Het vaakst zijn regels gesteld ten aanzien van het 'aantal aan te vragen offertes' en 'de vastlegging van keuzen voor bepaalde procedures van aanbesteding'. Voor andere onderwerpen zijn aanmerkelijk minder vaak regels gesteld.

Integriteit als onderdeel van (accountants)controle op het financieel beheer

Ambtenaren

- Bij alle ministeries en bij een ruime meerderheid van de uitvoerende diensten krijgen accountants opdracht om onderzoeken te verrichten naar integriteit. Bij gemeenten en waterschappen krijgen accountants het minst vaak opdracht om onderzoeken te verrichten naar integriteit.

Vertrouwenspersoon voor integriteit

Ambtenaren

- Vier op de tien gemeenten, iets meer dan de helft van de waterschappen en politiekorpsen, ruim driekwart van de uitvoerende diensten en (vrijwel) alle provincies en ministeries hebben in hun organisatie iemand als vertrouwenspersoon voor integriteitkwesies aangesteld.

Politieke ambtsdragers

- Iets meer dan de helft van de organisaties bevestigt dat men de beschikking heeft over een persoon of instantie die fungeert als aanspreekpunt voor politieke ambtsdragers. Dit geldt voor zowel bestuurders als volksvertegenwoordigers.

Meldingsprocedure bij het vermoeden van een misstand

Ambtenaren

- Alle provincies en ministeries en een ruime meerderheid van gemeenten en waterschappen hebben een procedure voor het melden van vermoedens van misstanden (klokkenluidersregeling). Uitvoerende diensten en vooral politiekorpsen hebben veel minder vaak een klokkenluidersregeling.

Handelwijze bij aantasting integriteit of vermoedens daarvan

Ambtenaren

- Alle politiekorpsen, een ruime meerderheid van ministeries en uitvoerende diensten, de helft van de waterschappen, bijna de helft van de provincies en drie op de tien gemeenten beschikken over een schriftelijk vastgelegde procedure voor het verrichten van een onderzoek, nadat een vermoeden van misstand (melding/signaal van een vermoeden van een integriteitsbreuk) gemeld is.

Eventuele knelpunten en ondersteuningsbehoefte

De derde en vierde onderzoeksvragen luiden:

- *Wat zijn de knelpunten en belemmeringen bij het formuleren en implementeren van integriteitsbeleid?*
- *Zijn overheidsorganisaties van mening dat zij voldoende ondersteuning en facilitering (in de vorm van kaders, richtlijnen en modellen) ontvangen van het Rijk en/of de belangen- en koepelorganisaties? Waar zijn verbeteringen mogelijk?*

Bevindingen

Ambtenaren en politieke ambtsdragers

- Organisaties vinden de beschikbare handreikingen voldoende bruikbaar voor toepassing in hun organisatie en zijn bovendien van mening dat deze op een voldoende toegankelijke wijze beschikbaar zijn voor hun organisatie.
- Een derde deel van de organisaties geeft aan ten aanzien van ambtenaren geen knelpunten of belemmeringen bij het formuleren en implementeren van integriteitsbeleid te ondervinden. Ten aanzien van politieke ambtsdragers geeft meer dan de helft van de organisaties aan hierbij geen knelpunten of belemmeringen te ondervinden.
- Organisaties die wel knelpunten c.q. belemmeringen ondervinden noemen het vaakst als knelpunt of belemmering: 'een gebrek aan ambtelijke of organisatorische capaciteit' en in mindere mate 'het formuleren integriteitsbeleid heeft geen prioriteit'.
- Gemeenten geven relatief het vaakst aan dat een gebrek aan ambtelijke of organisatorische capaciteit knelpunt is. Provincies en ministeries geven het vaakst aan dat bij het formuleren en implementeren van integriteitsbeleid geen knelpunten worden ondervonden.

- Meer voorlichtingscampagnes en workshops/cursussen worden door een aanzienlijk deel van de organisaties op prijs gesteld. Een derde deel van de organisaties geeft aan de ondersteuning reeds goed genoeg te vinden.

Vergelijking resultaten ambtenaren en politieke ambtsdragers

Overheidsorganisaties geven ongeveer even vaak aan dat men integriteitbeleid voert voor ambtenaren als voor politieke ambtsdragers. De reikwijdte van integriteitbeleid voor ambtenaren is echter breder dan die voor politieke ambtsdragers. Hiermee is rekening gehouden bij het opstellen van de vragenlijsten: in de vragenlijst 'integriteitbeleid ambtenaren' zijn meer (en deels ook anders geformuleerde) onderwerpen opgenomen dan in de vragenlijsten voor politieke ambtsdragers. Het trekken van vergelijkingen tussen de resultaten van de verschillende vragenlijsten is daarom niet altijd goed mogelijk. Indien echter wordt toegespitst op de vraagstellingen die in alle drie vragenlijsten eensluidend zijn opgenomen dan zijn enkele verschillen te constateren.

- Gemeenten hebben relatief vaker een gedragscode integriteit voor politieke ambtsdragers dan voor ambtenaren, bij ministeries is dit beeld omgekeerd.
- Gemeenten en waterschappen houden vaker een overzicht bij van gemelde nevenwerkzaamheden van politieke ambtsdragers dan van ambtenaren. Bij het actueel houden van het overzicht ten aanzien van ambtenaren vertrouwen organisaties vaker op de eigen verantwoordelijkheid van de betrokkene en maakt men minder vaak gebruik van periodieke bevraging, dan bij het actueel houden van het overzicht ten aanzien van politieke ambtsdragers.
- Gemeenten en provincies hebben relatief vaker voor politieke ambtsdragers dan voor ambtenaren voorschriften geformuleerd over het kennisnemen van of omgaan met vertrouwelijke informatie.
- Gemeenten en waterschappen hebben relatief iets vaker voor politieke ambtsdragers dan voor ambtenaren een regeling voor het aannemen van geschenken en uitnodigingen. Bij gemeenten, provincies en ministeries bevat deze regeling bovendien iets vaker een meldingsplicht voor het aannemen van geschenken en uitnodigingen.
- Overheidsorganisaties beschikken relatief vaker over een nadere regeling voor verplichte openbaarmaking van gemelde werkzaamheden voor politieke ambtsdragers dan voor ambtenaren.
- Organisaties ondervinden relatief vaker knelpunten en belemmeringen ten aanzien van het formuleren en implementeren van integriteitbeleid voor ambtenaren dan voor politieke ambtsdragers.

Vergelijking resultaten naar grootte van de gemeente¹

In dit rapport wordt geen expliciete aandacht besteed aan verschillen in integriteitbeleid naar grootte van gemeenten. Op basis van nadere analyses kan op deze plaats hierover echter wel het volgende worden gezegd.

- Bij de gemeenten die nu nog geen integriteitbeleid voeren ('dekking') zijn kleinere gemeenten enigszins oververtegenwoordigd.

¹ Onder 'grote' gemeenten wordt verstaan '>50.000 inwoners', onder 'middelgrote' gemeenten wordt verstaan 'tussen 20.000 en 50.000 inwoners', onder 'kleine' gemeenten wordt verstaan '<20.000 inwoners'.

- Wat betreft de reikwijdte van het integriteitbeleid geldt dat grote gemeenten over het algemeen over meer faciliteiten voor integriteitbeleid beschikken dan kleine gemeenten. Zo is er in grote gemeenten vaker een aanspreekpunt voor integriteitbeleid, gebruiken grote gemeenten meer instrumenten om integriteitbeleid bekend te maken en zijn in grote gemeenten in regelingen voor integriteitbeleid meer onderwerpen opgenomen.
- Grote gemeenten zijn iets vaker bekend met handreikingen, die voorzien in ondersteuning en facilitering van integriteitbeleid.
- Kleine gemeenten ondervinden iets vaker knelpunten en belemmeringen ten aanzien van het formuleren en implementeren van integriteitbeleid dan grote gemeenten. Kleine gemeenten geven vaker aan dat men een gebrek aan ambtelijke capaciteit heeft om het integriteitbeleid vorm te geven. Bovendien geven kleine gemeenten iets vaker aan dat het formuleren van integriteitbeleid ten aanzien van ambtenaren geen prioriteit heeft.

1 Inleiding

1.1 Aanleiding voor de inventarisatie

In de afgelopen jaren hebben enkele belangwekkende ontwikkelingen plaatsgevonden op het gebied van het integriteitbeleid. Zo heeft de Eerste Kamer het wetsvoorstel tot wijziging van de Ambtenarenwet in verband met integriteit aanvaard en zijn er feiten naar voren gekomen die hebben geleid tot het instellen van de Parlementaire enquêtecommissie bouwnijverheid. Deze ontwikkelingen hebben aanleiding gegeven de Tweede Kamer te informeren over de actuele stand van zaken van het integriteitbeleid binnen het openbaar bestuur en de politie. Hiertoe heeft de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties de Kamer op 8 april 2003 de Nota Integriteitbeleid bij het openbaar bestuur en politie¹ aangeboden.

Deze nota richt zich op het beleid ter voorkoming van oneigenlijk en frauduleus handelen door overheidsfunctionarissen. In de nota wordt de stand van het integriteitbeleid binnen het openbaar bestuur en de politie belicht en wordt bezien waar nog stimulansen nodig zijn. Het is belangrijk hierbij op te merken dat overheden en overheidsonderdelen zelf verantwoordelijk zijn voor de wijze waarop zij het integriteitbeleid in hun organisaties vormgeven. Het Rijk heeft echter verantwoordelijkheid voor de wettelijke kaders en de algemene zorg voor de kwaliteit van het openbaar bestuur. Zij kan overheden en bestuursorganen aanspreken op integriteitsvraagstukken. De minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties heeft in dit opzicht met name een coördinerende verantwoordelijkheid. Vanuit de coördinerende rol van het ministerie worden aan overheidsorganisaties ondersteunende instrumenten en faciliteiten aangeboden. De inzet van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties is dat elke overheidsorganisatie over een set van integriteitsinstrumenten beschikt.

Het voornemen van het ministerie is deze coördinerende rol te intensiveren. Het past binnen dit voornemen om meer inzicht te krijgen in de maatregelen die diverse overheidsorganisaties hebben genomen. De Nota Integriteitbeleid bij het openbaar bestuur en politie bevat daarom het voornemen het integriteitbeleid bij de diverse tot het openbaar bestuur behorende overheidsorganen te inventariseren.

1.2 Doel- en vraagstellingen

De inventarisatie heeft tot doel te bepalen welke integriteitbevorderende maatregelen overheidsorganisaties of overheidsonderdelen genomen hebben. Tevens wordt nagegaan of overheidsorganisaties hierbij voldoende ondersteuning van het Rijk en/of de belangen- en koepelorganisaties krijgen en waar verbeteringen mogelijk zijn.

De inventarisatie spitst zich hierbij toe op integriteit bevorderende maatregelen bij overheden en overheidsonderdelen op verschillende niveaus (gemeenten, waterschappen, provincies, het Rijk en de politie) voor zowel ambtenaren als politieke ambtsdragers. Bij politieke ambtsdragers gaat het hierbij om zowel bestuurders als volksvertegenwoordigers. Omdat bij de inventarisatie meer-

¹ Kamerstuk 28 844, nr. 1 (2003).

dere overheidsniveaus worden betrokken wordt duidelijk waar zich eventuele lacunes in het integriteitbeleid bevinden.

De inventarisatie richt zich op de beantwoording van de onderstaande centrale onderzoeksvragen:

1. Welke overheden en overheidsonderdelen worden geacht een eigen integriteitbeleid te voeren en is er bij deze organisaties daadwerkelijk sprake van een integriteitbeleid?
2. Indien er sprake is van integriteitbeleid, op welke onderwerpen heeft dit beleid betrekking?
3. Wat zijn de knelpunten en belemmeringen bij het formuleren en implementeren van integriteitbeleid?
4. Zijn overheidsorganisaties van mening dat zij voldoende ondersteuning en facilitering (in de vorm van kaders, richtlijnen en modellen) ontvangen van het Rijk en/of de belangen- en koepelorganisaties? Waar zijn verbeteringen mogelijk?

De eerste onderzoeksvraag richt zich op de *dekking* van het integriteitbeleid. Hiermee wordt bedoeld het aantal organisaties dat een eigen integriteitbeleid voert. De tweede onderzoeksvraag richt zich op de inhoud, ofwel de '*reikwijdte*' van het integriteitbeleid. Bij de reikwijdte van het integriteitbeleid gaat het om de onderwerpen die in onderstaand kader zijn weergegeven.

Reikwijdte van het integriteitbeleid

Ambtenaren

- Gedragscodes
- Vertrouwensfuncties en functies waarvoor een antecedentenonderzoek nodig is
- Het afleggen van een eed of belofte
- Melding en registratie van nevenwerkzaamheden
- Relatiegeschenken
- Functieroulatie en andere maatregelen bij kwetsbare functies
- Klokkenluidersregeling
- Vertrouwenspersoon integriteit
- Maatregelen gericht op informatiebescherming
- Handelwijze bij aantasting integriteit of vermoedens daarvan
- Inkoop- en aanbestedingsprocedures
- Integriteit als onderdeel van de (accountants)controle op het financieel beheer
- Betrokkenheid management en ondernemingsraad bij integriteitbeleid.

Politieke ambtsdragers (bestuurders en volksvertegenwoordigers)

Voor politieke ambtsdragers wenst het ministerie deels dezelfde onderwerpen te inventariseren als voor ambtenaren:

- Gedragscodes
- Relatiegeschenken
- Maatregelen gericht op informatiebescherming
- Nevenwerkzaamheden en financiële belangen.

Daarnaast gelden de volgende onderwerpen specifiek voor politieke ambtsdragers:

- Hoe wordt in de organisatie aandacht besteed aan integriteit voor politieke ambtsdragers
- Maatregelen gericht op het voorkomen van een schijn van belangenverstrengeling
- Aanspreekpunt integriteit voor politieke ambtsdragers.

Nadere analyses

Bij de beantwoording van de bovenstaande onderzoeksvragen is nader geanalyseerd of onderzoeksresultaten verschillen:

- tussen de doelgroepen (ambtenaren, bestuurders en volksvertegenwoordigers)
- per type organisatie (gemeente, waterschap, provincie, uitvoerende diensten, ministeries, Kamer en politie)

Afbakening van het onderzoek

De naleving en werking van het beleid behoorden niet tot de scope van het onderzoek. Het onderzoek richt zich *niet* op de mate waarin het beleid (en de verschillende integriteitsinstrumenten) bekend is onder het personeel, en of het wordt toegepast. In het onderzoek wordt tevens geen inhoudelijk oordeel gegeven over de *kwaliteit* van het al dan niet aanwezige beleid of integriteitsmaatregelen.

1.3 Opzet van de inventarisatie

Inventarisatie op hoofdlijnen

Samengevat bestond de inventarisatie uit de volgende fasen:

Tabel 1.1 Fasen van de inventarisatie

Fase	Activiteit	Resultaat
1. Afbakening	• Afbakening doelgroep	• Lijst van alle overheidsinstanties die eigen integriteitbeleid voeren
2. Onderzoek naar dekking (het aantal organisaties dat een integriteitbeleid voert)	• Telefonische enquête	• Inzicht in de dekking van het integriteitbeleid • Lijst met contactpersonen van alle overheidsinstanties die eigen integriteitbeleid voeren
3. Onderzoek naar inhoud / reikwijdte integriteitbeleid	• Enquête (schriftelijk en internet) • 1 ^e rappel (schriftelijk) • 2 ^e rappel (telefonisch) • 3 ^e rappel (schriftelijk)	• Inzicht in de inhoud / reikwijdte van het integriteitbeleid
4. Analyse en rapportage	• Analyse resultaten • Opstellen rapportage	• Eindrapport met conclusies over de stand van zaken van integriteitbeleid

Hieronder beschrijven wij de opzet en uitvoering van de verschillende fasen van de inventarisatie.

Fase 1: Afbakening doelgroep

Uitgangspunt was een dekkend onderzoek uit te voeren en niet te volstaan met een steekproef. Daarom richtte het onderzoek zich op alle gemeenten, provincies, waterschappen, politiekorpsen en (op rijksniveau) ministeries. Ook de uitvoerende diensten van de ministeries, die direct onder de ministeriële verantwoordelijkheid vallen, zijn bij de inventarisatie betrokken.

Omdat bij voorbaat nog niet geheel duidelijk was welke uitvoerende diensten een eigen integriteitbeleid voeren, is een beknopte inventarisatie uitgevoerd om dit vast te stellen. Hiertoe is de ministeries gevraagd welke uitvoerende diensten van hun ministerie een eigen integriteitbeleid voeren of geacht worden om dit te doen. Vervolgens is met de uitvoerende diensten contact opgenomen om vast te stellen wie binnen deze diensten verantwoordelijk is voor het integriteitbe-

leid. Uitvoerende diensten waarvan bleek dat ze geen zelfstandig integriteitbeleid voeren en ook niet geacht worden om dit te doen, zijn in de inventarisatie *niet* meegenomen.

Het resultaat van deze exercitie staat in tabel 1.2:

Tabel 1.2 Uitvoerende diensten die in de inventarisatie zijn meegenomen

Ministerie	Uitvoerende dienst
• VROM	• Rijksgebouwendienst
• Financiën	• Directoraat Generaal Belastingdienst
• Justitie	• Immigratie- en Naturalisatiedienst
	• Nederlands Forensisch Instituut
	• Dienst Justitiële Inrichtingen
	• Raad voor de Kinderbescherming
	• Openbaar Ministerie (OM) / College van Procureurs – Generaal
	• Centraal Justitieel Incasso Bureau
• Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties	• Informatie en Technologie Organisatie
	• Algemene Inlichtingen- en Veiligheidsdienst
• Sociale Zaken en Werkgelegenheid	• Arbeidsinspectie ¹
	• Sociale Inlichtingen en Opsporingsdienst

Fase 2: Enquête dekking integriteitbeleid

De eerste fase van de inventarisatie heeft een overzicht gegenereerd van de instanties die in het onderzoek betrokken dienen te worden. De tweede fase van de inventarisatie had als eerste doelstelling het inzicht verwerven in de dekking van het integriteitbeleid (welke organisaties voeren daadwerkelijk eigen integriteitbeleid). De organisaties zijn daarom telefonisch benaderd met de volgende vraag: “Voert de organisatie integriteitbeleid voor ambtenaren en voor politieke ambtsdragers (bestuurders en volksvertegenwoordigers)?”

Tweede doelstelling van deze fase was het opbouwen van een compleet bestand met naam, adres, woonplaats en telefoonnummers van contactpersonen integriteitbeleid bij de genoemde organisaties. De organisaties is daarom gevraagd wie voor het integriteitbeleid voor ambtenaren respectievelijk het integriteitbeleid voor politieke ambtsdragers de coördinerend ambtenaar is. Aan deze persoon is vervolgens gevraagd of hij of zij de juiste contactpersoon is om vragen over het gevoerde integriteitbeleid te beantwoorden.

Na de afronding van de inventarisatie en telefonisch onderzoek is een lijst opgesteld met gegevens van alle overheidsinstanties die integriteitbeleid moeten voeren en de aangewezen contactpersonen bij die instanties. Deze lijst vormde het uitgangspunt voor het *reikwijdte* van het integriteitbeleid

¹ Na ontvangst van de vragenlijst heeft de Arbeidsinspectie laten weten in overleg met de departementsleiding het besluit te hebben genomen niet afzonderlijk de vragenlijst in te vullen. De situatie bij de Arbeidsinspectie is meegenomen bij de beantwoording van de vragenlijst voor het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid.

Fase 3: Enquête inhoud / reikwijdte integriteitbeleid

Na de afbakening van de doelgroep en de vaststelling van de dekking van het integriteitbeleid is een enquête uitgevoerd onder overheden en de politie om de reikwijdte van het integriteitbeleid in kaart te brengen. De inventarisatie had tot doel te bepalen welke integriteitbevorderende maatregelen overheidsorganisaties of overheidsonderdelen genomen hebben. Tevens is nagegaan of overheidsorganisaties hierbij voldoende ondersteuning van het Rijk en/of de belangen- en koepelorganisaties krijgen en waar verbeteringen mogelijk zijn.

De enquête is uitgevoerd met behulp van drie vragenlijsten voor de volgende groepen:

- ambtenaren
- politieke ambtsdragers (bestuurders)
- politieke ambtsdragers (volksvertegenwoordigers)

De vragenlijsten zijn zowel aangeboden via schriftelijke exemplaren als via internet. De organisaties konden de schriftelijke vragenlijsten invullen en aan Research voor Beleid retourneren, maar men kon ook via internet de vragen beantwoorden. Hiertoe was een speciale website geactiveerd. In beide gevallen is verzocht binnen maximaal drie weken te responderen

De vragenlijsten bestonden uit vragen met meerdere antwoordalternatieven ("multiple respons") en waren merendeels gesloten. De vragenlijst integriteitbeleid ambtenaren telde 56 vragen, de vragenlijsten integriteitbeleid politieke ambtsdragers (bestuurders en volksvertegenwoordigers) telden beide 27 vragen. Zie figuur 1.1 voor een opsomming van de onderwerpen die in de vragenlijsten zijn opgenomen en zie bijlagen 1,2 en 3 voor de weergave van de vragenlijsten.

Aantallen vragenlijsten

In tabel 1.3 is weergegeven hoeveel vragenlijsten zijn verzonden en aan welke overheden en overheidsonderdelen deze zijn toegezonden:

Tabel 1.3 Aantallen bevraagde overheden en overheidsonderdelen per onderzoeksdoelgroep

Doelgroep	Vragenlijst ambtenaren	Vragenlijst politieke ambtsdragers (bestuurders)	Vragenlijst politieke ambtsdragers (volksvertegenwoordigers)
Gemeenten	486	486	486
Provincies	12	12	12
Waterschappen ¹	34	34	34
Politiekorpsen ²	27	-	-
Ministeries	13	13	-
Uitvoerende diensten van ministeries	12	-	-
Staten-Generaal	2	-	2
	586	545	534

¹ Het oorspronkelijke bestand met waterschappen telde 37 organisaties. Bij de telefonische inventarisatie van de dekking van het integriteitbeleid bleek dat enkele waterschappen inmiddels gefuseerd waren, waardoor er uiteindelijk 34 waterschappen voor het onderzoek zijn benaderd.

² Dit betreft 25 regionale politiekorpsen, het politie onderwijs- en kenniscentrum (LSOP) en de Korps Landelijke Politiediensten (KLPD).

Uitvoering van de enquête

Om de attentiewaarde van het onderzoek binnen de bevraagde overheden en overheidsonderdelen te vergroten, zijn de vragenlijsten (in de meeste gevallen) verzonden aan het bestuur van de organisatie (zie tabel 1.4). In de begeleidende brief bij de vragenlijsten is verwezen naar de persoon binnen de organisatie, met wie reeds is gesproken over de dekking van het integriteitbeleid/ of van wie de naam is doorgekregen.

Tabel 1.4 Adressering inventarisatie integriteitbeleid

Doelgroep	Vragenlijst ambtenaren	Vragenlijst politieke ambtsdragers (bestuurders)	Vragenlijst politieke ambtsdragers (volksvertegen- woordigers)
Gemeenten	college van B&W	college van B&W	gemeenteraad
Provincies	gedeputeerde staten	gedeputeerde staten	provinciale staten
Waterschappen	dagelijks bestuur	dagelijks bestuur	algemeen bestuur
Politiekorpsen	korpschef	-	-
Ministeries	minister	minister	-
Uitvoerende diensten	contactpersoon	-	-
Staten-Generaal	contactpersoon	-	contactpersoon

Research voor Beleid heeft de besturen van overheden en overheidsonderdelen de volgende stukken toegezonden (deze stukken zijn in een gemeenschappelijke envelop verzonden):

- de vragenlijst(en)
- de toelichting op de vragenlijst(en)
- een (begeleidende) brief van het ministerie van BZK met informatie over het onderzoek. De brief gaf een toelichting op de achtergrond, het doel en de methoden (schriftelijke vragenlijst en internet enquête) van het onderzoek. Ook stond in de brief wat er met de gegevens gebeurt en waarom het van belang is dat de respondent zijn of haar medewerking verleent.
- een technische instructie met informatie over het invullen en retour zenden van de schriftelijke vragenlijst respectievelijk het invullen van de enquête op het internet. In de technische instructie was een toegangscode en een wachtwoord opgenomen die nodig was om toegang te krijgen tot de website waar de vragen kunnen worden ingevuld.

Uitvoering van rappels

In totaal zijn drie rappels uitgevoerd.

1^e rappel

Drie weken na het versturen van de vragenlijsten is de contactpersonen van overheden en overheidsonderdelen die nog niet hebben gerepsondeerd een schriftelijk rappel toegezonden. In dit rappel zijn zij herinnerd aan het onderzoek en gevraagd alsnog de vragenlijst (op papier of op het internet) in te vullen. De termijn waarbinnen alsnog kan worden gerepsondeerd bedroeg twee weken.

2^e rappel

Na het verstrijken van de termijn van het 1^e rappel heeft research voor Beleid contactpersonen gebeld van overheden en overheidsonderdelen die nog niet hebben gerespondeerd¹. Zij zijn gevraagd alsnog de vragenlijst (op papier of op het internet) in te vullen. De contactpersonen zijn tot maximaal 3 keer nagebeld. Bij het telefonische rappel is de contactpersonen gevraagd om de volgende informatie:

- Bent u inderdaad de juiste contactpersoon voor de coördinatie van de inventarisatie van het integriteitbeleid (of is dat iemand anders, zo ja wie dan?)
- Heeft u de vragenlijst ontvangen?
- Heeft u eventuele vragen over het invullen van de vragenlijsten?

Aan de contactpersonen die dat wensten zijn opnieuw de vragenlijst of de technische instructie (inclusief toegangscode en wachtwoord) toegezonden.

3^e rappel

Om de respons verder te verhogen is door het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties aan alle organisaties die ook na het tweede rappel nog niet hadden gerespondeerd een herinneringsbrief toegezonden, waarin de organisaties zijn opgeroepen alsnog aan het onderzoek deel te nemen.

¹ Met uitzondering van de contactpersonen van gemeenten, omdat het aantal responderende gemeenten reeds groot genoeg was om valide statistische conclusies te kunnen trekken.

2 Dekking integriteitbeleid

In dit hoofdstuk beschrijven we hoeveel overheden en overheidsonderdelen een integriteitbeleid voeren (de “dekking” van het integriteitbeleid). De overheden en overheidsonderdelen zijn daarvoor telefonisch benaderd met de vraag “voert uw organisatie integriteitbeleid voor ambtenaren en voor politieke ambtsdragers (bestuurders en volksvertegenwoordigers) of is uw organisatie van plan dat de komende jaren te gaan doen?”

2.1 Respons

In totaal zijn 586 organisaties telefonisch benaderd. Met 537 organisaties zijn de gesprekken afgerond: 92% van de benaderde organisaties deed aan het onderzoek mee (zie tabel 2.1).

Tabel 2.1 Responsverantwoording

	%
Geslaagd gesprek	92%
Contactpersoon integriteitbeleid niet bereikbaar	6%
Andere reden voor niet-deelname ¹	2%
Totaal	100%
Totaal aantal benaderd	586

Uitgesplitst naar organisatietype is de responsverdeling als volgt (zie tabel 2.2):

Tabel 2.2 Percentage geslaagde gesprekken per organisatietype

	%
Gemeenten	93%
Provincies	83%
Waterschappen	92%
Politiekorpsen	96%
Ministeries	100%
Staten-Generaal	100%
Uitvoerende diensten	100%
Totaal	100%
Totaal aantal benaderd	586

2.2 Resultaten

Integriteitbeleid ambtenaren

Als eerste is aan overheden en overheidsonderdelen de vraag voorgelegd of de organisatie een integriteitbeleid voert voor ambtenaren. Uit de resultaten blijkt dat politiekorpsen, ministeries, uitvoerende diensten en provincies vrijwel allemaal een integriteitbeleid voor ambtenaren voeren. Bij waterschappen en gemeenten is dat bij twee op de drie organisaties het geval. Daarnaast geven één op de vijf gemeenten en één op de zeven waterschappen aan dat men voornemens is om

¹ Deze ‘andere reden’ betreffen in de meeste van de tien gevallen dat de organisatie is gefuseerd.

beleid te gaan voeren. Eén op de acht waterschappen en één op de dertien gemeenten hebben momenteel *geen* voornemens om een integriteitbeleid voor ambtenaren te gaan voeren (zie tabel 2.3). Bij de gemeenten die nu nog geen integriteitbeleid voeren zijn kleinere gemeenten enigszins oververtegenwoordigd.

Tabel 2.3 Voert de organisatie integriteitbeleid voor ambtenaren?

	Gemeenten	Water schappen	Politie korpsen	Provincies	Ministeries	Uitvoerende diensten	Staten- Generaal
Ja, voert beleid	64%	68%	93%	83%	100%	100%	100%
Wil beleid gaan voeren	21%	15%	4%	0%	0%	0%	0%
In discussie	2%	6%	0%	0%	0%	0%	0%
Geen beleidsvoornemens	7%	12%	0%	0%	0%	0%	0%
Niet bereikt of onbekend	6%	0%	4%	17% ¹	0%	0%	0%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%
Totaal aantal benaderd	486	34	27	12	13	12	2

Integriteitbeleid politieke ambtsdragers

Vervolgens is aan overheden en overheidsonderdelen de vraag voorgelegd of de organisatie een integriteitbeleid voert voor politieke ambtsdragers. Uit de resultaten blijkt dat alle bevraagde provincies een integriteitbeleid voor politieke ambtsdragers voeren. Bij twee op de drie gemeenten is dat het geval, en bij iets meer dan de helft van de waterschappen. Daarnaast geven één op de zeven gemeenten en waterschappen aan dat men voornemens is om beleid te gaan voeren. Eén op de vijf waterschappen en één op de vijftien gemeenten heeft momenteel *geen* voornemens om een integriteitbeleid voor politieke ambtsdragers te gaan voeren (zie tabel 2.4).

Tabel 2.4 Voert de organisatie een integriteitbeleid voor politieke ambtsdragers²?

	Gemeenten	Water schappen	Provincies
Voert beleid voor bestuurders én volksvertegenwoordigers	67%	56%	83%
Wil beleid gaan voeren voor bestuurders én volksvertegenwoordigers	15%	15%	0%
In discussie	3%	6%	0%
Nee, geen beleidsvoornemen	7%	21%	0%
Overig	2%	3%	0%
Niet bereikt of onbekend	6%	0%	17% ³
Totaal	100%	100%	100%
Totaal aantal benaderd	486	34	12

¹ Twee provincies zijn in het telefonisch onderzoek niet bereikt. Uit de antwoorden die door deze provincies zijn gegeven in de schriftelijke enquête (3^e fase van het onderzoek) blijkt echter dat zij wel degelijk een integriteitbeleid voeren voor ambtenaren.

² Ministeries, Staten-Generaal, uitvoerende diensten en politiekorpsen zijn in het telefonische onderzoek niet bevraagd of men wel of geen integriteitbeleid voert voor politieke ambtsdragers. In de schriftelijke enquête (3^e fase van het onderzoek) zijn ministeries en Staten-Generaal echter wel bevraagd over het door hen gevoerde integriteitbeleid voor politieke ambtsdragers. Acht ministeries alsmede de Tweede Kamer hebben de vragenlijst geretourneerd (zie hoofdstuk 4).

³ Twee provincies zijn in het telefonisch onderzoek niet bereikt. Uit de antwoorden die door deze provincies zijn gegeven in de schriftelijke enquête (3^e fase van het onderzoek) blijkt echter dat zij wel degelijk een integriteitbeleid voeren voor politieke ambtsdragers.

3 Inhoud en reikwijdte integriteitbeleid ambtenaren

In dit hoofdstuk zijn de resultaten beschreven van de inventarisatie van de reikwijdte van het integriteitbeleid voor ambtenaren. Na een inleidende paragraaf met de responsverantwoording komen in dit hoofdstuk de volgende onderwerpen aan de orde:

- Aandacht voor integriteit (paragraaf 3.2)
- Het opstellen van gedragscodes (paragraaf 3.3)
- Onderzoeken bij werving en selectie (paragraaf 3.4)
- Kwetsbare functies (paragraaf 3.5)
- Het afleggen van eed en belofte (paragraaf 3.6)
- Nevenwerkzaamheden en financiële belangen (paragraaf 3.7)
- Het treffen van maatregelen gericht op informatiebescherming (paragraaf 3.8)
- Relatiegeschenken (paragraaf 3.9)
- Inkoop- en aanbestedingsprocedures (paragraaf 3.10)
- Integriteit als onderdeel van (accountants)controle op het financieel beheer (paragraaf 3.11)
- Vertrouwenspersoon voor integriteit (paragraaf 3.12)
- Meldingsprocedure bij het vermoeden van een misstand (paragraaf 3.13)
- Handelwijze bij aantasting integriteit of vermoedens daarvan (paragraaf 3.14)
- Ondersteuning bij integriteitbeleid (paragraaf 3.15)

Alle vragen uit de vragenlijst voor ambtenaren komen in hoofdstuk 3 aan de orde. Hierbij worden de vragen genummerd overeenkomstig de nummering in de vragenlijst.

In de analyses is telkens bekeken of de resultaten verschillen per organisatietype:

- Gemeenten
- Provincies
- Waterschappen
- Politiekorpsen
- Ministeries
- Uitvoerende diensten
- Staten-Generaal

Indien de resultaten per organisatietype dan wordt dit in dit hoofdstuk vermeld. Voor een volledig overzicht van de resultaten per organisatietype verwijzen wij naar bijlage 1.

3.1 Responsverantwoording

In totaal is aan 586 overheden en –onderdelen een vragenlijst ‘inventarisatie integriteitbeleid ambtenaren’ toegezonden. De respons bedroeg 436 vragenlijsten, dat is een responspercentage van 74,4%. Uitgesplitst naar organisatietype is de respons als volgt (zie tabel 3.1):

Tabel 3.1 Responsverantwoording per organisatietype¹

Doelgroep	Aantal verzonden vragenlijsten	Respons	Respons percentage
Gemeenten	486	352	72,4%
Provincies	12	10	83,3%
Waterschappen	34	28	82,4%
Politiekorpsen ²	27	24	88,9%
Ministeries	13	13	100,0%
Uitvoerende diensten van ministeries ³	12	8	66,7%
Staten-Generaal ⁴	2	1	50,0%
Totaal	586	436	74,4%

De vragenlijsten zijn verzonden aan alle overheden en –onderdelen die geacht worden een eigen integriteitbeleid te voeren, dus ook aan de overheden en –onderdelen die blijkens het onderzoek naar de ‘dekking’ van het integriteitbeleid (zie hoofdstuk 2) aangeven (nog) geen eigen integriteitbeleid te voeren. Indien we de respons van het schriftelijk onderzoek uitsplitsen naar de resultaten van het telefonisch onderzoek, dan blijkt dat:

- Van de gemeenten en waterschappen die de vragenlijst hebben geretourneerd voert de overgrote meerderheid (85% van de gemeenten en 84% van de waterschappen) een integriteitbeleid en is elf procent respectievelijk twaalf van hen voornemens een integriteitbeleid te gaan voeren of discussieert hierover. Vier procent van de responderende gemeenten en waterschappen voert geen integriteitbeleid en heeft hier vooralsnog geen voornemen toe.
- De overige organisaties voeren allen reeds een integriteitbeleid.

3.2 Aandacht voor integriteit

Het eerste blok vragen in de vragenlijst heeft betrekking op de vraag of, en zo ja hoe, integriteit in de organisatie aan de orde komt. Ook heeft dit eerste blok betrekking op de vraag welke informatie en instrumenten op centraal niveau beschikbaar zijn voor de ontwikkeling en uitvoering van het integriteitbeleid.

¹ De respons is inclusief de 13 vragenlijsten die ná de onderzoeksperiode zijn geretourneerd: 1 provincie, 1 politiekorps, 1 waterschap, 10 gemeenten.

² Dit betreft 25 regionale politiekorpsen, de LSOP (politie onderwijs- en kenniscentrum) en de Korps Landelijke Politiediensten (KLPD).

³ De volgende uitvoerende diensten van ministeries hebben gerespondeerd: Rijksgebouwendienst, Directoraat Generaal Belastingdienst, Immigratie- en Naturalisatiedienst (IND), Dienst Justitiële Inrichtingen (DJI), Raad voor de Kinderbescherming, Openbaar Ministerie (OM), Informatie en Communicatie Technologie Organisatie (ITO), Sociale Inlichtingen en Opsporingsdienst (SIOD).

⁴ Respons betreft de 2^e Kamer der Staten-Generaal

In het eerste blok waren de onderstaande acht vragen opgenomen. De resultaten per vraag komen in paragraaf 3.2 in de onderstaande volgorde aan de orde:

1. Is binnen uw organisatie het integriteitbeleid schriftelijk vastgelegd?
2. Op welke manieren wordt binnen uw organisatie aandacht besteed aan integriteit?
3. Is binnen uw organisatie of binnen onderdelen daarvan in 2002 of in 2003 onderzoek (in de vorm van een audit) uitgevoerd naar handelingen, functies en processen die vanuit integriteitsoogpunt kwetsbaar zijn?
4. Hoe frequent wordt vanuit integriteitsoogpunt binnen uw organisatie of binnen onderdelen daarvan onderzoek uitgevoerd naar kwetsbare handelingen, functies en processen?
5. Voor welke integriteitmaatregelen ligt binnen uw organisatie de verantwoordelijkheid op het hoogste ambtelijke niveau?
6. Welke informatie is binnen uw organisatie in centrale registers of anderszins op centraal niveau beschikbaar?
7. Is de ondernemingsraad en/of zijn de vakorganisaties betrokken bij het integriteitbeleid en het treffen van integriteitmaatregelen?
8. Is het politiek verantwoordelijk - of vertegenwoordigend orgaan betrokken bij het integriteitbeleid?

1. Is binnen uw organisatie het integriteitbeleid voor ambtenaren schriftelijk vastgelegd?

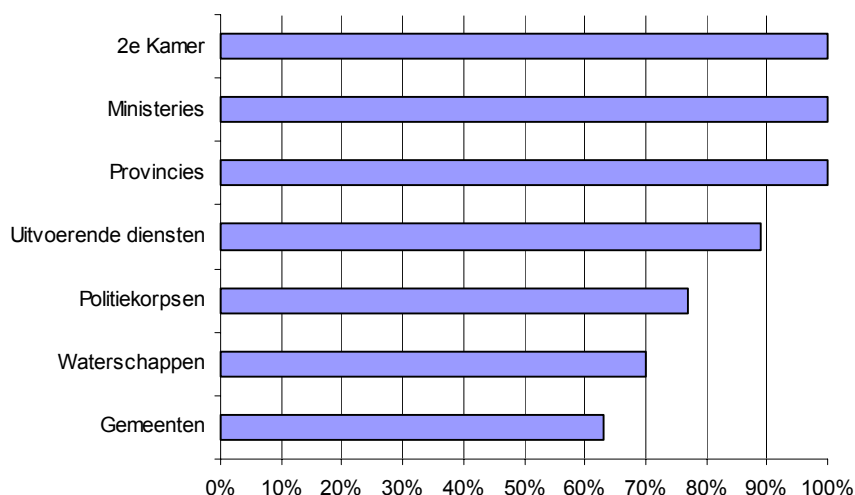
Resultaten

Deze vraag wordt door tweederde van de organisaties met 'ja' beantwoord.

Uitgesplitst naar type organisatie (zie tabel 1 in bijlage 1).

Het integriteitbeleid voor ambtenaren is relatief vaker schriftelijk vastgelegd door provincies, ministeries, politiekorpsen en uitvoerende diensten, en relatief minder vaak door gemeenten en waterschappen (zie figuur 3.1).

Figuur 3.1 Schriftelijke vastlegging integriteitbeleid ambtenaren per organisatietype

2. Op welke manieren wordt binnen uw organisatie aandacht besteed aan integriteit?

De volgens organisaties hiervoor meest relevant manieren zijn:

- in het management-, afdelings- of werkoverleg
- informatie op intranet
- bij functioneringsgesprekken
- uitleg integriteitbeleid bij introductie nieuwe medewerkers.

Uitgesplitst naar type organisatie (zie tabel 2 in bijlage 1).

- Ministeries, politiekorpsen, uitvoerende diensten en in mindere mate provincies gebruiken meer en vaker methoden om aandacht te geven aan integriteitbeleid voor ambtenaren, dan gemeenten en waterschappen. Een uitzondering hierop is het management, afdelings- of werkoverleg.
- Politiekorpsen bieden opvallend vaak voorlichtingsbijeenkomsten en opleidingen en cursussen aan.

3. Is binnen uw organisatie of binnen onderdelen daarvan in 2002 of in 2003 onderzoek (in de vorm van een audit) uitgevoerd naar handelingen, functies en processen die vanuit integriteitopgave kwetsbaar zijn?

Resultaten

Deze vraag is door een kwart van de organisaties met 'ja' beantwoord, zeven op de tien organisaties beantwoordden deze vraag met 'nee'. Vijf procent van de respondenten wist het niet of had geen mening.

Uitgesplitst naar type organisatie (zie tabel 3 in bijlage 1).

Er zijn tussen organisaties grote verschillen te constateren. Onderzoek (in de vorm van een audit) is in 2002 of 2003 uitgevoerd bij:

- de grote meerderheid van ministeries en politiekorpsen
- meer dan de helft van de provincies en uitvoerende diensten
- één op de vijf gemeenten en waterschappen.

4. Hoe frequent wordt vanuit integriteitopgave binnen uw organisatie of binnen onderdelen daarvan onderzoek uitgevoerd naar kwetsbare handelingen, functies en processen?

Resultaten

Vanuit integriteitopgave is dit onderzoek uitgevoerd:

- bij één op de negen organisaties periodiek
- bij de helft van de organisaties incidenteel
- bij drie op de tien organisaties wordt dit onderzoek nooit uitgevoerd.

Uitgesplitst naar type organisatie (zie tabel 4 in bijlage 1).

- Bij vrijwel alle ministeries, politiekorpsen en provincies wordt periodiek of incidenteel onderzoek verricht naar kwetsbare handelingen, functies en processen.
- Bij meer dan de helft van de gemeenten, waterschappen en uitvoerende diensten wordt periodiek of incidenteel onderzoek verricht. Bij één op de drie gemeenten en bij één op de zes waterschappen wordt nooit onderzoek verricht.

5. Voor welke integriteitmaatregelen ligt de verantwoordelijkheid op het hoogste ambtelijke niveau?

Resultaten

De meest genoemde integriteitmaatregelen waarbij de verantwoordelijkheid op het hoogste ambtelijke niveau ligt zijn:

- Het bepalen van maatregelen vanwege geconstateerde integriteitsrisico's of integriteitsinbreuken
- Het bepalen van functiescheiding
- Het voordragen van functies als vertrouwensfunctie

Uitgesplitst naar type organisatie (zie tabel 5 in bijlage 1).

- Bij ministeries, politiekorpsen, uitvoerende diensten en in mindere mate provincies ligt de verantwoordelijkheid voor meer integriteitmaatregelen op het hoogste ambtelijke niveau dan bij gemeenten en waterschappen.
- Bij politiekorpsen ligt opvallend vaker het aanwijzen van functies met een antecedentenonderzoek en het bepalen van functieroulatie de verantwoordelijkheid voor een groter aantal integriteitmaatregelen op het hoogste ambtelijke niveau.
- Bij ministeries en uitvoerende diensten ligt opvallend vaker de verantwoordelijkheid voor het kennisnemen van rapportages van integriteitsaudits op het hoogste ambtelijke niveau.

6. Welke informatie is binnen uw organisatie in centrale registers of anderszins op centraal niveau beschikbaar?

Resultaten

De volgende typen informatie zijn het meest beschikbaar in centrale registers of anderszins op centraal niveau:

- overzicht van nevenwerkzaamheden
- meldingen over een (vermoedelijke) schending van integriteit
- functies die zijn aangewezen als vertrouwensfunctie.

Uitgesplitst naar type organisatie (zie tabel 6 in bijlage 1).

- Een overzicht van nevenwerkzaamheden is bij minimaal de helft van alle organisatietypen in centrale registers of anderszins op centraal niveau beschikbaar.
- Meldingen over een (vermoedelijke) schending van integriteit, functies die zijn aangewezen als vertrouwensfunctie en functies waarvoor een antecedentenonderzoek is vereist, zijn bij de overgrote meerderheid van de politiekorpsen, ministeries en uitvoerende diensten in centrale registers of anderszins op centraal niveau beschikbaar. Bij de andere organisatietypen is dit in meerderheid niet het geval.
- Bij ministeries, politiekorpsen en uitvoerende diensten is informatie vaker in centrale registers of anderszins op centraal niveau beschikbaar dan bij gemeenten, waterschappen en provincies.

7. Is de ondernemingsraad en/of zijn de vakorganisaties betrokken bij het integriteitsbeleid en het treffen van integriteitsmaatregelen?

Resultaten

- De ondernemingsraad en/of de vakorganisaties zijn gemiddeld het vaakst betrokken bij het opstellen van gedragscodes (bij twee op de drie responderende organisaties).
- Bij één op de drie organisaties zijn de ondernemingsraad en/of de vakorganisaties betrokken bij regelingen omtrent nevenfuncties en financiële belangen.
- Bij één op de zes organisaties zijn de ondernemingsraad en/of de vakorganisaties betrokken bij regelingen omtrent functiescheiding- en roulatie.
- Bij een kwart van de organisaties zijn de ondernemingsraad en/of de vakorganisaties *niet betrokken* bij het integriteitsbeleid en het treffen van integriteitsmaatregelen.

Uitgesplitst naar type organisatie (zie tabel 7 in bijlage 1).

- De ondernemingsraad en/of zijn de vakorganisaties zijn bij de meerderheid van alle organisatie-typen betrokken bij het opstellen van gedragscodes.
- De ondernemingsraad en/of zijn de vakorganisaties zijn bij politiekorpsen opvallend vaker dan bij andere organisatie-typen betrokken bij regelingen omtrent nevenfuncties en financiële belangen en bij regelingen omtrent functiescheiding- en roulatie.
- Bij gemeenten zijn ondernemingsraad en/of zijn de vakorganisaties het minst vaak betrokken bij regelingen omtrent functiescheiding- en roulatie.

8. Is het politiek verantwoordelijk - of vertegenwoordigend orgaan betrokken bij het integriteitsbeleid?

Resultaten

- Het politiek verantwoordelijk - of vertegenwoordigend orgaan is gemiddeld het vaakst betrokken bij de ontwikkeling van het integriteitsbeleid (bij twee op de drie organisaties).
- Bij bijna één op de drie organisaties is het politiek verantwoordelijk - of vertegenwoordigend orgaan betrokken bij jaarstukken zoals de begroting en het jaarverslag en bij de evaluatie en verantwoording over het gevoerde beleid.
- Bij een vijfde van de organisaties is het politiek verantwoordelijk - of vertegenwoordigend orgaan *niet betrokken* bij het integriteitsbeleid.

Uitgesplitst naar type organisatie (zie tabel 8 in bijlage 1).

- Het politiek verantwoordelijk - of vertegenwoordigend orgaan is relatief vaak in gemeenten, waterschappen, provincies en uitvoerende diensten betrokken bij de ontwikkeling van het integriteitsbeleid.
- Het politiek verantwoordelijk - of vertegenwoordigend orgaan is relatief vaak in provincies, ministeries, politiekorpsen en uitvoerende diensten betrokken bij jaarstukken zoals de begroting en het jaarverslag.
- Het politiek verantwoordelijk - of vertegenwoordigend orgaan is relatief vaak in provincies, politiekorpsen en uitvoerende diensten betrokken bij de evaluatie en verantwoording over het gevoerde beleid.

3.3 Het opstellen van gedragscodes

Dit blok vragen heeft betrekking op de gedragscodes of –regels waaraan ambtenaren zich dienen te houden. In het blok waren de onderstaande vragen opgenomen. Vragen 10 tot en met 12 hoefden alleen te worden beantwoord indien de responderende organisatie een gedragscode integriteit heeft.

9. Heeft uw organisatie een gedragscode integriteit?
10. Welke integriteitonderwerpen zijn in de gedragscode van uw organisatie opgenomen?
11. Op welke wijze is de gedragscode voor medewerkers van uw organisatie kenbaar?
12. Welke instrumenten hanteert uw organisatie voor een systematische controle op de naleving van de gedragscode?

9. Heeft de organisatie een gedragscode integriteit?

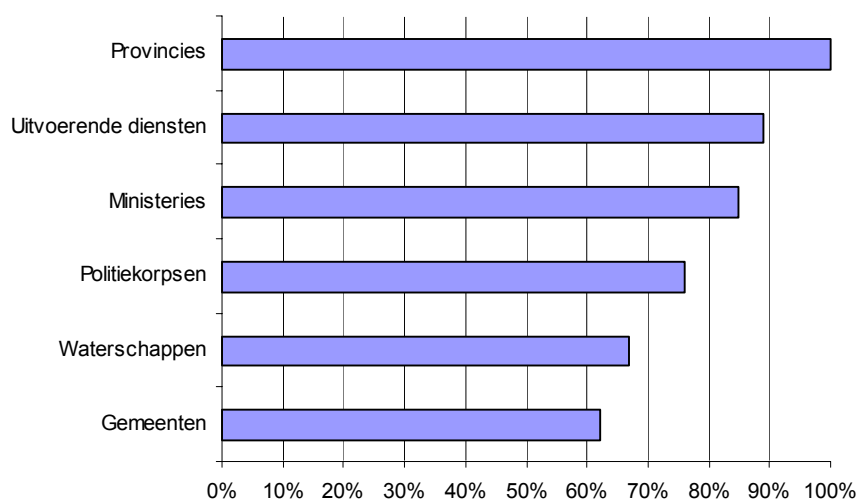
Resultaten

Het blijkt dat twee op de drie organisaties over zo'n gedragscode beschikken.

Uitgesplitst naar type organisatie (zie tabel 9 in bijlage 1).

Provincies, ministeries, politiekorpsen en uitvoerende diensten beschikken in overgrote meerderheid over een gedragscode integriteit, tegenover twee op de drie gemeenten en waterschappen (zie figuur 3.2).

Figuur 3.2 Beschikking over een gedragscode integriteit per organisatietype

10. Welke integriteitonderwerpen zijn in de gedragscode van uw organisatie opgenomen?

Resultaten

- Vrijwel alle organisaties die beschikken over een gedragscode integriteit hebben hierin het geven en/of aannemen van geschenken opgenomen.
- Een overgrote meerderheid van de organisaties die beschikken over een gedragscode integriteit heeft hierin opgenomen:
 - het omgaan met relaties/derden
 - lunches en diners
 - het privé gebruik van computer- en communicatieapparatuur
 - registratie en openbaarmaking van nevenwerkzaamheden
 - belangenverstrengeling
 - omgaan met vertrouwelijke informatie.
- Minimaal de helft van de organisaties die beschikken over een gedragscode integriteit heeft hierin opgenomen:
 - het privé gebruik van bedrijfsvoorzieningen- en middelen
 - inkoop en aanbesteding
 - indienen declaraties
 - binnenlandse dienstreizen en werkbezoeken.
- Minder dan de helft van de organisaties die beschikken over een gedragscode integriteit heeft hierin opgenomen:
 - buitenlandse dienstreizen
 - inhuur van externen (draaideurconstructies)
 - creditcards.

Uitgesplitst naar type organisatie (zie tabel 10 in bijlage 1).

- Waterschappen hebben minder vaak dan gemiddeld 'omgaan met vertrouwelijke informatie' in hun gedragscode opgenomen. Waterschappen hebben *vaker* dan gemiddeld 'inkoop en aanbesteding' in hun gedragscode opgenomen.
- Politiecorpsen hebben minder vaak dan gemiddeld de volgende integriteitonderwerpen opgenomen: 'omgaan met relaties/derden', 'lunches en diners', 'belangenverstrengeling' en 'privé gebruik van bedrijfsvoorzieningen- en middelen'.
- Provincies hebben minder vaak dan gemiddeld de volgende integriteitonderwerpen opgenomen: 'het privé gebruik van computer- en communicatieapparatuur', 'inkoop- en aanbesteding' en 'het indienen van declaraties'. 'Inhuur van externen (draaideurconstructies)' is in de gedragscode integriteit *vaker* dan gemiddeld opgenomen door provincies.
- Uitvoerende diensten hebben minder vaak dan gemiddeld de volgende integriteitonderwerpen opgenomen: 'indienen van declaraties' en 'binnenlandse dienstreizen en werkbezoeken'. Uitvoerende diensten hebben *vaker* dan gemiddeld de volgende integriteitonderwerpen opgenomen: 'registratie en openbaarmaking van nevenwerkzaamheden', 'belangenverstrengeling' en 'inhuur van externen (draaideurconstructies)'.
- Ministeries hebben *vaker* dan gemiddeld de volgende integriteitonderwerpen opgenomen: 'het privé gebruik van computer- en communicatieapparatuur', 'registratie en openbaarmaking van nevenwerkzaamheden', 'het privé gebruik van bedrijfsvoorzieningen- en middelen', 'het omgaan met vertrouwelijke informatie', 'inkoop en aanbesteding', 'buitenlandse dienstreizen' en 'inhuur van externen (draaideurconstructies)'.

11. Op welke wijze is de gedragscode voor medewerkers van uw organisatie kenbaar?

Resultaten

Bij de meerderheid van de organisaties die over een gedragscode beschikken, is deze voor medewerkers kenbaar door middel van de volgende methoden:

- De gedragscode is opvraagbaar
- De gedragscode staat op intranet
- De gedragscode is kenbaar via de personeelsfunctionaris

Bij iets minder dan de helft van de organisaties is de gedragscode voor medewerkers kenbaar via een brochure. Bij een minderheid van de organisaties is de gedragscode voor medewerkers kenbaar via een individuele mailing en via internet.

Uitgesplitst naar type organisatie (zie tabel 11 in bijlage 1).

- De gedragscode is opvraagbaar en kenbaar 'via intranet' bij een ruime meerderheid van alle organisatietypen die over een gedragscode beschikken.
- De gedragscode is kenbaar 'via de personeelsfunctionaris' bij minimaal de (kleine) meerderheid van alle organisaties. Dit is vaker het geval bij provincies en uitvoerende diensten.
- De gedragscode is kenbaar 'via een brochure' bij een meerderheid van de provincies, politiekorpsen, ministeries en uitvoerende diensten, en bij een minderheid van de waterschappen en gemeenten.

12. Welke instrumenten hanteert uw organisatie voor een systematische controle op de naleving van de gedragscode?

Resultaten

Een kleine meerderheid van de organisaties hanteert 'functioneringsgesprekken en beoordelingen' voor een systematische controle op de naleving van de gedragscode. Andere methoden worden minder vaak gebruikt.

Uitgesplitst naar type organisatie (zie tabel 12 in bijlage 1).

- Ministeries, politiekorpsen en uitvoerende diensten gebruiken meer (en vaker) instrumenten dan gemeenten, waterschappen en provincies.
- 'Functioneringsgesprekken en beoordelingen' worden gebruikt door de overgrote meerderheid van provincies en politiekorpsen.
- 'Centrale registratie van integriteitschendingen' worden gebruikt door de overgrote meerderheid van ministeries, uitvoerende diensten en politiekorpsen, en veel minder vaak door gemeenten, waterschappen en provincies.
- Systematische controle op de naleving van de gedragscode 'via het jaarverslag (als periodiek onderdeel)' wordt relatief het meest gebruikt door ministeries en politiekorpsen, en het minst vaak door gemeenten en waterschappen.
- 'Specifieke door accountants en periodieke audits' worden verreweg het meest toegepast door ministeries.

3.4 Onderzoeken bij werving en selectie

Dit blok vragen heeft betrekking op het 'onderzoeken' of 'screenen' van kandidaten bij werving en selectie voor overheidsfuncties. In het blok waren de onderstaande vragen opgenomen. Vragen 15 tot en met 16 waren uitsluitend bestemd voor dienstonderdelen bij het Rijk.

13. Beschikt uw organisatie over procedures in het kader van werving- en selectie waarin aandacht wordt besteed aan integriteit?
14. Voor welke functietaken vraagt uw organisatie om een verklaring omtrent gedrag?
15. Voor welke functietaken vraagt uw organisatie om het verrichten van een antecedentenonderzoek?
16. Wat zijn binnen uw organisatie de criteria voor het aanwijzen van vertrouwensfuncties?

13. Beschikt uw organisatie over procedures in het kader van werving- en selectie waarin aandacht wordt besteed aan integriteit?

Resultaten

De helft tot iets meer dan de helft van de organisaties beschikt over de volgende procedures:

- Controleren van diploma's
- Procedures tijdens het sollicitatiegesprek.
- Controleren van referenties.

Daarnaast beschikken vier op de tien organisaties over een procedure inzake 'het vragen van een verklaring omtrent gedrag' en beschikken drie op de tien organisaties over procedures tot het 'waarborgen van een onpartijdige samenstelling van de selectiecommissie'. Andere procedures zijn minder gangbaar.

Uitgesplitst naar type organisatie (zie tabel 13 in bijlage 1).

- Procedures inzake het 'controleren van diploma's' zijn relatief minder vaak ter beschikking van ministeries en uitvoerende diensten.
- Procedures inzake het 'controleren van referenties' zijn relatief minder vaak ter beschikking van ministeries en provincies, en relatief vaker ter beschikking van politiekorpsen, waterschappen en uitvoerende diensten.
- Procedures inzake het vragen van een 'verklaring van gedrag' zijn ter beschikking voor vrijwel alle ministeries en een meerderheid van uitvoerende diensten.
- Procedures tot het waarborgen van een 'onpartijdige samenstelling van de selectiecommissie' zijn relatief ter beschikking van politiekorpsen.
- Procedures tot het 'aankijken van vertrouwensfuncties', en het 'verrichten van antecedentenonderzoek' zijn ter beschikking van de overgrote meerderheid van de ministeries, politiekorpsen en uitvoerende diensten, en veel minder vaak ter beschikking van gemeenten, waterschappen en provincies.

14. Voor welke functietaken vraagt uw organisatie om een verklaring omtrent gedrag?

Resultaten

Deze vraag is alleen ingevuld door organisaties die bij vraag 13 hadden aangegeven te beschikken over procedures inzake het vragen om een verklaring omtrent gedrag. Twee op de drie van deze organisaties vragen om een 'verklaring omtrent gedrag voor alle functies'. Eén op de vijf organisaties vraagt om een 'verklaring omtrent gedrag voor de uitoefening van handhavende, controlerende of toezichthoudende taken'. Andere functies worden minder vaak genoemd.

Uitgesplitst naar type organisatie (zie tabel 14 in bijlage 1).

- Waterschappen, provincies en politiekorpsen die beschikken over procedures inzake het vragen om een 'verklaring omtrent gedrag', vragen deze verklaring relatief minder vaak voor alle functies dan gemeenten, ministeries en uitvoerende diensten.

15. Voor welke functietaken vraagt uw organisatie om het verrichten van een antecedenten-onderzoek?

Resultaten

Deze vraag was alleen bestemd voor dienstonderdelen bij het Rijk. De volgende functietaken worden allen genoemd door ongeveer een derde van de dienstonderdelen bij het Rijk:

- Alle functies
- Uitoefening van handhavende, controlerende of toezichthoudende taken
- Beschikking over financiële middelen of vervreembare goederen
- Omgaan met vertrouwelijke informatie

Andere functietaken worden minder vaak genoemd (zie tabel 15 in bijlage 1).

16. Wat zijn binnen uw organisatie de criteria voor het aanwijzen van vertrouwensfuncties?

Resultaten

Deze vraag was alleen bestemd voor dienstonderdelen bij het Rijk. Zowel de toegang tot gegevens die de nationale veiligheid kunnen schaden als andere bijzondere vereisten in verband met integriteit worden door de overgrote meerderheid van de dienstonderdelen bij het Rijk benoemd als criteria voor het aanwijzen van vertrouwensfuncties (zie tabel 16 in bijlage 1).

3.5 Kwetsbare functies

Dit blok vragen heeft betrekking op functies die 'vanuit integriteitsoogpunt kwetsbaar zijn'. In het blok waren de onderstaande vragen opgenomen.

17. Welke functietaken zijn binnen uw organisatie aangewezen als kwetsbaar?
18. Houdt uw organisatie een overzicht bij van kwetsbare functies?
19. Op welke wijze beoogt uw organisatie integriteitinbreuken bij kwetsbare functies te voorkomen?

17. Welke functietaken zijn binnen uw organisatie aangewezen als kwetsbaar?

Resultaten

De verschillende functietaken die bij vraag 17 waren opgenomen, zijn zeer wisselend binnen de verschillende organisatietypen aangewezen als kwetsbaar (zie tabel 17 in bijlage 1). Uitgesplitst naar type organisatie blijkt het volgende.

- De helft van de gemeenten, bijna de helft van de waterschappen en één op de drie provincies, hebben geen functietaken aangewezen als kwetsbaar. Er zijn bij deze organisaties geen specifieke functietaken die door meer dan de helft van hen is aangewezen als kwetsbaar.
- Ministeries, politiekorpsen en uitvoerende diensten hebben (bijna) allemaal één of meerdere functietaken aangewezen als kwetsbaar.

- Ministeries hebben het meest frequent functietaken aangewezen als kwetsbaar. Een meerderheid van de ministeries beschouwt het 'omgaan met vertrouwelijke informatie', 'aanbestedingen/inkoop', 'uitoefening van handhavende, controlerende of toezichhoudende taken', 'de beschikking over financiële middelen of vervreembare goederen' en 'taken met aanwezigheid van aanzienlijke financiële belangen' als kwetsbaar. Andere functietaken worden door ministeries aanmerkelijk minder vaak als kwetsbaar aangewezen.
- Politiekorpsen hebben in overgrote meerderheid het 'omgaan met vertrouwelijke informatie' aangewezen als een kwetsbare functietaak. Andere functietaken worden door politiekorpsen aanmerkelijk minder vaak als kwetsbaar aangewezen.
- Ruim de helft van de uitvoerende diensten en bijna de helft van de politiekorpsen hebben 'andere functies' als kwetsbaar aangewezen.

18. Houdt uw organisatie een overzicht bij van kwetsbare functies?

Resultaten

Op deze vraag wordt door 14% van de organisaties bevestigend geantwoord, vier op de vijf organisaties beantwoorden de vraag met 'nee'. Zes procent weet het niet.

Uitgesplitst naar type organisatie (zie tabel 18 in bijlage 1).

- De overgrote meerderheid van de ministeries, uitvoerende diensten en politiekorpsen houdt een overzicht bij van kwetsbare functies.
- Gemeenten (5%), waterschappen (11%) en provincies (33%) houden aanmerkelijk minder vaak een overzicht bij van kwetsbare functies.

19. Op welke wijze beoogt uw organisatie integriteitinbreuken bij kwetsbare functies te voorkomen?

Resultaten

- Bijna de helft van de organisaties beoogt integriteitinbreuken bij kwetsbare functies te voorkomen door middel van 'functiescheiding'.
- Een derde van de organisaties beoogt dit tegen te gaan door 'solistische functie-uitoefening' te voorkomen.
- 'Screening van kandidaten' wordt in dit verband genoemd door een kwart van de organisaties, en functieroulatie door één op de negen organisaties.
- Ruim een derde van de organisaties neemt geen specifieke maatregelen om integriteitinbreuken bij kwetsbare functies te voorkomen.

Uitgesplitst naar type organisatie (zie tabel 19 in bijlage 1).

- De overgrote meerderheid van de provincies, ministeries, politiekorpsen en uitvoerenden diensten, en iets meer dan de helft van de waterschappen, beogen integriteitinbreuken bij kwetsbare functies te voorkomen door middel van 'functiescheiding'. Bij gemeenten is dit vier op de tien organisaties.
- 'Screening van kandidaten' wordt genoemd door de overgrote meerderheid van de ministeries, politiekorpsen en uitvoerenden diensten, en door bijna de helft van de provincies. Veel minder vaak wordt 'screening van kandidaten' genoemd door gemeenten en waterschappen.
- 'Functieroulatie' wordt alleen door provincies en politiekorpsen in meerderheid genoemd en het 'voorkomen van solistische functie-uitoefening' wordt alleen door de ministeries in meerderheid genoemd.

- Ruim vier op de tien gemeenten en waterschappen, een vijfde van de provincies en een zesde van de ministeries neemt geen specifieke maatregelen om integriteitinbreuken bij kwetsbare functies te voorkomen. Alle politiekorpsen en uitvoerende diensten nemen in dit verband specifieke maatregelen.

3.6 Het afleggen van een eed of belofte

Dit blok vragen heeft betrekking op het afleggen van een eed of belofte. In het blok waren de onderstaande vragen opgenomen.

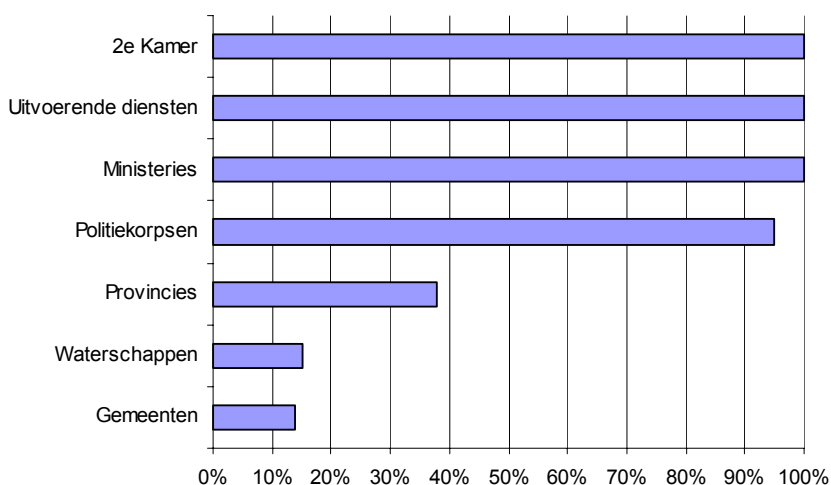
20. Moeten ambtenaren in uw organisatie bij indiensttreding de ambtseed of -belofte of integriteitverklaring afleggen, waarbij de inhoud naar integriteit verwijst?
21. Wordt de eedaflegging of integriteitverklaring gekoppeld aan een introductiebijeenkomst, waarbij het integriteitbeleid van de organisatie wordt toegelicht?
22. Wie neemt in de organisatie de ambtseed of -belofte of integriteitverklaring af?
23. Indien de ambtseed of -belofte of integriteitverklaring recent in uw organisatie is ingevoerd, dient deze dan ook door 'zittende' ambtenaren te worden afgelegd?
24. Geldt er voor overige in de organisatie werkzame personen de verplichting tot het afleggen van een integriteitverklaring?

20. Moeten ambtenaren in uw organisatie bij indiensttreding de ambtseed of -belofte of integriteitverklaring afleggen, waarbij de inhoud naar integriteit verwijst?

Resultaten

Het blijkt dat dit in een kwart van de organisaties het geval is. Uitgesplitst naar type organisatie (zie figuur 3.3 en tabel 20 in bijlage 1) wordt duidelijk dat bij alle ministeries en uitvoerende diensten en vrijwel alle politiekorpsen ambtenaren bij indiensttreding de ambtseed of -belofte of integriteitverklaring afleggen, waarbij de inhoud naar integriteit verwijst. Bij provincies en, met name, gemeenten en waterschappen, is dat veel minder vaak het geval.

Figuur 3.3 Afleggen bij indiensttreding van de ambtseed of -belofte of integriteitverklaring

Nota bene: vragen 21 tot en met 23 hoeften alleen te worden beantwoord indien ambtenaren in de organisatie verplicht zijn om bij indiensttreding de ambtseed- of belofte of integriteitverklaring af te leggen.

21. Wordt de eedaflegging of integriteitverklaring gekoppeld aan een introductie bijeenkomst, waarbij het integriteitbeleid van de organisatie wordt toegelicht?

Resultaten

Dit is in drie op de tien organisaties, waar ambtenaren in de organisatie verplicht zijn om bij indiensttreding de ambtseed- of belofte of integriteitverklaring af te leggen, het geval (zie tabel 21 in bijlage 1).

22. Wie neemt in de organisatie de ambtseed of -belofte of integriteitverklaring af?

Resultaten

In de helft van de organisaties, waar ambtenaren in de organisatie verplicht zijn om bij indiensttreding de ambtseed- of belofte of integriteitverklaring af te leggen, wordt de ambtseed of -belofte of integriteitverklaring afgenomen door de hoogste ambtenaar (vaker bij ministeries, politiekorpsen en uitvoerende diensten), en in drie op de tien organisaties door de politieke ambtsdrager (vaker bij gemeenten en waterschappen; zie tabel 22 in bijlage 1).

23. Indien de ambtseed of -belofte of integriteitverklaring recent in uw organisatie is ingevoerd, dient deze dan ook door 'zittende' ambtenaren te worden afgelegd?

Resultaten

Dit blijkt in drie op de vijf organisaties inderdaad het geval te zijn (zie tabel 23 in bijlage 1).

24. Geldt er voor overige in de organisatie werkzame personen de verplichting tot het afleggen van een integriteitverklaring?

Resultaten

Dit blijkt in een op de vijf organisaties inderdaad de praktijk te zijn: vaker bij ministeries, politiekorpsen en uitvoerende diensten en minder vaak bij gemeenten, waterschappen en provincies (zie tabel 24 in bijlage 1).

3.7 Nevenwerkzaamheden en financiële belangen

Dit blok vragen heeft betrekking op nevenwerkzaamheden en financiële belangen die raakvlakken kunnen hebben met de functie vervulling. In het blok waren de onderstaande vragen opgenomen.

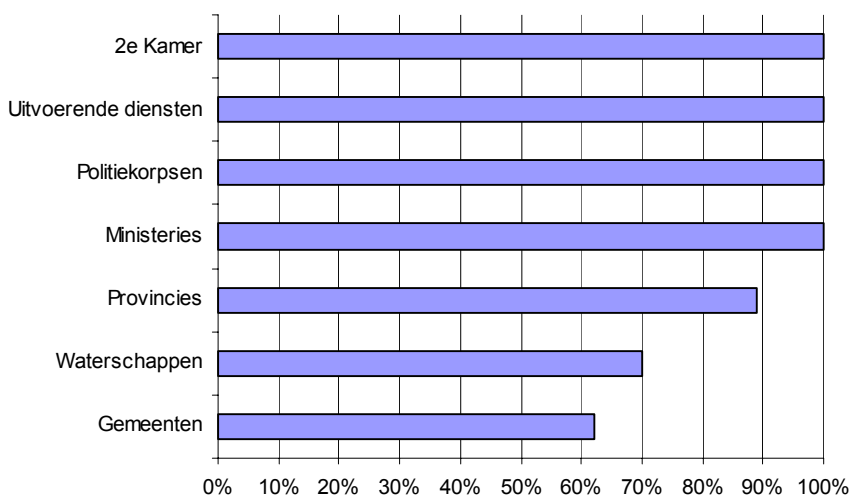
- 25. Heeft uw organisatie een nadere regeling voor de verplichte melding van nevenwerkzaamheden?
- 26. Houdt uw organisatie een overzicht van de gemelde nevenwerkzaamheden bij?
- 27. Welke instrumenten gebruikt uw organisatie om het overzicht actueel te houden?
- 28. Hoe vaak wordt het overzicht van nevenwerkzaamheden geactualiseerd?
- 29. Heeft uw organisatie een nadere regeling voor verplichte openbaarmaking van gemelde nevenwerkzaamheden?
- 30. Heeft uw organisatie een nadere regeling voor verplichte melding van financiële belangen? Zo ja, voor welke functies geldt deze nadere regeling?

25. Heeft uw organisatie een nadere regeling voor de verplichte melding van nevenwerkzaamheden?

Resultaten

Het blijkt dat dit in bijna twee op de drie organisaties het geval is. Uitgesplitst naar type organisatie (zie figuur 3.4 en tabel 25 in bijlage 1) komt naar voren dat binnen alle typen organisaties in ruime meerderheid beschikken over zo'n nadere regeling. Bij ministeries, politiekorpsen en uitvoerende diensten geldt dit zelfs voor alle organisaties.

Figuur 3.4 Beschikking over nadere regeling voor verplichte melding nevenwerkzaamheden

26. Houdt uw organisatie een overzicht van de gemelde nevenwerkzaamheden bij?

Resultaten

Drie op de vijf organisaties bevestigen dat dit inderdaad gebeurt. Uitgesplitst naar type organisatie (zie tabel 26 in bijlage 1) blijkt dat provincies, ministeries en politiekorpsen in overgrote meerderheid de gemelde nevenwerkzaamheden bijhouden in een overzicht. Van de gemeenten en waterschappen geldt dit voor iets meer dan helft van de organisaties, voor de uitvoerende diensten geldt dit voor iets minder dan helft van de organisaties.

Nota bene: vragen 27 en 28 hoefden alleen te worden beantwoord indien de organisatie een overzicht van de gemelde nevenwerkzaamheden bijhoudt.

27. Welke instrumenten gebruikt uw organisatie om het overzicht actueel te houden?

Resultaten

De overgrote meerderheid van de organisaties (78%), die een overzicht van de gemelde nevenwerkzaamheden bijhouden, geeft aan dat dit de 'eigen verantwoordelijkheid is van de werknemer'. 'Periodieke bevraging' en 'functioneringsgesprek' worden beiden door ongeveer een kwart van de organisaties gebruikt om het overzicht van nevenwerkzaamheden actueel te houden (zie tabel 27 in bijlage 1).

28. Hoe vaak wordt het overzicht van nevenwerkzaamheden geactualiseerd?

Resultaten

Het overzicht van nevenwerkzaamheden wordt relatief het meest frequent geactualiseerd door provincies, politiekorpsen en uitvoerende diensten, de helft tot tweederde van deze organisaties actualiseert het overzicht van nevenwerkzaamheden minimaal één maal per jaar. Eén op de zes organisaties actualiseert nooit het overzicht van nevenwerkzaamheden (zie tabel 28 in bijlage 1).

29. Heeft uw organisatie een nadere regeling voor verplichte openbaarmaking van gemelde nevenwerkzaamheden?

Resultaten

De overgrote meerderheid (87%) van de organisaties beantwoordt deze vraag ontkennend en vier procent heeft geen mening of weet het niet. Zes procent van de organisaties heeft een nadere regeling voor verplichte openbaarmaking van gemelde nevenwerkzaamheden die alleen geldt voor 'hoger management en/of staffuncties'. Bij drie procent van de organisaties geldt een nadere regeling voor verplichte openbaarmaking van gemelde nevenwerkzaamheden die betrekking heeft op 'hoger management en/of staffuncties en ook voor andere functies' (zie tabel 29 in bijlage 1).

30. Heeft uw organisatie een nadere regeling voor verplichte melding van financiële belangen? Zo ja, voor welke functies geldt deze nadere regeling?

Resultaten

Ook op deze vraag antwoordt de overgrote meerderheid (84%) van de organisaties ontkennend, 13% heeft geen mening of weet het niet (zie tabel 30 in bijlage 1).

3.8 Het treffen van maatregelen gericht op informatiebescherming

Dit blok vragen heeft betrekking op nevenwerkzaamheden en financiële belangen die raakvlakken kunnen hebben met de functie vervulling. In het blok waren de onderstaande vragen opgenomen.

- 31. Zijn binnen uw organisatie voorschriften geformuleerd over het kennisnemen van of omgaan met vertrouwelijke informatie?
- 32. Zijn binnen uw organisatie maatregelen getroffen die beogen te voorkomen dat onbevoegde derden vertrouwelijke gegevens kunnen bezitten, raadplegen of beschadigen?

31. Zijn binnen uw organisatie voorschriften geformuleerd over het kennisnemen van of omgaan met vertrouwelijke informatie?

Resultaten

Iets meer dan de helft van de organisaties bevestigt dat men voorschriften heeft geformuleerd over het kennisnemen van of omgaan met vertrouwelijke informatie. Uitgesplitst naar organisatie-type (zie tabel 31 in bijlage 1) blijkt dat vrijwel alle ministeries, politiekorpsen en uitvoerende diensten en twee op de drie deze voorschriften hebben geformuleerd, tegenover ongeveer de helft van de gemeenten en de waterschappen.

32. Zijn binnen uw organisatie maatregelen getroffen die beogen te voorkomen dat onbevoegde derden vertrouwelijke gegevens kunnen bezitten, raadplegen of beschadigen?

Resultaten

Ruim driekwart van de gemeenten en waterschappen en (vrijwel) alle provincies, ministeries, politiekorpsen en uitvoerende diensten beantwoorden deze vraag met een bevestiging (zie tabel 32 in bijlage 1).

3.9 Relatiegeschenken

Dit blok vragen heeft betrekking op de regels die gelden voor het aannemen van relatiegeschenken. In het blok waren de onderstaande vragen opgenomen.

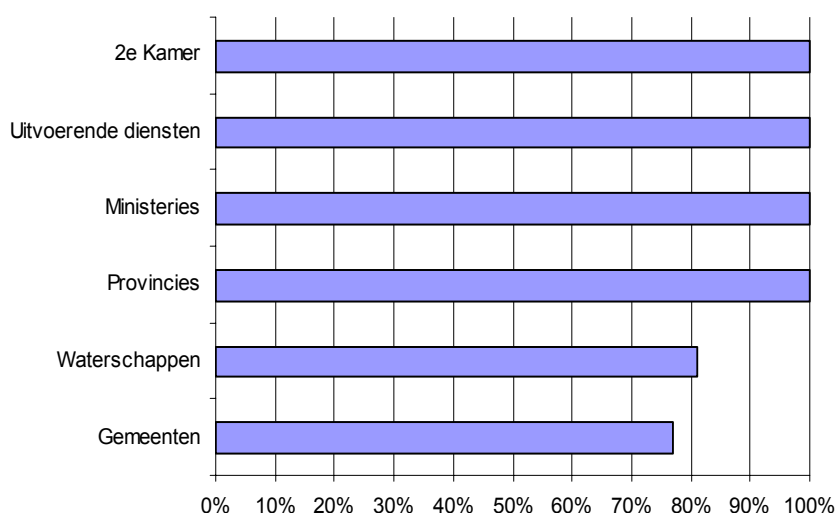
- 33. Heeft uw organisatie een regeling voor het aannemen van geschenken en uitnodigingen?
- 34. Bevat de regeling een meldplicht voor het aannemen van geschenken en uitnodigingen?
- 35. Geldt er een maximumbedrag voor het aannemen van geschenken en uitnodigingen? Zo ja, welk?
- 36. Heeft uw organisatie een regeling voor het geven van geschenken en uitnodigingen?

33. Heeft uw organisatie een regeling voor het aannemen van geschenken en uitnodigingen?

Resultaten

Tweederde van de politiekorpsen, ruim driekwart van de gemeenten, vier op de vijf waterschappen en alle provincies, ministeries en uitvoerende diensten bevestigen dat de organisatie een regeling heeft voor het aannemen van geschenken en uitnodigingen (zie figuur 3.5 en tabel 33 in bijlage 1).

Figuur 3.5 Beschikking over regeling voor het aannemen van geschenken en uitnodigingen

34. Bevat de regeling een meldplicht voor het aannemen van geschenken en uitnodigingen?

Resultaten

Van de organisaties die beschikken over een regeling voor het aannemen van geschenken en uitnodigingen antwoordt bijna driekwart dat deze regeling een meldplicht bevat voor het aannemen van geschenken en uitnodigingen. Dit is relatief iets vaker het geval bij provincies, en iets minder vaak bij politiekorpsen, waterschappen en ministeries (zie tabel 34 in bijlage 1).

35. Geldt er een maximumbedrag voor het aannemen van geschenken en uitnodigingen? Zo ja, welk?

Resultaten

De meerderheid (60%) van de organisaties antwoordt op deze vraag dat er een toegestaan maximumbedrag is van 50 euro of minder. Bij een kwart van de organisaties is er geen sprake van een maximumbedrag en bij 7% van de organisaties mogen er in het geheel geen geschenken worden aangenomen.

Uitgesplitst naar type organisatie (zie tabel 35 in bijlage 1).

Uitgesplitst naar organisatietype zijn er enkele opmerkelijke verschillen te constateren:

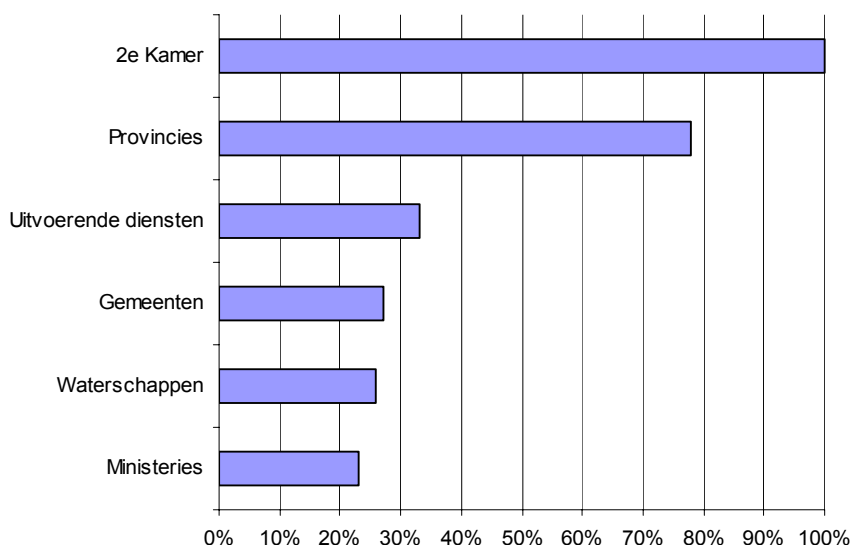
- Bij bijna de helft van de politiekorpsen mogen er in het geheel geen geschenken worden aangenomen, bij ruim een derde van de politiekorpsen is er juist geen sprake van een maximumbedrag.
- Bij (vrijwel) alle provincies, ministeries en uitvoerende diensten geldt dat voor het aannemen van geschenken en uitnodigingen er een toegestaan maximumbedrag is van 50 euro of minder. Bij gemeenten geldt dit voor drie op de vijf organisaties, bij waterschappen geldt dit voor bijna de helft van de organisaties.
- Bij een kwart van de gemeenten en bij drie op de tien waterschappen is geen sprake van een maximumbedrag.

36. Heeft uw organisatie een regeling voor het geven van geschenken en uitnodigingen?

Resultaten

Ruim driekwart van provincies heeft een regeling voor het geven van geschenken en uitnodigingen, bij andere organisatietypen is dit bij een derde deel of minder het geval (zie figuur 3.6 en tabel 36 in bijlage 1).

Figuur 3.6 Beschikking over regeling voor het geven van geschenken en uitnodigingen

3.10 Inkoop- en aanbestedingsprocedures

Dit blok vragen heeft betrekking op de regels die gelden voor het inkoop- en aanbestedingsbeleid. In het blok waren de onderstaande vragen opgenomen.

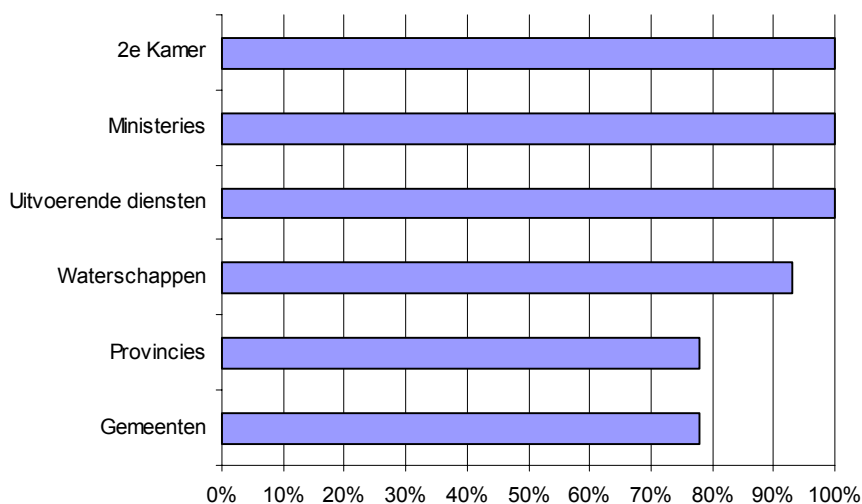
- 37. Is binnen uw organisatie inkoop- en aanbestedingsbeleid vastgesteld?
- 38. Zijn in dit inkoop- en aanbestedingsbeleid, met het oog op integriteitwaarborging, regels gesteld ten aanzien van de onderstaande onderwerpen?

37. Is binnen uw organisatie inkoop- en aanbestedingsbeleid vastgesteld?

Resultaten

Vier op de vijf organisaties bevestigen dat zij een inkoop- en aanbestedingsbeleid hebben vastgesteld (zie figuur 3.7 en tabel 37 in bijlage 1).

Figuur 3.7 Vaststelling van inkoop- en aanbestedingsbeleid

38. Zijn in dit inkoop- en aanbestedingsbeleid, met het oog op integriteitwaarborging, regels gesteld ten aanzien van de onderstaande onderwerpen?

Resultaten

De twee onderwerpen waarvoor in het inkoop- en aanbestedingsbeleid het vaakst regels zijn gesteld (namelijk door twee op de drie responderende organisaties) zijn:

- Aantal aan te vragen offertes
- Vastlegging keuzen voor bepaalde procedures van aanbesteding

Voor andere onderwerpen zijn aanmerkelijk minder vaak regels gesteld.

Uitgesplitst naar type organisatie (zie tabel 38 in bijlage 1).

- Binnen alle organisatietypen worden door minimaal de helft van de organisaties regels gesteld ten aanzien van het aantal aan te vragen offertes en de vastlegging van keuzen voor bepaalde procedures van aanbesteding. (Vrijwel) alle waterschappen, uitvoerende diensten, ministeries en provincies stellen deze regels. Relatief minder vaak gebeurt dit door politiekorpsen en gemeenten.
- Regels die worden gesteld in het inkoop- en aanbestedingsbeleid ten aanzien van andere onderwerpen, variëren nogal tussen de verschillende organisatietypen. In grote lijnen kan worden gesteld dat ministeries en uitvoerende diensten het vaakst regels ten aanzien van andere onderwerpen stellen. Voor het overzicht per organisatietype wordt verwezen naar tabel 38 in bijlage 1.

3.11 Integriteit als onderdeel van (accountants)controle op het financieel beheer

Dit blok vragen heeft betrekking op integriteit als onderdeel van (accountants)controle op het financieel beheer. In het blok waren de onderstaande vragen opgenomen.

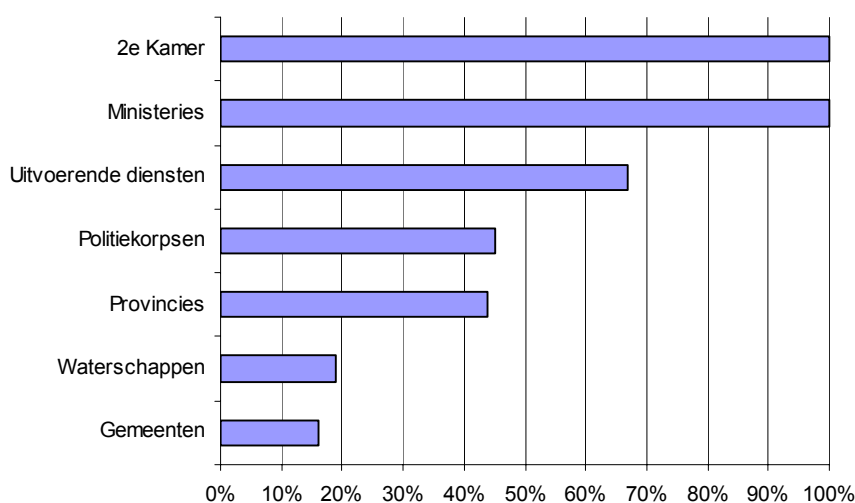
- 39. Krijgen binnen uw organisatie accountants opdracht om onderzoeken te verrichten naar integriteit?
- 40. Maakt uw organisatie gebruik van de mogelijkheid om de accountant bijzonder onderzoek te laten verrichten op integriteitgebied?
- 41. Heeft uw organisatie in de richtlijnen van de accountant voorschriften opgenomen over het signaleren van integriteitschendingen?
- 42. Richt deze controle zich periodiek op speciale aandachtspunten?
- 43. Indien integriteitaudits binnen uw organisatie worden uitgevoerd, worden bij het uitvoeren van dergelijke audits ook accountants betrokken?

39. Krijgen binnen uw organisatie accountants opdracht om onderzoeken te verrichten naar integriteit?

Resultaten

Dit is het geval bij alle ministeries en bij een ruime meerderheid van de uitvoerende diensten. Bij gemeenten en waterschappen krijgen accountants het minst vaak opdracht om onderzoeken te verrichten naar integriteit. Zie figuur 3.8 en tabel 39 in bijlage 1 voor het overzicht per organisatie-type.

Figuur 3.8 Onderzoek door accountants naar integriteit

40. Maakt uw organisatie gebruik van de mogelijkheid om de accountant bijzonder onderzoek te laten verrichten op integriteitgebied?

Resultaten

Dit is het geval bij (vrijwel) alle ministeries en bij een kleine minderheid van de gemeenten, waterschappen, provincies en politiekorpsen (zie tabel 40 in bijlage 1).

41. Heeft uw organisatie in de richtlijnen van de accountant voorschriften opgenomen over het signaleren van integriteitschendingen?

Resultaten

Eén op de zes organisaties beantwoordt deze vraag bevestigend (vaker bij ministeries en politiekorpsen). Een relatief groot aantal respondenten weet het niet (zie tabel 41 in bijlage 1).

42. Richt deze controle zich periodiek op speciale aandachtspunten?

Resultaten

Ook op deze vraag antwoordt één op de zes organisaties bevestigend (vaker bij ministeries en politiekorpsen). Een relatief groot aantal respondenten weet het niet (zie tabel 42 in bijlage 1).

43. Indien integriteitaudits binnen uw organisatie worden uitgevoerd, worden bij het uitvoeren van dergelijke audits ook accountants betrokken?

Resultaten

Eén op de elf organisaties beantwoordt deze vraag bevestigend (waaronder alle ministeries), een kwart van de organisaties antwoordt met 'nee'. De overige organisaties geven aan dat deze vraag op hen niet van toepassing is, of weten het niet (zie tabel 43 in bijlage 1).

3.12 Vertrouwenspersoon voor integriteit

Dit blok vragen heeft betrekking op de aanwezigheid van- en taken door een vertrouwenspersoon voor integriteit. In het blok waren de onderstaande vragen opgenomen.

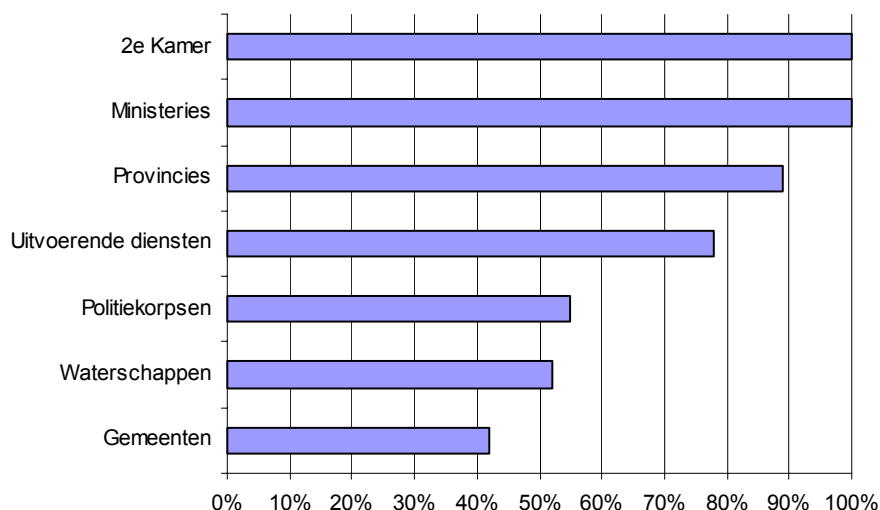
- 44. Heeft uw organisatie iemand als vertrouwenspersoon voor integriteitkwes- ties aangesteld?
- 45. Met welke werkzaamheden is uw vertrouwenspersoon voor integriteitkwes- ties belast?

44. Heeft uw organisatie iemand als vertrouwenspersoon voor integriteitkwes- ties aange- steld?

Resultaten

Bijna de helft van de organisaties beantwoordt deze vraag met 'ja'. Het blijkt dat vier op de tien ge- meenten, iets meer dan de helft van de waterschappen en politiekorpsen, ruim driekwart van de uitvoerende diensten en (vrijwel) alle provincies, ministeries in hun organisatie iemand als vertrou- wenspersoon voor integriteitkwes- ties hebben aangesteld (zie figuur 3.9 en tabel 44 in bijlage 1).

Figuur 3.9 Aanstelling van vertrouwenspersonen voor integriteitkwes- ties

45. Met welke werkzaamheden is uw vertrouwenspersoon voor integriteitkwes- ties belast?

Resultaten

Gemeenten, waterschappen, politiekorpsen en uitvoerende diensten die beschikken over een ver- trouwenspersoon voor integriteitkwes- ties geven in de meeste gevallen aan dat de vertrouwens- persoon is belast met 'zowel integriteit, als met beleidswerkzaamheden voor integriteit, als met vertrouwenstaken voor ongewenst gedrag zoals discriminatie of seksuele intimidatie'. Bij ministe- ries en provincies is de vertrouwenspersoon voor integriteitkwes- ties relatief vaker belast met 'al- leen integriteit' (zie tabel 45 in bijlage 1).

3.13 Meldingsprocedure bij het vermoeden van een misstand

Dit blok vragen heeft betrekking op de aanwezigheid van een meldingsprocedure voor bepaalde categorieën misstanden binnen de organisatie (klokkenluidersregeling). In het blok waren de onderstaande vragen opgenomen.

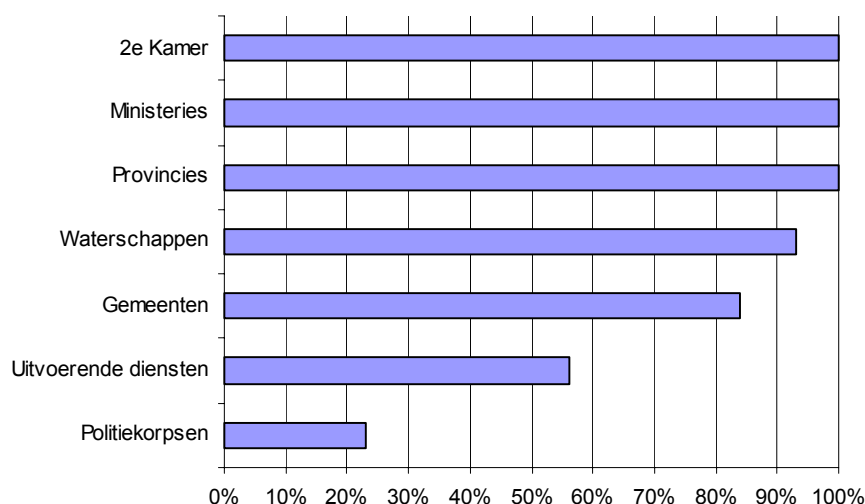
46. Heeft uw organisatie een procedure voor het melden van vermoedens van misstanden (klokkenluidersregeling)?
47. Zo ja, welke van onderstaande elementen bevat deze procedure?

46. Heeft uw organisatie een procedure voor het melden van vermoedens van misstanden (klokkenluidersregeling)?

Resultaten

Deze vraag wordt bevestigend beantwoord door alle provincies en ministeries en door een ruime meerderheid van gemeenten en waterschappen. Uitvoerende diensten en vooral politiekorpsen hebben veel minder vaak een klokkenluidersregeling (zie figuur 3.10 en tabel 46 in bijlage 1).

Figuur 3.10 Aanwezigheid van een klokkenluidersregeling

47. Zo ja, welke van onderstaande elementen bevat deze procedure (klokkenluidersregeling)?

Resultaten

Het blijkt dat bij de meerderheid van de organisaties die beschikken over een klokkenluidersregeling, deze regeling de volgende elementen bevat:

- Het volgen van een interne procedure
- De mogelijkheid van anoniem melden
- De toegang tot een onafhankelijke commissie

Bij een minderheid van de organisaties bevat de klokkenluidersregeling de volgende elementen:

- Openbaarheid van de bevindingen van de onafhankelijke commissie

Zie tabel 47 in bijlage 1 voor het overzicht per organisatietype. Uit het overzicht blijkt onder meer dat de mogelijkheid van anoniem melden vaker mogelijk is bij gemeenten en waterschappen dan bij andere organisaties.

3.14 Handelswijze bij aantasting integriteit of vermoedens daarvan

Dit blok vragen heeft betrekking op de handelswijze bij aantasting integriteit of vermoedens daarvan. In het blok waren de onderstaande vragen opgenomen.

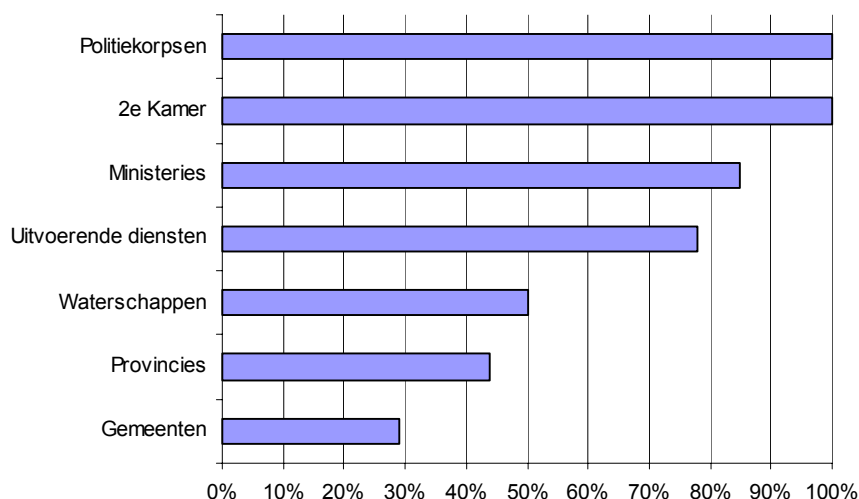
- 48. Heeft uw organisatie een schriftelijk vastgelegde procedure voor het verrichten van een onderzoek, nadat een vermoeden van misstand (melding/signaal van een vermoeden van een integriteitinbreuk) gemeld is?
- 49. Zo ja, welke van onderstaande onderwerpen maken onderdeel uit van deze procedure?
- 50. Bestaat er binnen uw organisatie een schriftelijk vastgelegde procedure voor de afhandeling van een gebleken integriteitinbreuk (dat wil zeggen na afronding van het onderzoek)?

48. Heeft uw organisatie een schriftelijk vastgelegde procedure voor het verrichten van een onderzoek, nadat een vermoeden van misstand (melding/signaal van een vermoeden van een integriteitinbreuk) gemeld is?

Resultaten

Alle politiekorpsen, een ruime meerderheid van ministeries en uitvoerende diensten, de helft van de waterschappen, bijna de helft van de provincies en drie op de tien gemeenten beschikken over zo'n schriftelijk vastgelegde procedure (zie figuur 3.11 en tabel 48 in bijlage 1).

Figuur 3.11 Aanwezigheid van een schriftelijk vastgelegde procedure na een melding

49. Zo ja, welke van onderstaande onderwerpen maken onderdeel uit van deze procedure?

Resultaten

Het blijkt dat bij de meerderheid van de organisaties, die wél beschikken over een schriftelijk vastgelegde procedure voor het verrichten van een onderzoek, nadat een vermoeden van misstand gemeld is, deze procedure meestal alle of de meeste elementen bevat die in de vragenlijst zijn genoemd (zie tabel 49 in bijlage 1):

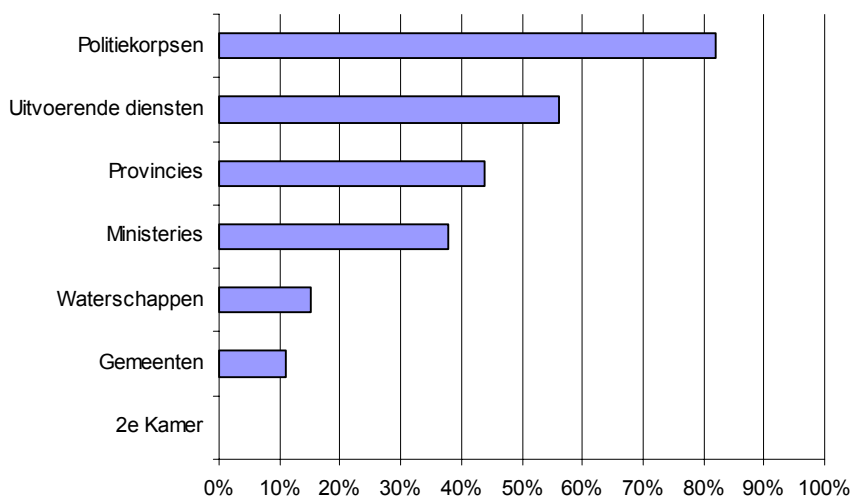
- Opzet en uitvoering van het onderzoek
- De wijze van rapportage en terugkoppeling
- Waarborgen positie betrokkenen
- Onafhankelijkheid onderzoekers
- Bevoegdheden onderzoekers

50. Bestaat er binnen uw organisatie een schriftelijk vastgelegde procedure voor de afhandeling van een gebleken integriteitsbreuk (dat wil zeggen na afronding van het onderzoek)?

Resultaten

Een ruime meerderheid van politiekorpsen en een kleine meerderheid van de uitvoerende diensten, bijna de helft van de provincies, ruim een derde van de ministeries een kleine minderheid van waterschappen en gemeenten beschikken over zo'n schriftelijk vastgelegde procedure (zie figuur 3.12 en tabel 50 in bijlage 1).

Figuur 3.12 Aanwezigheid van een schriftelijk vastgelegde procedure na een melding

3.15 Ondersteuning bij integriteitbeleid

Het laatste blok vragen heeft betrekking op de behoefte aan ondersteuning bij integriteitbeleid en op de bekendheid en bruikbaarheid van met handreikingen. In het blok waren de onderstaande vragen opgenomen.

51. Bent u bekend met de onderstaande handreikingen, die voorzien in ondersteuning en facilitering (in de vorm van kaders, richtlijnen en modellen) bij de opzet en uitvoering van het integriteitbeleid? Maakt uw organisatie bij de opzet en uitvoering van het integriteitbeleid gebruik van deze handreikingen?
52. Hoe waardeert u de bruikbaarheid van de bij vraag 51 genoemde handreikingen voor toepassing in uw organisatie?
53. Zijn de bij vraag 51 genoemde handreikingen op een toegankelijke wijze voor uw organisatie beschikbaar?
54. Wat zijn in uw organisatie de belangrijkste knelpunten bij het formuleren van integriteitbeleid?
55. Wat zijn in uw organisatie de belangrijkste belemmeringen voor de implementatie van integriteitbevorderende voorzieningen en maatregelen?
56. Op welke manier kan het integriteitbeleid van uw organisatie eventueel beter worden ondersteund?

51. Bent u bekend met de onderstaande handreikingen, die voorzien in ondersteuning en facilitering (in de vorm van kaders, richtlijnen en modellen) bij de opzet en uitvoering van het integriteitbeleid? Maakt uw organisatie bij de opzet en uitvoering van het integriteitbeleid gebruik van deze handreikingen?

Deze vraag is gesteld voor de volgende handleidingen:

- Handboek integriteitonderzoek (opgesteld door BZK/AIVD).
- Handreiking Vertrouwenspersonen integriteit (medio 2003 verspreid via VNG, IPO en UVW).
- Handreiking 'Verdien aan besteden': voor efficiënt inkopen en aanbesteden voor lokale overheden (een gezamenlijke publicatie van VNG IPO en de Unie van Waterschappen).
- Handreiking (audit) integriteit bij het Rijk.
- Handreiking gedragscode provinciale ambtenaren, die is overeengekomen in de CAO provincies 2002/2003.
- Handreiking 'Samen werken aan integriteit' (Unie van Waterschappen), uitgegeven in 1995.

Resultaten

Uit tabel 51a tot en met 51f in bijlage 1 zijn de onderstaande resultaten af te leiden (zie tabel 3.2).

Tabel 3.2 Bekendheid met handreikingen (% 'ja') per organisatietype

Type handreiking	Ge-meenten	Water-schappen	Provin-cies	Mini-steries	Politie korpsen	Uitv. diensten
Handboek integriteitonderzoek	43%	22%	56%	100%	71%	63%
Handreiking vertrouwenspersonen integriteit	43%	29%	25%	42%	11%	29%
Handreiking 'Verdien aan besteden'.	25%	48%	43%	17%	6%	0%
Handreiking (audit) integriteit bij het Rijk	13%	13%	50%	100%	6%	44%
Handreiking gedragscode provinciale ambtenaren	10%	9%	89%	0%	0%	0%
Handreiking 'Samen werken aan integriteit'	5%	81%	0%	0%	0%	0%

Uit tabel 51g tot en met 51l in bijlage 1 zijn de onderstaande resultaten af te leiden over het gebruik van de handleidingen (zie tabel 3.3).

Tabel 3.3 Gebruik van handreikingen (% 'ja') per organisatietype

Type handreiking	Ge-meenten	Water schappen	Provin-cies	Mini-steries	Politie korpsen	Uitv. diensten
Handboek integriteitonderzoek	21%	4%	50%	69%	42%	38%
Handreiking vertrouwenspersonen integriteit	25%	4%	17%	18%	6%	29%
Handreiking 'Verdien aan besteden'.	18%	30%	43%	0%	0%	0%
Handreiking (audit) integriteit bij het Rijk	5%	5%	14%	85%	0%	29%
Handreiking gedragscode provinciale ambtenaren	5%	0%	78%	0%	0%	0%
Handreiking 'Samen werken aan integriteit'	1%	56%	0%	0%	0%	0%

52. Hoe waardeert u de bruikbaarheid van de bij vraag 51 genoemde handreikingen voor toepassing in uw organisatie?

Resultaten

Uit tabel 52a tot en met 52f in bijlage 1 is af te leiden dat organisaties de handreikingen over het algemeen als voldoende bruikbaar beschouwen voor toepassing in hun organisatie.

53. Zijn de bij vraag 51 genoemde handreikingen op een toegankelijke wijze voor uw organisatie beschikbaar?

Resultaten

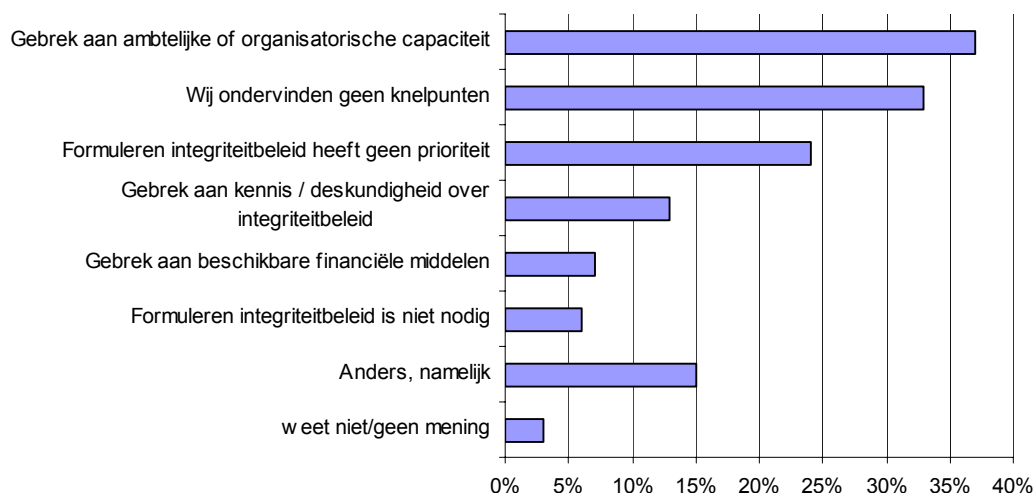
Uit tabel 53a tot en met 53f in bijlage 1 is af te leiden dat organisaties over het algemeen van mening zijn dat de handreikingen op een voldoende toegankelijke wijze beschikbaar zijn voor hun organisatie.

54. Wat zijn in uw organisatie de belangrijkste knelpunten bij het formuleren van integriteitsbeleid?

Resultaten

Uit figuur 3.13 is af te leiden dat een gebrek aan ambtelijke of organisatorische capaciteit en in mindere mate 'het formuleren integriteitsbeleid heeft geen prioriteit' het meest als knelpunt worden genoemd. Een derde deel van de organisaties geeft aan in het geheel geen knelpunten bij het formuleren van integriteitsbeleid te ondervinden.

Figuur 3.13 Belangrijkste knelpunten bij het formuleren van integriteitbeleid

Uitgesplitst naar type organisatie (zie tabel 54 in bijlage 1).

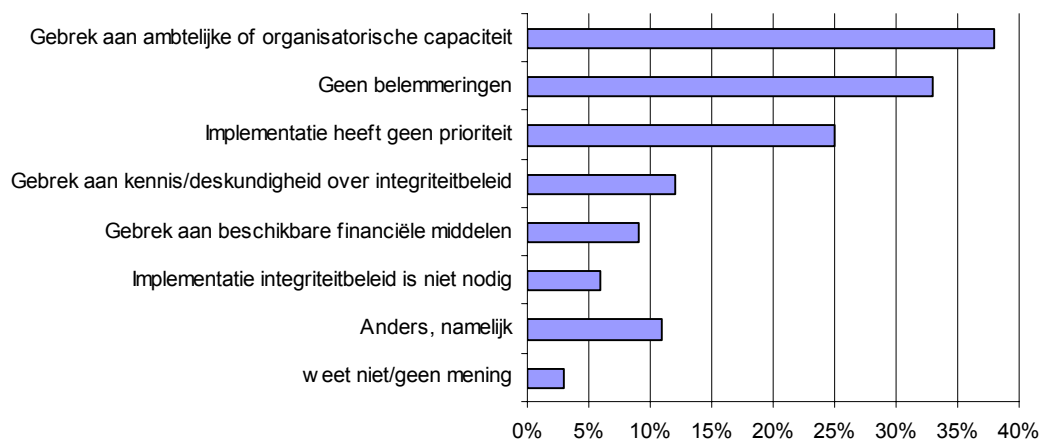
- Gemeenten geven relatief het vaakst aan dat een gebrek aan ambtelijke of organisatorische capaciteit knelpunt is bij het formuleren van integriteitbeleid.
- Provincies en ministeries geven het vaakst aan dat bij het formuleren van integriteitbeleid geen knelpunten worden ondervonden.

55. Wat zijn in uw organisatie de belangrijkste belemmeringen voor de implementatie van integriteitbevorderende voorzieningen en maatregelen?

Resultaten

Uit figuur 3.14 is af te leiden dat een gebrek aan ambtelijke of organisatorische capaciteit en in mindere mate 'de implementatie heeft geen prioriteit' het meest als belemmering worden genoemd. Een derde deel van de organisaties geeft aan in het geheel geen belemmeringen bij de implementatie van integriteitbeleid te ondervinden.

Figuur 3.14 Belangrijkste belemmeringen voor de implementatie van integriteitbeleid

Uitgesplitst naar type organisatie (zie tabel 55 in bijlage 1).

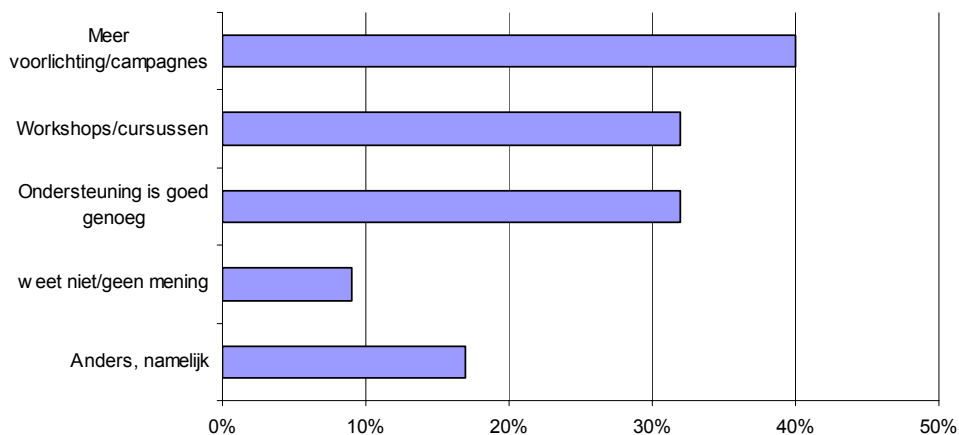
- Gemeenten en uitvoerende diensten geven relatief het vaakst aan dat een gebrek aan ambtelijke of organisatorische capaciteit belemmering is bij het implementeren van integriteitbeleid.
- Waterschappen, provincies en politiekorpsen geven het vaakst aan dat bij het formuleren van integriteitbeleid geen knelpunten worden ondervonden.

56 Op welke manier kan het integriteitbeleid van uw organisatie eventueel beter worden ondersteund?

Resultaten

Uit figuur 3.15 is af te leiden dat meer voorlichtingscampagnes en workshops/cursussen door een aanzienlijk deel van de organisaties op prijs wordt gesteld. Een derde deel van de organisaties geeft aan de ondersteuning reeds goed genoeg te vinden (zie tabel 56 in bijlage 1).

Figuur 3.15 Gewenste ondersteuning van integriteitbeleid

4 Inhoud en reikwijdte integriteitbeleid politieke ambtsdragers

In dit hoofdstuk zijn de resultaten beschreven van de inventarisatie van de reikwijdte van het integriteitbeleid voor politieke ambtsdragers (bestuurders) en politieke ambtsdragers (volksvertegenwoordigers). Na een inleidende paragraaf met de responsverantwoording komen in dit hoofdstuk de volgende onderwerpen aan de orde:

- Aandacht voor integriteit (paragraaf 4.2)
- Het opstellen van gedragscodes (paragraaf 4.3)
- Aanspreekpunt voor integriteitsvraagstukken (paragraaf 4.4)
- Nevenwerkzaamheden en financiële belangen (paragraaf 4.5)
- Het treffen van maatregelen gericht op informatiebescherming (paragraaf 4.6)
- Relatiegeschenken (paragraaf 4.7)
- Maatregelen gericht op het voorkomen van een schijn van belangenverstrengeling (paragraaf 4.8)
- Ondersteuning bij integriteitbeleid (paragraaf 4.9)

Alle vragen uit de vragenlijsten voor politieke ambtsdragers (bestuurders) en politieke ambtsdragers (volksvertegenwoordigers) komen in hoofdstuk 4 aan de orde. Hierbij worden de vragen genummerd overeenkomstig de nummering in de vragenlijsten (de nummering van beide vragenlijsten komt overeen).

In de analyses is telkens bekeken of de resultaten verschillen per organisatietype:

- Gemeenten
- Provincies
- Waterschappen
- Ministeries
- Staten-Generaal

Indien de resultaten per organisatietype dan wordt dit in dit hoofdstuk vermeld. Voor een volledig overzicht van de resultaten per organisatietype verwijzen wij naar bijlage 2 (vragenlijst bestuurders) en bijlage 3 (vragenlijst volksvertegenwoordigers).

4.1 Responsverantwoording

Vragenlijst politieke ambtsdragers (bestuurders)

In totaal is aan 545 overheden en –onderdelen een vragenlijst 'inventarisatie integriteitbeleid politieke ambtsdragers (bestuurders)' toegezonden. De respons bedroeg 338 vragenlijsten, dat is een responspercentage van 62,0%. Uitgesplitst naar organisatietype is de respons als volgt (zie tabel 4.1):

Tabel 4.1 Responsverantwoording bestuurders per organisatietype¹

Doelgroep	Aantal verzonden vragenlijsten	Respons	Respons percentage
Gemeenten	486	294	60,5%
Provincies	12	8	66,7%
Waterschappen	34	28	82,4%
Ministeries	13	8	61,5%
Totaal	545	338	62,0%

Vragenlijst politieke ambtsdragers (volksvertegenwoordigers)

In totaal is aan 534 overheden en –onderdelen een vragenlijst ‘inventarisatie integriteitbeleid politieke ambtsdragers (volksvertegenwoordigers)’ toegezonden. De respons bedroeg 343 vragenlijsten, dat is een responspercentage van 64,2%. Uitgesplitst naar organisatietype is de respons als volgt (zie tabel 4.2):

Tabel 4.2 Responsverantwoording volksvertegenwoordigers per organisatietype²

Doelgroep	Aantal verzonden vragenlijsten	Respons	Respons percentage
Gemeenten	486	302	62,1%
Provincies	12	12	100,0%
Waterschappen	34	28	82,4%
Staten-Generaal	2	1	50,0%
Totaal	534	343	64,2%

De vragenlijsten zijn verzonden aan alle overheden en –onderdelen die geacht worden een eigen integriteitbeleid te voeren, dus ook aan de overheden en –onderdelen die blijkens het onderzoek naar de ‘dekking’ van het integriteitbeleid (zie hoofdstuk 2) aangeven (nog) geen eigen integriteitbeleid te voeren. Indien we de respons van het schriftelijk onderzoek uitsplitsen naar de resultaten van het telefonisch onderzoek, dan blijkt dat:

- Van de gemeenten en waterschappen die de vragenlijst hebben geretourneerd voert een ruime meerderheid (80% van de gemeenten en 65% van de waterschappen) een integriteitbeleid en is twaalf procent respectievelijk veertien procent van hen voornemens een integriteitbeleid te gaan voeren of discussieert hierover.
- Vier procent van de responderende gemeenten en veertien procent van de waterschappen voert geen integriteitbeleid en heeft hier vooralsnog geen voornemen toe. Provincies voeren allen reeds een integriteitbeleid.

¹ De respons is inclusief de 9 vragenlijsten ‘bestuurders’ die ná de onderzoeksperiode zijn geretourneerd: 1 waterschap en 8 gemeenten.

² De respons is inclusief de 20 vragenlijsten ‘volksvertegenwoordigers’ die ná de onderzoeksperiode zijn geretourneerd: 1 provincie en 19 gemeenten.

4.2 Aandacht voor integriteit

Het eerste blok vragen in de vragenlijst heeft betrekking op de vraag of, en zo ja hoe, integriteit in de organisatie aan de orde komt. In het blok waren de onderstaande twee vragen opgenomen.

1. Op welke manieren wordt binnen uw organisatie aandacht besteed aan integriteit voor politieke ambtsdragers?
2. Voeren de fracties een eigen integriteitbeleid? Zo ja, hoe vullen de fracties dit integriteitbeleid in? (N.B. deze vraag is alleen gesteld in de vragenlijst voor volksvertegenwoordigers)

1. Op welke manieren wordt binnen uw organisatie aandacht besteed aan integriteit voor politieke ambtsdragers?

Resultaten

De volgens organisaties veruit meest relevante manier om aandacht te besteden aan integriteit is 'bij het afleggen van de eed of belofte'. Dit geldt voor zowel bestuurders als volksvertegenwoordigers. Uitgesplitst naar type organisatie blijkt dat provincies meer en vaker methoden gebruiken om aandacht te geven aan integriteitbeleid voor politieke ambtsdragers dan gemeenten, waterschappen en ministeries (zie tabel 1 in bijlagen 2 en 3).

Nota bene: vraag 2 is alleen gesteld in de vragenlijst voor integriteitbeleid volksvertegenwoordigers.

2. Voeren de fracties een eigen integriteitbeleid? Zo ja, hoe vullen de fracties dit integriteitbeleid in?

Resultaten

Deze vraag is door een zesde deel van de organisaties met 'niet' beantwoord, bijna vijftig procent van de respondenten wist het niet of had geen mening. Van de organisaties die wel op de hoogte zijn van een eigen integriteitbeleid door fracties, geeft een meerderheid aan dat dit integriteitbeleid betrekking heeft op de melding van alle nevenwerkzaamheden. Ook het vaststellen van een gedragscode wordt in dit verband veel genoemd (zie tabel 2, in bijlage 3).

4.3 Het opstellen van gedragscodes

Dit blok vragen heeft betrekking op de gedragscodes of –regels waarmee in organisaties het integriteitsbegrip voor politieke ambtsdragers is geconcretiseerd, en waaraan politieke ambtsdragers zich dienen te houden.

In het blok waren de onderstaande vragen opgenomen. Vragen 4 tot en met 6 hoefden alleen te worden beantwoord indien de responderende organisatie een gedragscode integriteit heeft voor politieke ambtsdragers.

3. Heeft uw organisatie een gedragscode integriteit voor politieke ambtsdragers?
4. Welke integriteitonderwerpen zijn in de gedragscode opgenomen?
5. Op welke wijze is de gedragscode kenbaar?
6. Welke instrumenten hanteert uw organisatie voor een systematische controle op de naleving van de gedragscode?

3. Heeft de organisatie een gedragscode integriteit voor politieke ambtsdragers?

Resultaten

Vijf op de zes organisaties beschikken over zo'n gedragscode. Dit geldt voor zowel bestuurders als volksvertegenwoordigers. Waterschappen beschikken minder vaak over een gedragscode voor volksvertegenwoordigers en ministeries beschikken minder vaak over een gedragscode voor bestuurders (zie tabel 3, in bijlagen 2 en 3).

4. Welke integriteitsonderwerpen zijn in de gedragscode opgenomen?

Resultaten

Organisaties die beschikken over een gedragscode integriteit voor politieke ambtsdragers hebben de onderstaande onderwerpen hierin opgenomen. Deze resultaten gelden in vrijwel gelijke mate voor zowel bestuurders als volksvertegenwoordigers.

- Vrijwel alle organisaties hebben opgenomen:
 - het geven en/of aannemen van geschenken
 - de registratie en openbaarmaking van nevenwerkzaamheden opgenomen.
- Een overgrote meerderheid van de organisaties hebben opgenomen:
 - belangenverstrengeling
 - omgaan met vertrouwelijke informatie
 - bestuurlijke uitgaven (declaraties).
- Minimaal de helft van de organisaties hebben opgenomen:
 - buitenlandse reizen
 - het gebruik van computer- en communicatieapparatuur
 - het omgaan met relaties/derden
 - het gebruik van bedrijfsvoorzieningen- en middelen.
- De helft of minder dan de helft van de organisaties hebben opgenomen:
 - binnenlandse reizen en werkbezoeken
 - inkoop en aanbesteding
 - lunches en diners
 - creditcards.

Uitgesplitst naar type organisatie (zie tabel 4 in bijlagen 2 en 3).

- In de gedragscodes voor bestuurders zijn in de regel meer integriteitsonderwerpen in de gedragscode opgenomen dan voor volksvertegenwoordigers.
- Waterschappen hebben in de regel *minder* en provincies in de regel *meer* integriteitsonderwerpen in de gedragscode opgenomen dan gemeenten en ministeries.

5. Op welke wijze is de gedragscode kenbaar?

Resultaten

Bij vrijwel alle organisaties die over een gedragscode voor politieke ambtsdragers beschikken, is deze opvraagbaar. Dit geldt voor zowel bestuurders als volksvertegenwoordigers. Bij provincies is de gedragscode meestal ook kenbaar via internet (zie tabel 5, in bijlagen 2 en 3).

6. Welke instrumenten hanteert uw organisatie voor een systematische controle op de naleving van de gedragscode?

Resultaten

Intercollegiale toetsing wordt voor zowel bestuurders als volksvertegenwoordigers het meest gebruikt, namelijk door bijna de helft van de organisaties. Een ruime meerderheid van de provincies maakt ten aanzien van bestuurders gebruik van intercollegiale toetsing én van het jaarverslag (als periodiek onderdeel). Andere methoden worden minder vaak gebruikt (zie tabel 6, in bijlagen 2 en 3).

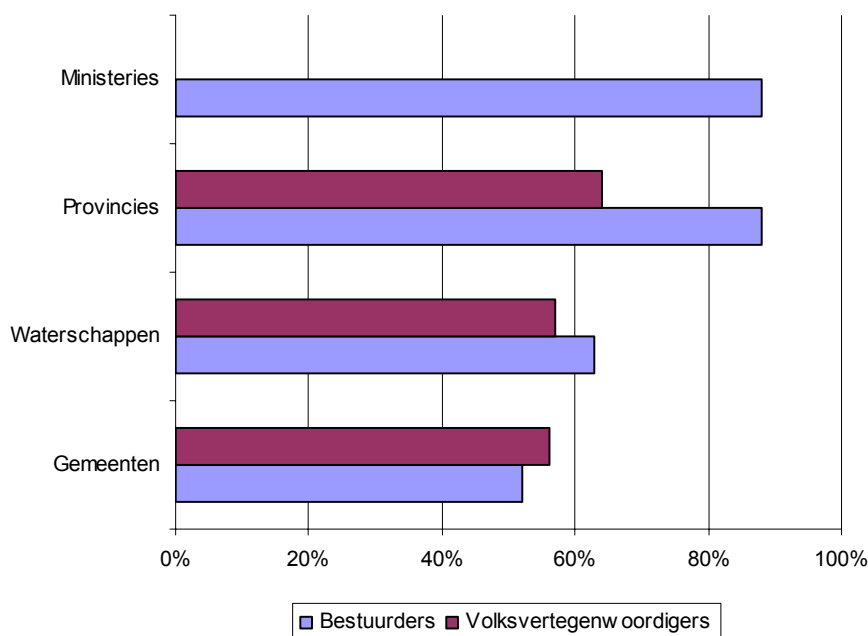
4.4 Aanspreekpunt voor integriteitsvraagstukken

7. Is er voor politieke ambtsdragers een persoon of instantie die fungeert als aanspreekpunt voor integriteitsvraagstukken voor politieke ambtsdragers?

Resultaten

Iets meer dan de helft van de organisaties bevestigt dat men de beschikking heeft over zo'n persoon of instantie. Dit geldt voor zowel bestuurders als volksvertegenwoordigers. Uitgesplitst naar type organisatie (zie figuur 4.1 en tabel 7 in bijlagen 2 en 3), blijkt dat bij provincies en ministeries het vaakst een aanspreekpunt voor integriteitsvraagstukken aanwezig is, met name voor bestuurders.

Figuur 4.1 Aanspreekpunt voor integriteitsvraagstukken

4.5 Nevenwerkzaamheden en financiële belangen

Dit blok vragen heeft betrekking op nevenwerkzaamheden en financiële belangen die raakvlakken kunnen hebben met de functie vervulling. In dit blok waren de onderstaande vragen opgenomen.

8. Houdt uw organisatie een overzicht van de gemelde nevenwerkzaamheden van politieke ambtsdragers bij?
9. Welke instrumenten gebruikt uw organisatie om het overzicht actueel te houden?
10. Hoe vaak wordt het overzicht van nevenwerkzaamheden van politieke ambtsdragers geactualiseerd?
11. Beschikt uw organisatie over criteria (in aanvulling op wettelijke criteria) waaraan kan worden getoetst of nevenwerkzaamheden van politieke ambtsdragers zijn toegestaan?
12. Op welke wijze worden nevenwerkzaamheden van politieke ambtsdragers openbaar gemaakt?
13. Is er in uw organisatie een verplichting om bij meldingen van nevenwerkzaamheden de volgende informatie aan te geven?
14. Heeft uw organisatie een regeling voor de melding van financiële belangen van politieke ambtsdragers?
15. Zijn er politieke ambtsdragers in uw organisatie die commissariaten in bedrijven vervullen waar de organisatie aandeelhouder van is?

8. Houdt uw organisatie een overzicht van de gemelde nevenwerkzaamheden van politieke ambtsdragers bij?

Resultaten

Het blijkt dat dit vrijwel bij alle gemeenten en provincies, en bij de ruime meerderheid van de waterschappen, het geval is (voor zowel bestuurders als volksvertegenwoordigers). Bij de een minderheid van de ministeries is dit het geval (zie tabel 8, in bijlagen 2 en 3).

Nota bene: organisaties hoeften vraag 9 en 10 alleen te beantwoorden indien de organisatie een overzicht van gemelde nevenwerkzaamheden bijhoudt.

9. Welke instrumenten gebruikt uw organisatie om het overzicht actueel te houden?

Resultaten

Zes op de tien organisaties, die een overzicht van de gemelde nevenwerkzaamheden bijhouden, geven aan dat dit de 'eigen verantwoordelijkheid is van de werknemer'. Eveneens zes op de tien organisaties gebruiken 'periodieke bevraging' om het overzicht van nevenwerkzaamheden actueel te houden. De resultaten gelden in ongeveer gelijke mate voor zowel bestuurders als volksvertegenwoordigers (zie tabel 9, in bijlagen 2 en 3).

10. Hoe vaak wordt het overzicht van nevenwerkzaamheden geactualiseerd?

Resultaten

Het overzicht van nevenwerkzaamheden wordt relatief het meest frequent geactualiseerd door provincies, vrijwel alle provincies actualiseren het overzicht van nevenwerkzaamheden voor zowel bestuurders als volksvertegenwoordigers minimaal één maal per jaar. Gemeenten en waterschappen doen dit minder frequent. Er zijn nauwelijks organisaties die nooit het overzicht van nevenwerkzaamheden actualiseren (zie tabel 10, in bijlagen 2 en 3).

11. Beschikt uw organisatie over criteria (in aanvulling op wettelijke criteria) waaraan kan worden getoetst of nevenwerkzaamheden van politieke ambtsdragers zijn toegestaan?

Resultaten

Bijna een kwart van de organisaties beschikt over deze criteria. Dit geldt voor ten aanzien van zowel bestuurders als volksvertegenwoordigers. Uitgesplitst naar organisatietype valt op dat provincies ten aanzien van bestuurders veel vaker beschikken (63%) over deze criteria (zie tabel 11, in bijlagen 2 en 3).

12. Op welke wijze worden nevenwerkzaamheden van politieke ambtsdragers openbaar gemaakt?

Resultaten

Twee op de drie organisaties leggen nevenwerkzaamheden van bestuurders en volksvertegenwoordigers ter inzage (waterschappen minder vaak). Eén op de drie organisaties houdt een openbaar register bij (provincies vaker). Het valt op dat provincies ook internet relatief vaak hiervoor gebruiken. Andere methoden worden minder vaak gebruikt. Eén op de tien organisaties maakt nevenwerkzaamheden van bestuurders en volksvertegenwoordigers niet openbaar (zie tabel 12, in bijlagen 2 en 3).

13. Is er in uw organisatie een verplichting om bij meldingen van nevenwerkzaamheden de volgende informatie aan te geven?

Resultaten

In drie op de vier organisaties (bestuurders) respectievelijk in bijna twee op de drie organisaties (volksvertegenwoordigers) is er een verplichting om te melden of nevenwerkzaamheden betaald of onbetaald zijn. Dit is veel minder vaak het geval bij waterschappen en vaker bij provincies. Andere typen verplichtingen komen minder vaak voor. In ruim één op de vijf organisaties (bestuurders) respectievelijk in één op de drie organisaties (volksvertegenwoordigers) zijn er geen verplichtingen. Het ontbreken van verplichtingen is het geval bij de grote meerderheid van de waterschappen en bij iets meer dan de helft van de ministeries (zie tabel 13, in bijlagen 2 en 3).

14. Heeft uw organisatie een regeling voor de melding van financiële belangen van politieke ambtsdragers?

Resultaten

Bij iets meer dan de helft van de gemeenten en provincies, en bij vrijwel alle waterschappen, ontbreekt deze regeling. Dit geldt voor zowel bestuurders als volksvertegenwoordigers. In organisaties waar deze regeling wel bestaat heeft deze meestal betrekking op een regeling voor melding van financiële belangen in ondernemingen en organisaties waarmee zakelijke betrekkingen worden onderhouden (zie tabel 14, in bijlagen 2 en 3).

15. Zijn er politieke ambtsdragers in uw organisatie die commissariaten in bedrijven vervullen waar de organisatie aandeelhouder van is?

Resultaten

In drie op de tien organisaties zijn er bestuurders (vaker bij provincies en minder vaak bij ministeries en waterschappen), en in één op de zes organisaties zijn er volksvertegenwoordigers, die dergelijke commissariaten vervullen (zie tabel 15, in bijlagen 2 en 3).

4.6 Het treffen van maatregelen gericht op informatiebescherming

16. Zijn binnen uw organisatie voor politieke ambtsdragers voorschriften geformuleerd over het kennisnemen van of omgaan met vertrouwelijke informatie?

Twee op de drie organisaties bevestigen dat men deze voorschriften heeft geformuleerd (provincies vaker en waterschappen minder vaak: zie tabel 16, in bijlagen 2 en 3).

4.7 Relatiegeschenken

Dit blok vragen heeft betrekking op de regels die gelden voor het aannemen van relatiegeschenken. In het blok waren de onderstaande vragen opgenomen.

- 17. Heeft uw organisatie een regeling voor het aannemen van geschenken en uitnodigingen?
- 18. Bevat de regeling een meldplicht voor het aannemen van geschenken en uitnodigingen?
- 19. Geldt er een maximumbedrag voor het aannemen van geschenken en uitnodigingen? Zo ja, welk?
- 20. Heeft uw organisatie een regeling voor het geven van geschenken en uitnodigingen?

17. Heeft uw organisatie een regeling voor het aannemen van geschenken en uitnodigingen?

Resultaten

Vrijwel alle organisaties bevestigen dat de organisatie een regeling heeft voor het aannemen van geschenken en uitnodigingen. Dit geldt voor zowel bestuurders als volksvertegenwoordigers (zie tabel 17, in bijlagen 2 en 3).

18. Bevat de regeling een meldplicht voor het aannemen van geschenken en uitnodigingen?

Resultaten

De organisaties die beschikken over een regeling voor het aannemen van geschenken en uitnodigingen antwoorden bijna allemaal (met uitzondering van waterschappen) dat deze regeling een meldplicht bevat voor het aannemen van geschenken en uitnodigingen (zie tabel 18, in bijlagen 2 en 3).

**19. Geldt er een maximumbedrag voor het aannemen van geschenken en uitnodigingen?
Zo ja, welk?**

Resultaten

De meerderheid van de organisaties antwoordt op deze vraag dat er een toegestaan maximumbedrag is van 50 euro of minder (73% bij bestuurders en 60% bij volksvertegenwoordigers). Bij waterschappen is relatief vaker sprake van het ontbreken van een maximumbedrag (zie tabel 19, in bijlagen 2 en 3).

20. Heeft uw organisatie een regeling voor het geven van geschenken en uitnodigingen?

Resultaten

Een derde van de organisaties heeft een regeling voor het geven van geschenken en uitnodigingen. Uitgesplitst naar organisatietype valt op de provincies en ministeries ten aanzien van bestuurders vaker een dergelijke regeling hebben (zie tabel 20, in bijlagen 2 en 3).

4.8 Maatregelen gericht op voorkomen schijn van belangenverstrengeling

Deze vraag is alleen gesteld in de vragenlijst integriteitbeleid voor bestuurders.

21. Over welke maatregelen gericht op het voorkomen van de (schijn van) belangenverstrengeling beschikt uw organisatie bij risicovolle besluitvormingsprocedures?

De overgrote meerderheid van de organisaties (met uitzondering van ministeries) hanteert collegiale besluitvorming. De ruime meerderheid van de provincies en gemeenten (waterschappen en ministeries minder vaak) hanteert openbaarheid van besluitvorming. Vier op de tien organisaties laten portefeuilles na enkele jaren rouleren (zie tabel 21, in bijlage 2).

4.9 Ondersteuning bij integriteitbeleid

Het laatste blok vragen heeft betrekking op de behoefte aan ondersteuning bij integriteitbeleid en op de bekendheid en bruikbaarheid van met handreikingen. In het blok waren de onderstaande vragen opgenomen.

22. Bent u bekend met de onderstaande handreikingen, die voorzien in ondersteuning en facilitering (in de vorm van kaders, richtlijnen en modellen) bij de opzet en uitvoering van het integriteitbeleid? Maakt uw organisatie bij de opzet en uitvoering van het integriteitbeleid gebruik van deze handreikingen?
23. Hoe waardeert u de bruikbaarheid van de bij vraag 22 genoemde handreikingen voor toepassing in uw organisatie?
24. Zijn de bij vraag 22 genoemde handreikingen op een toegankelijke wijze voor uw organisatie beschikbaar?
25. Wat zijn in uw organisatie de belangrijkste knelpunten bij het formuleren van integriteitbeleid?
26. Wat zijn in uw organisatie de belangrijkste belemmeringen voor de implementatie van integriteitbevorderende voorzieningen en maatregelen?
27. Op welke manier kan het integriteitbeleid van uw organisatie eventueel beter worden ondersteund?

22. Bent u bekend met de onderstaande handreikingen, die voorzien in ondersteuning en facilitering (in de vorm van kaders, richtlijnen en modellen) bij de opzet en uitvoering van het integriteitbeleid? Maakt uw organisatie bij de opzet en uitvoering van het integriteitbeleid gebruik van deze handreikingen?

Deze vraag is gesteld voor de volgende handleidingen:

- Handboek integriteitonderzoek (opgesteld door BZK/AIVD).
- Handreiking Integriteit van bestuurders bij gemeenten en provincies (opgesteld door IPO, VNG en BZK gezamenlijk). Deze handreiking is ook van toepassing verklaard op bestuurders van waterschappen.

Resultaten

Uit tabel 22a in bijlage 2 zijn de onderstaande resultaten af te leiden voor bestuurders (zie tabel 4.3).

Tabel 4.3 Bekendheid met handreikingen (% 'ja') per organisatietype (bestuurders)

Type handreiking	Gemeenten	Water schappen	Provincies	Ministeries
Handboek integriteitonderzoek	48%	36%	57%	88%
Handreiking Integriteit van bestuurders	71%	54%	88%	14%

Uit tabel 22a in bijlage 3 zijn de onderstaande resultaten af te leiden voor volksvertegenwoordigers (zie tabel 4.4).

Tabel 4.4 Bekendheid met handreikingen (% 'ja') per organisatietype (volksvertegenwoordigers)

Type handreiking	Gemeenten	Water schappen	Provincies
Handboek integriteitonderzoek	37%	32%	27%
Handreiking Integriteit van bestuurders	75%	46%	82%

Uit tabel 22b in bijlage 2 zijn de onderstaande resultaten af te leiden over het gebruik van de handleidingen (zie tabel 4.5).

Tabel 4.5 Gebruik van handreikingen (% 'ja') per organisatietype (bestuurders)

Type handreiking	Gemeenten	Water schappen	Provincies	Ministeries
Handboek integriteitonderzoek	28%	9%	17%	75%
Handreiking Integriteit van bestuurders	58%	33%	86%	0%

Uit tabel 22b in bijlage 3 zijn de onderstaande resultaten af te leiden over het gebruik van de handleidingen (zie tabel 4.6).

Tabel 4.6 Gebruik van handreikingen (% 'ja') per organisatietype (volksvertegenwoordigers)

Type handreiking	Gemeenten	Water schappen	Provincies
Handboek integriteitonderzoek	20%	4%	0%
Handreiking Integriteit van bestuurders	66%	21%	90%

23. Hoe waardeert u de bruikbaarheid van de bij vraag 22 genoemde handreikingen voor toepassing in uw organisatie?

Resultaten

Uit tabel 23 in bijlage 2 en in bijlage 3 is af te leiden dat organisaties de handreikingen over het algemeen als voldoende bruikbaar beschouwen voor toepassing in hun organisatie.

24. Zijn de bij vraag 22 genoemde handreikingen op een toegankelijke wijze voor uw organisatie beschikbaar?

Resultaten

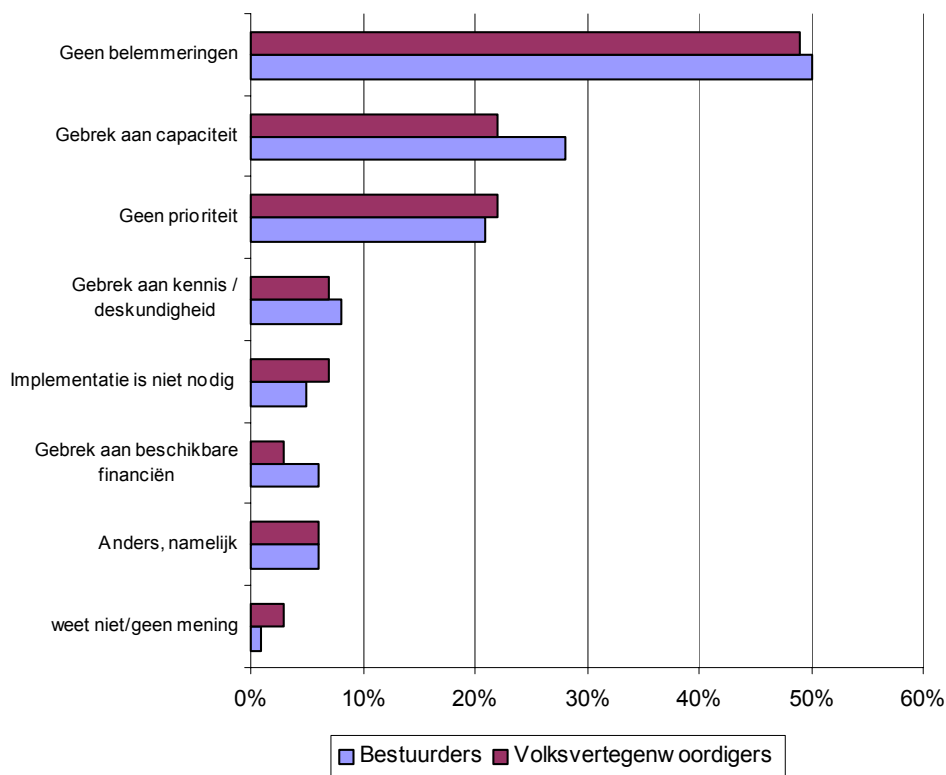
Uit tabel 24 in bijlage 2 en in bijlage 3 is af te leiden dat organisaties over het algemeen van mening zijn dat de handreikingen op een voldoende toegankelijke wijze beschikbaar zijn voor hun organisatie.

25. Wat zijn in uw organisatie de belangrijkste knelpunten bij het formuleren van integriteitsbeleid?

Resultaten

Uit figuur 4.2 is af te leiden dat een meerderheid van de organisaties aangeeft in geen knelpunten bij het formuleren van integriteitsbeleid te ondervinden. Een minderheid noemt een 'gebrek aan ambtelijke of organisatorische capaciteit' en in mindere mate 'het formuleren van integriteitsbeleid heeft geen prioriteit' als knelpunt.

Figuur 4.2 Belangrijkste knelpunten bij het formuleren van integriteitsbeleid

Uitgesplitst naar type organisatie (zie tabel 25 in bijlagen 2 en 3).

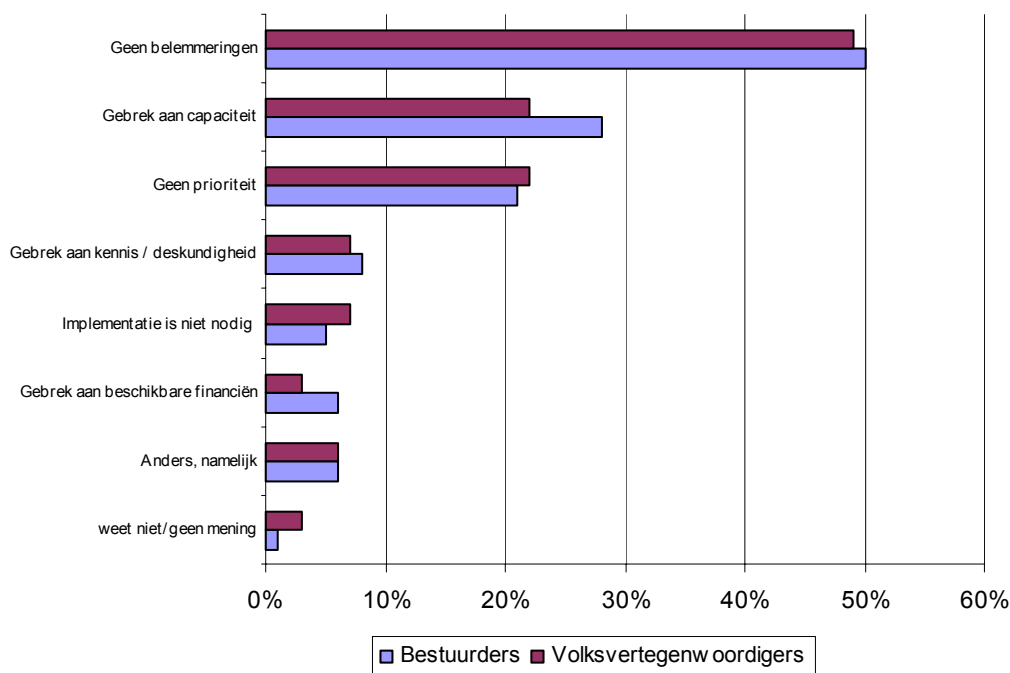
- Gemeenten geven relatief het vaakst aan dat een gebrek aan ambtelijke of organisatorische capaciteit knelpunt is bij het formuleren van integriteitsbeleid.
- Provincies en ministeries geven het vaakst aan dat bij het formuleren van integriteitsbeleid geen knelpunten worden ondervonden.

26. Wat zijn in uw organisatie de belangrijkste belemmeringen voor de implementatie van integriteitsbevorderende voorzieningen en maatregelen?

Resultaten

Uit figuur 4.3 is af te leiden dat de meeste organisaties geen belemmeringen bij de implementatie van integriteitsbeleid te ondervinden. Belemmeringen die relatief veel worden genoemd zijn een gebrek aan 'ambtelijke of organisatorische capaciteit' en in mindere mate 'de implementatie heeft geen prioriteit'.

Figuur 4.3 Belangrijkste belemmeringen voor de implementatie van integriteitsbeleid

Uitgesplitst naar type organisatie (zie tabel 26 in bijlage 2 en 3).

- Gemeenten geven relatief het vaakst aan dat een gebrek aan ambtelijke of organisatorische capaciteit belemmering is bij het implementeren van integriteitsbeleid.

27. Op welke manier kan het integriteitsbeleid van uw organisatie eventueel beter worden ondersteund?

Resultaten

Meer voorlichtingscampagnes en workshops/cursussen door een aanzienlijk deel van de organisaties op prijs gesteld. Een derde deel van de organisaties geeft aan de ondersteuning reeds goed genoeg te vinden (zie tabel 27 in bijlage 2 en 3).

Bijlage 1

Resultaten inventarisatie integriteitbeleid ambtenaren

BIJLAGE 1 Resultaten enquête integriteitbeleid ambtenaren

Tabellen behorend bij paragraaf 3.2: aandacht voor integriteit

Tabel 1

Vraag 1. Is binnen uw organisatie het integriteitbeleid schriftelijk vastgelegd?

		Gemeenten	Waterschappen	Provincies	Ministeries	Politiekorpsen	Uitv. dienst min.	2e Kamer	Totaal
Ja	%	63%	70%	100%	100%	78%	88%	100%	67%
Nee	%	37%	30%			22%	13%		33%
weet niet/geen mening	%	0%							0%
Totaal	%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%
	Aantal	334	27	9	13	23	8	1	415

Tabel 2

Vraag 2. Op welke manieren wordt binnen uw organisatie aandacht besteed aan integriteit? (De voor uw organisatie meest relevante mogelijkheden aankruisen)

		Gemeenten	Waterschappen	Provincies	Ministeries	Politiekorpsen	Uitv. dienst min.	2e Kamer	Totaal
In het management-, afdelings- of werkoverleg	%	58%	52%	100%	62%	100%	63%		61%
Informatie op intranet	%	39%	48%	100%	100%	91%	88%	100%	46%
Bij functioneringsgesprekken	%	40%	44%	100%	92%	91%	75%		46%
Uitleg van integriteitbeleid bij de introductie van nieuwe medewerkers	%	37%	37%	89%	85%	86%	75%		43%
Intern informatieblad	%	26%	37%	78%	54%	64%	50%		31%
In brochures	%	24%	19%	78%	85%	64%	75%	100%	30%
Het betrekken van het personeel bij het opstellen van de gedragscode	%	20%	22%	11%	38%	27%	38%		21%
Competentiemanagement	%	16%	22%	22%	54%	45%	38%		20%
In jaarstukken zoals begroting en jaarverslag	%	12%	26%	22%	62%	77%	50%		19%
Voorlichtingsbijeenkomsten en workshops	%	10%	19%	33%	46%	82%	63%		17%
Rapportage aan de ondernemingsraad	%	12%	11%	33%	54%	51%	25%		16%
Rapportage aan politieke of vertegenwoordigende orgaan	%	11%	19%	44%	38%	41%	25%		15%
Aanbieden van opleidingen en cursussen	%	6%	7%	44%	46%	86%	38%		13%
Dilemmatrainingen	%	6%	11%	56%	38%	51%	38%		11%
Niet	%	11%	15%						10%
weet niet/geen mening	%	2%	4%						2%
Totaal	%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%
	Aantal	340	27	9	13	23	8	1	421

Gepercenteerd op aantal respondenten

Tabel 3

Vraag 3. Is binnen uw organisatie of binnen onderdelen daarvan in 2002 of in 2003 onderzoek (in de vorm van een audit) uitgevoerd naar handelingen, functies en processen die vanuit integriteitsoogpunt kwetsbaar zijn?

		Gemeenten	Waterschappen	Provincies	Ministeries	Politiekorpsen	Uitv. dienst min.	2e Kamer	Totaal
Ja	%	18%	22%	56%	92%	78%	63%		25%
Nee	%	78%	67%	22%	8%	17%	25%	100%	70%
weet niet/geen mening	%	4%	11%	22%		5%	13%		5%
Totaal	%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%
	Aantal	339	27	9	13	23	8	1	420

Tabel 4

Vraag 4. Hoe frequent wordt vanuit integriteitsoogpunt binnen uw organisatie of binnen onderdelen daarvan onderzoek uitgevoerd naar kwetsbare handelingen, functies en processen?

		Gemeenten	Waterschappen	Provincies	Ministeries	Politiekorpsen	Uitv. dienst min.	2e Kamer	Totaal
Periodiek	%	7%	19%	22%	36%	35%	25%		11%
Incidenteel	%	48%	58%	67%	64%	61%	38%	100%	51%
Nooit	%	34%	15%			5%			29%
weet niet/geen mening	%	10%	8%	11%			38%		10%
Totaal	%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%
	Aantal	339	26	9	11	23	8	1	417

Tabel 5

Vraag 5. Voor welke integriteitmaatregelen ligt binnen uw organisatie de verantwoordelijkheid op het hoogste ambtelijke niveau? (U kunt meerdere mogelijkheden aankruisen)

		Gemeenten	Waterschappen	Provincies	Ministeries	Politiekorpsen	Uitv. dienst min.	2e Kamer	Totaal
Het bepalen van maatregelen vanwege geconstateerde integriteitsrisico's of -inbreuken	%	39%	62%	78%	85%	92%	71%		46%
Het bepalen van functiescheiding	%	34%	54%	78%	38%	78%	57%		39%
Het voordragen van functies als vertrouwensfunctie	%	26%	42%	33%	85%	92%	86%	100%	34%
Het aanwijzen van functies met een verklaring omtrent gedrag	%	28%	27%	33%	54%	59%	43%	100%	31%
Het kennisnemen van rapportages van integriteitaudits	%	20%	38%	44%	85%	59%	71%		27%
Het aanwijzen van functies met een antecedentenonderzoek	%	15%	12%	33%	62%	92%	71%	100%	22%
Het bepalen van functieroulatie	%	9%	15%	67%	54%	86%	29%		17%
Voor geen enkele integriteitmaatregel	%	13%	4%			5%			11%
weet niet/geen mening	%	16%	12%						14%
Totaal	%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%
	Aantal	328	26	9	13	23	7	1	407

Gepercentageerd op aantal respondenten

Tabel 6

Vraag 6. Welke informatie is binnen uw organisatie in centrale registers of anderszins op centraal niveau beschikbaar? (U kunt meerdere mogelijkheden aankruisen)

		Gemeenten	Waterschappen	Provincies	Ministeries	Politiekorpsen	Uitv. dienst min.	2e Kamer	Totaal
Overzicht van nevenwerkzaamheden	%	52%	58%	89%	85%	59%	43%	100%	55%
Meldingen over een (vermoedelijke) schending van integriteit	%	20%	46%	33%	85%	82%	71%		28%
Functies die zijn aangewezen als vertrouwensfunctie	%	18%	35%	11%	85%	95%	100%	100%	27%
Functies waarvoor een verklaring omtrent gedrag vereist is	%	16%	15%	11%	38%	50%	29%		19%
Functies waarvoor een antecedentenonderzoek vereist is	%	7%			69%	95%	71%	100%	14%
Geen enkele informatie is op centraal niveau beschikbaar	%	28%	15%		8%				24%
weet niet/geen mening	%	8%	8%						7%
Totaal	%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%
	Aantal	331	26	9	13	23	7	1	410

Gepercentageerd op aantal respondenten

Tabel 7

Vraag 7. Is de ondernemingsraad en/of zijn de vakorganisaties betrokken bij het integriteitbeleid en het treffen van integriteitmaatregelen? (U kunt meerdere mogelijkheden aankruisen)

		Gemeenten	Waterschappen	Provincies	Ministeries	Politiekorpsen	Uitv. dienst min.	2e Kamer	Totaal
Opstellen gedragscodes	%	66%	67%	89%	54%	66%	88%	100%	66%
Regelingen omtrent nevenfuncties en financiële belangen	%	31%	33%	56%	46%	92%	38%	100%	35%
Regelingen omtrent functiescheiding en -roulatie	%	9%	33%	22%	38%	75%	38%		16%
Niet van toepassing	%	27%	30%	11%		5%	13%		24%
weet niet/geen mening	%	5%	4%		15%	5%			5%
Totaal	%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%
	Aantal	336	27	9	13	23	8	1	417

Gepercentageerd op aantal respondenten

Tabel 8

Vraag 8. Is het politiek verantwoordelijk - of vertegenwoordigend orgaan betrokken bij het integriteitbeleid? (U kunt meerdere mogelijkheden aankruisen)

		Gemeenten	Waterschappen	Provincies	Ministeries	Politiekorpsen	Uitv. dienst min.	2e Kamer	Totaal
Ontwikkeling van integriteitbeleid	%	66%	70%	100%	38%	38%	57%		64%
Jaarstukken zoals de begroting en het jaarverslag	%	27%	37%	56%	62%	66%	57%		32%
Evaluatie van en verantwoording over het gevoerde integriteitbeleid	%	29%	15%	56%	31%	47%	43%		30%
Niet van toepassing	%	21%	22%		8%	17%	29%	100%	20%
weet niet/geen mening	%	4%	4%		8%				4%
Totaal	%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%
	Aantal	335	27	9	13	23	7	1	415

Gepercentageerd op aantal respondenten

Tabellen behorend bij paragraaf 3.3: het opstellen van gedragscodes

Tabel 9

Vraag 9. Heeft uw organisatie een gedragscode integriteit?

		Gemeenten	Waterschappen	Provincies	Ministeries	Politiekorpsen	Uitv. dienst min.	2e Kamer	Totaal
Ja	%	62%	67%	100%	85%	77%	88%		65%
Nee	%	37%	33%		15%	23%	13%	100%	34%
weet niet/geen mening	%	0%							0%
Totaal	%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%
	Aantal	341	27	9	13	22	8	1	421

Tabel 10

Vraag 10. Welke integriteitsonderwerpen zijn in de gedragscode van uw organisatie opgenomen? (U kunt meerdere mogelijkheden aankruisen)

		Gemeenten	Waterschappen	Provincies	Ministeries	Politiekorpsen	Uitv. dienst min.	Totaal
Het geven en/of aannemen van relatiegeschenken en gunsten	%	96%	94%	100%	91%	88%	86%	95%
Omgaan met relaties/derden	%	82%	83%	78%	82%	56%	100%	81%
Lunches en diners	%	74%	72%	89%	73%	31%	86%	72%
Het privé-gebruik van computer- en communicatieapparatuur	%	69%	78%	44%	100%	88%	57%	71%
Registratie en/of openbaarmaking van nevenwerkzaamheden	%	66%	83%	78%	100%	81%	100%	71%
Belangenverstrengeling	%	69%	72%	78%	82%	50%	86%	69%
Omgaan met vertrouwelijke informatie	%	67%	44%	89%	100%	81%	71%	68%
Het privé-gebruik van bedrijfsvoorzieningen en -middelen	%	60%	56%	67%	82%	44%	57%	60%
Inkoop en aanbesteding	%	53%	89%	33%	91%	50%	86%	57%
Indienen declaraties	%	53%	56%	33%	45%	56%	43%	52%
Binnenlandse dienstreizen en werkbezoeken	%	52%	56%	67%	45%	50%	29%	51%
Buitenlandse dienstreizen	%	39%	28%	33%	64%	50%	43%	39%
Inhuur van externen (draaideurconstructies)	%	23%	22%	67%	91%		57%	26%
Creditcards	%	17%	11%	11%	18%	19%	14%	17%
Totaal	%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%
	Aantal	210	18	9	11	16	7	272

Gepercenteerd op aantal respondenten

Tabel 11

Vraag 11. Op welke wijze is de gedragscode voor medewerkers van uw organisatie kenbaar? (U kunt meerdere mogelijkheden aankruisen)

		Gemeenten	Waterschappen	Provincies	Ministeries	Politiekorpsen	Uitv. dienst min.	Totaal
Opvraagbaar	%	71%	78%	78%	73%	63%	86%	72%
Intranet	%	62%	72%	89%	100%	81%	86%	66%
Personeelsfunctionaris	%	58%	61%	89%	55%	50%	86%	59%
Brochure	%	40%	33%	89%	82%	75%	86%	46%
Individuele mailing	%	22%	17%	22%	36%	6%	14%	22%
Internet	%	6%		22%	9%	6%		6%
weet niet/geen mening	%	0%						0%
Totaal	%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%
	Aantal	209	18	9	11	16	7	271

Gepercenteerd op aantal respondenten

Tabel 12

Vraag 12. Welke instrumenten hanteert uw organisatie voor een systematische controle op de naleving van de gedragscode? (U kunt meerdere mogelijkheden aankruisen)

		Gemeenten	Waterschappen	Provincies	Ministeries	Politiekorpsen	Uitv. dienst min.	Totaal
Functioneringsgesprekken en beoordelingen	%	48%	56%	78%	64%	94%	43%	53%
Periodiek onderdeel van het jaarverslag	%	17%	17%	33%	45%	50%	29%	21%
Centrale registratie van integriteitschendingen en verantwoording/controle op de afhandeling daarvan	%	13%	17%	11%	82%	81%	57%	21%
Onderdeel van managementrapportages	%	12%	33%	22%	27%	38%	43%	17%
Specifieke controles door accountants	%	10%	11%	11%	82%	31%	29%	15%
Periodieke audits	%	7%	22%	22%	64%	13%	29%	12%
Geen	%	27%	39%	22%			14%	24%
weet niet/geen mening	%	8%						6%
Totaal	%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%
	Aantal	205	18	9	11	16	7	267

Gepercentageerd op aantal respondenten

Tabellen behorend bij paragraaf 3.4: onderzoeken bij werving en selectie**Tabel 13**

Vraag 13. Beschikt uw organisatie over procedures in het kader van werving- en selectie waarin aandacht wordt besteed aan integriteit? (U kunt meerdere mogelijkheden aankruisen)

		Gemeenten	Waterschappen	Provincies	Ministeries	Politiekorpsen	Uitv. dienst min.	2e Kamer	Totaal
Controleren van diploma's	%	59%	65%	56%	38%	51%	50%	100%	58%
Procedures tijdens het sollicitatiegesprek	%	52%	50%	56%	54%	78%	50%		53%
Controleren van referenties	%	47%	65%	33%	38%	87%	63%	100%	50%
Vragen om een verklaring omtrent gedrag	%	39%	19%	33%	92%	42%	63%	100%	40%
Procedures tot het waarborgen van een onpartijdige samenstel	%	29%	31%	44%	31%	65%	38%		32%
Aanwijzen van vertrouwensfuncties	%	7%	4%	11%	92%	96%	88%	100%	17%
Verrichten van antecedentenonderzoek	%	7%	8%	11%	77%	96%	63%	100%	16%
weet niet/geen mening	%	13%	15%	11%		5%			12%
Totaal	%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%
	Aantal	322	26	9	13	23	8	1	402

Gepercentageerd op aantal respondenten

Tabel 14

Vraag 14. Voor welke functietaken vraagt uw organisatie om een verklaring omtrent gedrag? (U kunt meerdere mogelijkheden aankruisen)

		Gemeenten	Waterschappen	Provincies	Ministeries	Politiekorpsen	Uitv. dienst min.	2e Kamer	Totaal
Alle functies	%	67%	40%	33%	83%	38%	100%		66%
Uitoefening van handhavende, controlerende of toezichthouden	%	16%	60%	67%	8%	38%			18%
Afgifte van authentieke documenten (paspoorten, rijbewijzen)	%	13%							11%
Omgaan met vertrouwelijke informatie	%	6%		67%	8%	25%		100%	9%
Andere functies	%	7%		67%	17%	25%			9%
Afgifte vergunningen, toekennen subsidies e.d.	%	2%		33%	8%	13%			4%
Beschikking over financiële middelen of vervreembare goederen	%	3%	20%	33%		13%			4%
Aanbestedingen/inkoop	%	1%		33%					1%
Verkoop (bijv. gronduitgifte) of andere financiële transacties	%	1%		33%					1%
Geen functies	%	1%				13%			1%
weet niet/geen mening	%	4%				13%			4%
Totaal	%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%
	Aantal	126	5	3	12	8	5	1	160

Gepercentageerd op aantal respondenten

Tabel 15

Vraag 15. Voor welke functietaken vraagt uw organisatie om het verrichten van een antecedentenonderzoek? (U kunt meerdere mogelijkheden aankruisen)

		Ministeries	Uitv. dienst min.	1e en 2e Kamer	Totaal
Uitoefening van handhavende, controlerende of toezichhoudende taken	%	50%	20%		35%
Alle functies	%	10%	60%	100%	35%
Beschikking over financiële middelen of vervreembare goederen	%	50%			29%
Omgaan met vertrouwelijke informatie	%	50%			29%
Andere functies	%	30%	40%		29%
Aanbestedingen/inkoop	%	30%			18%
Verkoop (bijv. gronduitgifte) of andere financiële transacties	%	10%			6%
Afgifte vergunningen, toekennen subsidies e.d.	%	10%			6%
Geen functies	%	10%			6%
Totaal	%	100%	100%	100%	100%
	Aantal	10	5	1	17

Gepercentageerd op aantal respondenten

Tabel 16

Vraag 16. Deze vraag is uitsluitend bestemd voor dienstonderdelen bij het Rijk Wat zijn binnen uw organisatie de criteria voor het aanwijzen van vertrouwensfuncties? (U kunt meerdere mogelijkheden aankruisen)

		Ministeries	Uitv. dienst min.	1e en 2e Kamer	Totaal
Toegang tot gegevens die de nationale veiligheid kunnen schaden	%	92%	57%	100%	81%
Andere bijzondere vereisten in verband met integriteit	%	75%	86%	100%	81%
Totaal	%	100%	100%	100%	100%
	Aantal	12	7	1	21

Gepercentageerd op aantal respondenten

Tabellen behorend bij paragraaf 3.5: kwetsbare functies**Tabel 17**

Vraag 17. Welke functietaken zijn binnen uw organisatie aangewezen als kwetsbaar? (U kunt meerdere mogelijkheden aankruisen)

		Gemeenten	Waterschappen	Provincies	Ministeries	Politiekorpsen	Uitv. dienst min.	2e Kamer	Totaal
Omgaan met vertrouwelijke informatie	%	15%	19%	25%	83%	75%	44%	100%	22%
Aanbestedingen/inkoop	%	17%	33%	50%	67%	22%	11%	100%	21%
Afgifte van authentieke documenten (paspoorten, rijbewijzen)	%	21%	7%		8%	22%	11%		19%
Uitoefening van handhavende, controlerende of toezichhoudende taken	%	12%	26%	38%	67%	47%	33%		17%
Beschikking over financiële middelen of vervreembare goederen	%	11%	33%	25%	67%	42%	11%	100%	16%
Taken met aanwezigheid van aanzienlijke financiële belangen	%	10%	26%	50%	58%	35%	22%		15%
Afgifte vergunningen, toekennen subsidies e.d.	%	10%	26%	25%	50%	35%	11%		14%
Verkoop (bijv. gronduitgifte) of andere financiële transacties	%	9%	26%	25%	17%	13%			11%
Alle functies	%	6%		13%		31%	33%		8%
Andere functies	%	1%	4%	25%	17%	43%	56%		6%
Geen functies	%	53%	44%	38%	17%				47%
weet niet/geen mening	%	9%	7%						8%
Totaal	%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%
	Aantal	330	27	8	12	23	8	1	409

Gepercentageerd op aantal respondenten

Tabel 18

Vraag 18. Houdt uw organisatie een overzicht bij van kwetsbare functies?

		Gemeenten	Waterschappen	Provincies	Ministeries	Politiekorpsen	Uitv. dienst min.	2e Kamer	Totaal
Ja	%	5%	11%	33%	83%	83%	88%		14%
Nee	%	89%	85%	67%	8%	17%		100%	80%
weet niet/geen mening	%	6%	4%		8%		13%		6%
Totaal	%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%
	Aantal	331	27	9	12	23	8	1	411

Tabel 19

Vraag 19. Op welke wijze beoogt uw organisatie integriteitinbreuken bij kwetsbare functies te voorkomen? (U kunt meerdere mogelijkheden aankruisen)

		Gemeenten	Waterschappen	Provincies	Ministeries	Politiekorpsen	Uitv. dienst min.	2e Kamer	Totaal
Functiescheiding	%	39%	56%	78%	77%	92%	89%		46%
Het voorkomen van solistische functie-uitoefening	%	29%	30%	33%	69%	46%	22%		31%
Screening van kandidaten	%	15%	7%	44%	85%	100%	89%	100%	24%
Functieroulatie	%	3%	11%	56%	46%	78%	44%		11%
Geen specifieke maatregelen	%	43%	44%	22%	15%				38%
weet niet/geen mening	%	7%							6%
Totaal	%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%
	Aantal	334	27	9	13	23	9	1	415

Gepercentageerd op aantal respondenten

Tabellen behorend bij paragraaf 3.6: het afleggen van een eed of belofte**Tabel 20**

Vraag 20. Moeten ambtenaren in uw organisatie bij indiensttreding de ambtseed of -belofte of integriteitverklaring afleggen, waarbij de inhoud naar integriteit verwijst

		Gemeenten	Waterschappen	Provincies	Ministeries	Politiekorpsen	Uitv. dienst min.	2e Kamer	Totaal
Ja	%	14%	15%	38%	100%	96%	100%	100%	24%
Nee	%	86%	85%	63%		4%			76%
Totaal	%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%
	Aantal	338	27	8	13	23	8	1	418

Tabel 21

Vraag 21. Wordt de eedafllegging of integriteitverklaring gekoppeld aan een introductiebijeenkomst, waarbij het integriteitbeleid van de organisatie wordt toegelicht

		Gemeenten	Waterschappen	Provincies	Ministeries	Politiekorpsen	Uitv. dienst min.	2e Kamer	Totaal
Ja	%	61%	25%	67%	92%	77%	75%	100%	69%
Nee	%	39%	75%	33%	8%	18%	25%		30%
weet niet/geen mening	%					5%			1%
Totaal	%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%
	Aantal	49	4	3	13	22	8	1	100

Tabel 22

Vraag 22. Wie neemt in de organisatie de ambtseed of -belofte of integriteitverklaring af?

		Gemeenten	Waterschappen	Provincies	Ministeries	Politiekorpsen	Uitv. dienst min.	2e Kamer	Totaal
Hoogste ambtelijk leidinggevende	%	21%		33%	83%	100%	88%	100%	52%
Politieke ambtsdrager	%	52%	75%	33%					30%
Personeelsfunctionaris	%	17%							8%
Direct ambtelijk leidinggevende	%	6%	25%	33%	17%				7%
weet niet/geen mening	%	4%					13%		3%
Totaal	%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%
	Aantal	48	4	3	12	22	8	1	98

Tabel 23

Vraag 23. Indien de ambtseed of -belofte of integriteitverklaring recent in uw organisatie is ingevoerd, dient deze dan ook door 'zittende' ambtenaren te worden afgelegd?

		Gemeenten	Waterschappen	Provincies	Ministeries	Politiekorpsen	Uitv. dienst min.	Totaal
Ja	%	55%	100%	33%	50%	73%	57%	59%
Nee	%	43%		67%	50%	20%		35%
weet niet/geen mening	%	2%				7%	43%	6%
Totaal	%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%
	Aantal	47	3	3	10	15	7	86

Tabel 24

Vraag 24. Geldt er voor overige in de organisatie werkzame personen de verplichting tot het afleggen van een integriteitverklaring

		Gemeenten	Waterschappen	Provincies	Ministeries	Politiekorpsen	Uitv. dienst min.	2e Kamer	Totaal
Ja	%	13%	13%		46%	59%	50%		19%
Nee	%	84%	80%	100%	46%	32%	38%	100%	76%
weet niet/geen mening	%	3%	7%		8%	10%	13%		4%
Totaal	%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%
	Aantal	203	15	6	13	22	8	1	268

Tabellen behorend bij paragraaf 3.7: nevenwerkzaamheden en financiële belangen**Tabel 25**

Vraag 25. Heeft uw organisatie een nadere regeling voor de verplichte melding van nevenwerkzaamheden

		Gemeenten	Waterschappen	Provincies	Ministeries	Politiekorpsen	Uitv. dienst min.	2e Kamer	Totaal
Ja	%	62%	70%	89%	100%	100%	100%	100%	67%
Nee	%	37%	30%	11%					32%
weet niet/geen mening	%	1%							1%
Totaal	%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%
	Aantal	339	27	9	13	23	8	1	420

Tabel 26

Vraag 26. Houdt uw organisatie een overzicht van de gemelde nevenwerkzaamheden bij

		Gemeenten	Waterschappen	Provincies	Ministeries	Politiekorpsen	Uitv. dienst min.	2e Kamer	Totaal
Ja	%	58%	52%	78%	92%	82%	50%	100%	60%
Nee	%	38%	48%	22%	8%	14%	38%		36%
weet niet/geen mening	%	4%				5%	13%		4%
Totaal	%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%
	Aantal	339	27	9	13	23	8	1	420

Tabel 27

Vraag 27. Welke instrumenten gebruikt uw organisatie om het overzicht actueel te houden? (U kunt meerdere mogelijkheden aankruisen)

		Gemeenten	Waterschappen	Provincies	Ministeries	Politiekorpsen	Uitv. dienst min.	2e Kamer	Totaal
Dit is de eigen verantwoordelijkheid van de werknemer	%	78%	79%	57%	92%	78%	100%	100%	78%
Periodieke bevraging	%	25%	21%	29%	50%	39%	25%		27%
Functioneringsgesprek	%	20%	7%	29%	17%	56%	75%		23%
Anders	%	6%	7%	29%	8%	17%			7%
Geen	%	4%	7%	14%					4%
Totaal	%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%
	Aantal	195	14	7	12	18	4	1	251

Gepercenteerd op aantal respondenten

Tabel 28

Vraag 28. Hoe vaak wordt het overzicht van nevenwerkzaamheden geactualiseerd?

		Gemeenten	Waterschappen	Provincies	Ministeries	Politiekorpsen	Uitv. dienst min.	2e Kamer	Totaal
Minimaal één maal per jaar	%	24%	8%	67%	40%	50%	50%		27%
Minimaal één maal per twee jaar	%	13%	31%		10%	6%			13%
Minder dan één maal per twee jaar	%	28%	38%	33%	20%	17%		100%	27%
Nooit	%	16%	8%		10%	11%	25%		15%
weet niet/geen mening	%	19%	15%		20%	17%	25%		18%
Totaal	%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%
	Aantal	194	13	6	10	18	4	1	246

Tabel 29

Vraag 29. Heeft uw organisatie een nadere regeling voor verplichte openbaarmaking van gemelde nevenwerkzaamheden

		Gemeenten	Waterschappen	Provincies	Ministeries	Politiekorpsen	Uitv. dienst min.	2e Kamer	Totaal
Nee, geen nadere regeling	%	87%	96%	78%	85%	91%	75%	100%	87%
Ja, de regeling geldt voor hoger management en/of staffuncties	%	6%	4%	11%		5%	25%		6%
Ja, de regeling geldt alleen voor hoger management en/of staffuncties en ook voor andere functies	%	3%		11%	15%	5%			3%
weet niet/geen mening	%	5%							4%
Totaal	%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%
	Aantal	331	27	9	13	23	8	1	412

Tabel 30

Vraag 30. Heeft uw organisatie een nadere regeling voor verplichte melding van financiële belangen? Zo ja, voor welke functies geldt deze nadere regeling? (U kunt meerdere mogelijkheden aankruisen)

		Gemeenten	Waterschappen	Provincies	Ministeries	Politiekorpsen	Uitv. dienst min.	2e Kamer	Totaal
Geen nadere regeling voor verplichte melding van financiële belangen	%	85%	78%	89%	92%	83%	63%	100%	84%
Functies waarin geldelijke voordelen aan nader bepaalde personen of organisaties verleend zouden kunnen worden	%	2%			8%		13%		2%
Functies belast met inkoop en aanbesteding	%	1%							1%
Functies belast met verkoop (bijv. gronduitgifte) en financiële transacties	%	1%							1%
Functies die belast zijn met subsidieverstrekingen en steunverleningen, vergunningen e.d.	%	1%			8%				1%
Hogere management en staffuncties	%	0%							0%
Functies die belast zijn met het verlenen van advies- en onderzoeksopdrachten	%	1%							0%
Functies die te maken hebben met koersgevoelige informatie	%				8%		13%		0%
Functies die belast zijn met toezicht op en handhaving van regelgeving betreffende particulieren en bedrijven	%	1%							0%
weet niet/geen mening	%	13%	22%	11%		17%	13%		13%
Totaal	%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%
	Aantal	326	27	9	13	23	8	1	407

Gepercenteerd op aantal respondenten

Tabellen behorend bij paragraaf 3.8: het treffen van maatregelen gericht op informatiebescherming**Tabel 31**

Vraag 31. Zijn binnen uw organisatie voorschriften geformuleerd over het kennisnemen van of omgaan met vertrouwelijke informatie

		Gemeenten	Waterschappen	Provincies	Ministeries	Politiekorpsen	Uitv. dienst min.	2e Kamer	Totaal
Ja	%	48%	48%	67%	100%	95%	100%		54%
Nee	%	47%	48%	33%		5%		100%	42%
weet niet/geen mening	%	4%	4%						4%
Totaal	%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%
	Aantal	339	27	9	13	23	8	1	420

Tabel 32

Vraag 32. Zijn binnen uw organisatie maatregelen getroffen die beogen te voorkomen dat onbevoegde derden vertrouwelijke gegevens kunnen bezitten, raadplegen of beschadigen?

		Gemeenten	Waterschappen	Provincies	Ministeries	Politiekorpsen	Uitv. dienst min.	2e Kamer	Totaal
Ja	%	75%	78%	88%	85%	100%	100%	100%	77%
Nee	%	19%	19%	13%	8%				17%
weet niet/geen mening	%	6%	4%		8%				5%
Totaal	%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%
	Aantal	336	27	8	13	23	8	1	416

Tabellen behorend bij paragraaf 3.9: relatiegeschenken

Tabel 33

Vraag 33. Heeft uw organisatie een regeling voor het aannemen van geschenken en uitnodigingen

		Gemeenten	Waterschappen	Provincies	Ministeries	Politiekorpsen	Uitv. dienst min.	2e Kamer	Totaal
Ja	%	77%	81%	100%	100%	65%	100%	100%	78%
Nee	%	23%	19%			35%			22%
Totaal	%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%
	Aantal	339	27	9	13	23	8	1	420

Tabel 34

Vraag 34. Bevat de regeling een meldplicht voor het aannemen van geschenken en uitnodigingen

		Gemeenten	Waterschappen	Provincies	Ministeries	Politiekorpsen	Uitv. dienst min.	2e Kamer	Totaal
Ja	%	74%	63%	89%	62%	57%	63%	100%	72%
Nee	%	13%	22%	11%	38%	10%	25%		14%
Niet van toepassing	%	12%	11%			33%			12%
weet niet/geen mening	%	1%	4%				13%		1%
Totaal	%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%
	Aantal	326	27	9	13	21	8	1	405

Tabel 35

Vraag 35. Geldt er een maximumbedrag voor het aannemen van geschenken en uitnodigingen? Zo ja, welk

		Gemeenten	Waterschappen	Provincies	Ministeries	Politiekorpsen	Uitv. dienst min.	2e Kamer	Totaal
Er mogen geen geschenken worden aangenomen (0 euro)	%	5%	4%			47%			7%
Toegestaan maximumbedrag is 50 euro of minder	%	61%	48%	100%	92%	11%	100%	100%	60%
Toegestaan maximumbedrag is meer dan 50 euro	%	2%	7%		8%				2%
Geen maximumbedrag	%	25%	30%			37%			24%
weet niet/geen mening	%	8%	11%			5%			8%
Totaal	%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%
	Aantal	322	27	8	13	20	8	1	399

Tabel 36

Vraag 36. Heeft uw organisatie een regeling voor het geven van geschenken en uitnodigingen

		Gemeenten	Waterschappen	Provincies	Ministeries	Politiekorpsen	Uitv. dienst min.	2e Kamer	Totaal
Ja	%	27%	26%	78%	23%	19%	25%		28%
Nee	%	65%	74%	22%	77%	76%	63%	100%	66%
weet niet/geen mening	%	7%				5%	13%		7%
Totaal	%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%
	Aantal	334	27	9	13	22	8	1	414

Tabellen behorend bij paragraaf 3.10: inkoop- en aanbestedingsprocedures

Tabel 37

Vraag 37. Is binnen uw organisatie inkoop- en aanbestedingsbeleid vastgesteld

		Gemeenten	Waterschappen	Provincies	Ministeries	Politiekorpsen	Uitv. dienst min.	2e Kamer	Totaal
Ja	%	78%	93%	100%	100%	77%	100%	100%	80%
Nee	%	14%	4%			18%			13%
weet niet/geen mening	%	8%	4%			5%			7%
Totaal	%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%
	Aantal	338	27	9	13	23	8	1	419

Tabel 38

Vraag 38. Zijn in dit inkoop- en aanbestedingsbeleid, met het oog op integriteitwaarborging, regels gesteld ten aanzien van de onderstaande onderwerpen? (U kunt meerdere mogelijkheden aankruisen)

		Gemeenten	Waterschappen	Provincies	Ministeries	Politiekorpsen	Uitv. dienst min.	2e Kamer	Totaal
Aantal aan te vragen offertes	%	65%	89%	100%	100%	51%	88%	100%	68%
Vastlegging keuzen voor bepaalde procedures van aanbesteding	%	61%	85%	89%	85%	59%	88%	100%	65%
Beoordeling gunningcriteria	%	33%	67%	44%	85%	45%	75%		39%
Wijze van inrichting (standaard)bestekken en bepalingen	%	32%	48%	67%	85%	41%	75%		37%
Wijze van beoordeling offertes	%	29%	59%	56%	100%	41%	63%		35%
Formulering geschiktheideisen of selectiecriteria	%	27%	56%	44%	85%	45%	63%		33%
Inhuur van derden	%	24%	37%	33%	92%	32%	75%		29%
(Openbare) verantwoordingssystematiek inzake aanbestedingen	%	26%	48%	33%	46%	36%	50%		29%
Omgang met gegadigden, leveranciers en aannemers	%	20%	41%	44%	77%	36%	63%		26%
Beveiliging van (de toegang tot) vertrouwelijke gegevens	%	13%	30%	22%	77%	59%	63%		20%
Screening van de integriteit van gegadigden, leveranciers en aannemers (BIBOB)	%	11%	19%	44%	54%	55%	50%		17%
Niet van toepassing	%	13%	4%			9%			12%
weet niet/geen mening	%	14%	4%			14%			13%
Totaal	%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%
	Aantal	327	27	9	13	23	8	1	408

Gepercentageerd op aantal respondenten

Tabellen behorend bij paragraaf 3.11: integriteit als onderdeel van (accountants)controle op het financieel beheer

Tabel 39

Vraag 39. Krijgen binnen uw organisatie accountants opdracht om onderzoeken te verrichten naar integriteit

		Gemeenten	Waterschappen	Provincies	Ministeries	Politiekorpsen	Uitv. dienst min.	2e Kamer	Totaal
Ja	%	16%	19%	44%	100%	48%	63%		22%
Nee	%	63%	70%	56%		38%	25%		59%
weet niet/geen mening	%	21%	11%			14%	13%	100%	19%
Totaal	%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%
	Aantal	335	27	9	13	23	8	1	416

Tabel 40

Vraag 40. Maakt uw organisatie gebruik van de mogelijkheid om de accountant bijzonder onderzoek te laten verrichten op integriteitgebied

		Gemeenten	Waterschappen	Provincies	Ministeries	Politiekorpsen	Uitv. dienst min.	2e Kamer	Totaal
Ja	%	14%	8%	11%	92%	22%	50%		17%
Nee	%	65%	81%	89%		57%	25%		63%
weet niet/geen mening	%	21%	12%		8%	22%	25%	100%	20%
Totaal	%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%
	Aantal	332	26	9	13	23	8	1	412

Tabel 41

Vraag 41. Heeft uw organisatie in de richtlijnen van de accountant voorschriften opgenomen over het signaleren van integriteitschendinger

		Gemeenten	Waterschappen	Provincies	Ministeries	Politiekorpsen	Uitv. dienst min.	2e Kamer	Totaal
Ja	%	13%	7%	11%	46%	26%	25%		15%
Nee	%	53%	67%	78%	31%	58%	25%		54%
weet niet/geen mening	%	33%	26%	11%	23%	17%	50%	100%	31%
Totaal	%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%
	Aantal	329	27	9	13	23	8	1	410

Tabel 42

Vraag 42. Richt deze controle zich periodiek op speciale aandachtspunten'

		Gemeenten	Waterschappen	Provincies	Ministeries	Politiekorpsen	Uitv. dienst min.	2e Kamer	Totaal
Ja	%	11%	19%	17%	46%	36%	13%		14%
Nee	%	53%	54%	50%	31%	46%	50%		52%
weet niet/geen mening	%	36%	27%	33%	23%	18%	38%	100%	34%
Totaal	%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%
	Aantal	312	26	6	13	22	8	1	388

Tabel 43

Vraag 43. Indien integriteitaudits binnen uw organisatie worden uitgevoerd, worden bij het uitvoeren van dergelijke audits ook accountants betrokkert

		Gemeenten	Waterschappen	Provincies	Ministeries	Politiekorpsen	Uitv. dienst min.	2e Kamer	Totaal
Ja	%	8%		13%	100%	18%	25%		11%
Nee	%	23%	33%	50%		42%	25%		24%
Niet van toepassing	%	51%	63%	13%		28%	25%		47%
weet niet/geen mening	%	18%	4%	25%		14%	25%	100%	17%
Totaal	%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%
	Aantal	324	27	8	12	22	8	1	402

Tabellen behorend bij paragraaf 3.12: vertrouwenspersoon voor integriteit**Tabel 44**

Vraag 44. Heeft uw organisatie iemand als vertrouwenspersoon voor integriteitkwesities aangesteld'

		Gemeenten	Waterschappen	Provincies	Ministeries	Politiekorpsen	Uitv. dienst min.	2e Kamer	Totaal
Ja	%	42%	52%	89%	100%	57%	75%	100%	47%
Nee	%	56%	48%	11%		43%	25%		52%
weet niet/geen mening	%	1%							1%
Totaal	%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%
	Aantal	340	27	9	13	23	8	1	421

Tabel 45

Vraag 45. Met welke werkzaamheden is uw vertrouwenspersoon voor integriteitkwesities belast? (U kunt meerdere mogelijkheden aankruisen)

		Gemeenten	Waterschappen	Provincies	Ministeries	Politiekorpsen	Uitv. dienst min.	2e Kamer	Totaal
Alleen integriteit	%	21%	35%	63%	75%	6%	13%	100%	24%
Tevens belast met beleidswerkzaamheden voor integriteit	%	10%	6%	13%	25%	18%	25%		11%
Tevens vertrouwenspersoon voor ongewenst gedrag	%	50%	53%	25%	17%	71%	88%		51%
weet niet/geen mening	%	30%	12%			24%			25%
Totaal	%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%
	Aantal	225	17	8	12	17	8	1	288

Gepercenteerd op aantal respondenten

Tabellen behorend bij paragraaf 3.13: meldingsprocedure bij het vermoeden van een misstand**Tabel 46**

Vraag 46. Heeft uw organisatie een procedure voor het melden van vermoedens van misstanden (klokkenluidersregeling)

		Gemeenten	Waterschappen	Provincies	Ministeries	Politiekorpsen	Uitv. dienst min.	2e Kamer	Totaal
Ja	%	84%	93%	100%	100%	22%	63%	100%	81%
Nee	%	15%	7%			78%	25%		18%
weet niet/geen mening	%	1%					13%		1%
Totaal	%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%
	Aantal	335	27	9	13	23	8	1	416

Tabel 47

Vraag 47. Zo ja, welke van onderstaande elementen bevat deze procedure? (U kunt meerdere mogelijkheden aankruisen)

		Gemeenten	Waterschappen	Provincies	Ministeries	Politiekorpsen	Uitv. dienst min.	2e Kamer	Totaal
Het volgen van een interne procedure	%	75%	85%	100%	100%	19%	71%	100%	74%
De mogelijkheid van anoniem melden	%	71%	70%	33%	15%	19%	43%	100%	65%
De toegang tot een onafhankelijke commissie	%	67%	67%	89%	77%	5%	29%	100%	64%
Openbaarheid van de bevindingen van de onafhankelijke commissie	%	35%	22%	44%	38%			100%	32%
Niet van toepassing	%	16%	7%			67%	29%		17%
weet niet/geen mening	%	4%				5%			3%
Totaal	%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%
	Aantal	332	27	9	13	21	7	1	410

Gepercentageerd op aantal respondenten

Tabellen behorend bij paragraaf 3.14: handelswijze bij aantasting integriteit of vermoedens daarvan**Tabel 48**

Vraag 48. Heeft uw organisatie een schriftelijk vastgelegde procedure voor het verrichten van een onderzoek, nadat een vermoeden van misstand (melding/signaal van een vermoeden van een integriteitsbreuk) gemeld is?

		Gemeenten	Waterschappen	Provincies	Ministeries	Politiekorpsen	Uitv. dienst min.	2e Kamer	Totaal
Ja	%	29%	50%	44%	85%	100%	75%	100%	38%
Nee	%	65%	50%	56%	15%		25%		58%
weet niet/geen mening	%	6%							5%
Totaal	%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%
	Aantal	335	26	9	13	23	8	1	415

Tabel 49

Vraag 49. Zo ja, welke van onderstaande onderwerpen maken onderdeel uit van deze procedure? (U kunt meerdere mogelijkheden aankruisen)

		Gemeenten	Waterschappen	Provincies	Ministeries	Politiekorpsen	Uitv. dienst min.	2e Kamer	Totaal
Opzet en uitvoering van het onderzoek	%	23%	31%	44%	69%	96%	75%	100%	31%
De wijze van rapportage en terugkoppeling	%	23%	38%	44%	77%	92%	50%	100%	31%
Waarborgen positie betrokkenen	%	22%	31%	44%	69%	87%	63%	100%	29%
Onafhankelijkheid onderzoekers	%	16%	23%	33%	62%	87%	75%		24%
Bevoegdheden onderzoekers	%	15%	35%	33%	54%	83%	50%		22%
Niet van toepassing	%	66%	50%	56%	15%		22%		58%
weet niet/geen mening	%	5%			8%				4%
Totaal	%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%
	Aantal	325	26	9	13	23	8	1	405

Gepercentageerd op aantal respondenten

Tabel 50

Vraag 50. Bestaat er binnen uw organisatie een schriftelijk vastgelegde procedure voor de afhandeling van een gebleken integriteitsbreuk (dat wil zeggen na afronding van het onderzoek)?

		Gemeenten	Waterschappen	Provincies	Ministeries	Politiekorpsen	Uitv. dienst min.	2e Kamer	Totaal
Ja	%	11%	15%	44%	38%	83%	50%		18%
Nee	%	81%	78%	56%	62%	17%	38%	100%	75%
weet niet/geen mening	%	7%	7%				13%		7%
Totaal	%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%
	Aantal	321	27	9	13	23	8	1	402

Tabel 51a

Vraag 51. Bekend met Handboek integriteitonderzoek (opgesteld door BZK/AIVD)

		Gemeenten	Waterschappen	Provincies	Ministeries	Politiekorpsen	Uitv. dienst min.	2e Kamer	Totaal
Ja	%	43%	22%	56%	100%	71%	63%	100%	46%
Nee	%	57%	78%	44%		29%	38%		54%
Totaal	%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%
	Aantal	314	23	9	13	21	8	1	389

Tabel 51b

Vraag 51. Bekend met Handreiking Vertrouwenspersonen integriteit (medio 2003 verspreid via VNG, IPO en UVW)

		Gemeenten	Waterschappen	Provincies	Ministeries	Politiekorpsen	Uitv. dienst min.	2e Kamer	Totaal
Ja	%	43%	29%	25%	42%	11%	29%		40%
Nee	%	57%	71%	75%	58%	89%	71%	100%	60%
Totaal	%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%
	Aantal	313	24	8	12	18	7	1	383

Tabel 51c

Vraag 51. Bekend met Handreiking 'Verdien aan besteden': voor efficiënt inkopen en aanbesteden voor lokale overheden (een gezamenlijke publicatie van VNG IPO en de Unie van Waterschappen)

		Gemeenten	Waterschappen	Provincies	Ministeries	Politiekorpsen	Uitv. dienst min.	2e Kamer	Totaal
Ja	%	25%	48%	43%	17%	6%			24%
Nee	%	75%	52%	57%	83%	94%	100%	100%	76%
Totaal	%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%
	Aantal	309	25	7	12	19	7	1	380

Tabel 51d

Vraag 51. Bekend met Handreiking (audit) integriteit bij het Rijk

		Gemeenten	Waterschappen	Provincies	Ministeries	Politiekorpsen	Uitv. dienst min.	2e Kamer	Totaal
Ja	%	13%	13%	50%	100%	6%	44%	100%	18%
Nee	%	87%	87%	50%		94%	56%		82%
Totaal	%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%
	Aantal	284	23	8	13	17	9	1	355

Tabel 51e

Vraag 51. Bekend met Handreiking gedragscode provinciale ambtenaren, die is overeengekomen in de CAO provincies 2002/200

		Gemeenten	Waterschappen	Provincies	Ministeries	Politiekorpsen	Uitv. dienst min.	2e Kamer	Totaal
Ja	%	10%	9%	89%					11%
Nee	%	90%	91%	11%	100%	100%	100%	100%	89%
Totaal	%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%
	Aantal	281	23	9	11	17	7	1	349

Tabel 51f

Vraag 51. Gebruik van Handreiking 'Samen werken aan integriteit' (Unie van Waterschappen), uitgegeven in 199

		Gemeenten	Waterschappen	Provincies	Ministeries	Politiekorpsen	Uitv. dienst min.	2e Kamer	Totaal
Ja	%	5%	81%						10%
Nee	%	95%	19%	100%	100%	100%	100%	100%	90%
Totaal	%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%
	Aantal	284	27	8	12	17	7	1	356

Tabel 51g

Vraag 51. Gebruik van Handboek integriteitonderzoek (opgesteld door BZK/AIVD)

		Gemeenten	Waterschappen	Provincies	Ministeries	Politiekorpsen	Uitv. dienst min.	2e Kamer	Totaal
Ja	%	21%	4%	50%	69%	42%	38%		24%
Nee	%	79%	96%	50%	31%	58%	63%	100%	76%
Totaal	%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%
	Aantal	257	23	6	13	19	8	1	327

Tabel 51h

Vraag 51. Gebruik van Handreiking Vertrouwenspersonen integriteit (medio 2003 verspreid via VNG, IPO en UVW)

		Gemeenten	Waterschappen	Provincies	Ministeries	Politiekorpsen	Uitv. dienst min.	2e Kamer	Totaal
Ja	%	25%	4%	17%	18%	6%	29%		22%
Nee	%	75%	96%	83%	82%	94%	71%	100%	78%
Totaal	%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%
	Aantal	249	23	6	11	16	7	1	313

Tabel 51i

Vraag 51. Gebruik van Handreiking 'Verdien aan besteden': voor efficiënt inkopen en aanbesteden voor lokale overheden (een gezamenlijke publicatie van VNG IPO en de Unie van Waterschappen)

		Gemeenten	Waterschappen	Provincies	Ministeries	Politiekorpsen	Uitv. dienst min.	2e Kamer	Totaal
Ja	%	18%	30%	43%					18%
Nee	%	82%	70%	57%	100%	100%	100%	100%	82%
Totaal	%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%
	Aantal	246	23	8	10	16	6	1	310

Tabel 51j

Vraag 51. Gebruik van Handreiking (audit) integriteit bij het Rijk

		Gemeenten	Waterschappen	Provincies	Ministeries	Politiekorpsen	Uitv. dienst min.	2e Kamer	Totaal
Ja	%	5%	5%	14%	85%		29%	100%	10%
Nee	%	95%	95%	86%	15%	100%	71%		90%
Totaal	%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%
	Aantal	222	22	7	13	16	7	1	288

Tabel 51k

Vraag 51. Gebruik van Handreiking gedragscode provinciale ambtenaren, die is overeengekomen in de CAO provincies 2002/200

		Gemeenten	Waterschappen	Provincies	Ministeries	Politiekorpsen	Uitv. dienst min.	2e Kamer	Totaal
Ja	%	5%		78%					7%
Nee	%	95%	100%	22%	100%	100%	100%	100%	93%
Totaal	%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%
	Aantal	220	22	9	11	15	6	1	284

Tabel 51l

Vraag 51. Gebruik van Handreiking 'Samen werken aan integriteit' (Unie van Waterschappen), uitgegeven in 199

		Gemeenten	Waterschappen	Provincies	Ministeries	Politiekorpsen	Uitv. dienst min.	2e Kamer	Totaal
Ja	%	1%	56%						6%
Nee	%	99%	44%	100%	100%	100%	100%	100%	94%
Totaal	%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%
	Aantal	218	27	6	11	15	6	1	284

Tabel 52a

Vraag 52. Bruikbaarheid Handboek integriteitonderzoek (opgesteld door BZK/AIVD)

		Gemeenten	Waterschappen	Provincies	Ministeries	Politiekorpsen	Uitv. dienst min.	Totaal
Zeer bruikbaar	%	9%			11%			8%
Voldoende bruikbaar	%	78%	100%	100%	89%	63%	50%	78%
Onvoldoende bruikbaar	%					25%	50%	4%
Nietbruikbaar	%	2%						1%
weet niet/geen mening	%	11%				13%		9%
Totaal	%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%
	Aantal	54	1	3	9	8	2	77

Tabel 52b

Vraag 52. Bruikbaarheid Handreiking Vertrouwenspersonen integriteit (medio 2003 verspreid via VNG, IPO en UVW)

		Gemeenten	Waterschappen	Provincies	Ministeries	Politiekorpsen	Uitv. dienst min.	Totaal
Zeer bruikbaar	%	8%						7%
Voldoende bruikbaar	%	74%	100%	100%	100%	100%	100%	76%
Onvoldoende bruikbaar	%	2%						1%
Niet van toepassing	%	2%						1%
weet niet/geen mening	%	15%						13%
Totaal	%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%
	Aantal	62	1	1	2	1	1	68

Tabel 52c

Vraag 52. Bruikbaarheid Handreiking 'Verdien aan besteden': voor efficiënt inkopen en aanbesteden voor lokale overheden (een gezamenlijke publicatie van VNG IPO en de Unie van Waterschappen)

		Gemeenten	Waterschappen	Provincies	Totaal
Zeer bruikbaar	%	2%	14%	33%	6%
Voldoende bruikbaar	%	81%	71%	67%	79%
weet niet/geen mening	%	17%	14%		15%
Totaal	%	100%	100%	100%	100%
	Aantal	42	7	3	52

Tabel 52d

Vraag 52. Bruikbaarheid Handreiking (audit) integriteit bij het Rijk

		Gemeenten	Waterschappen	Provincies	Ministeries	Uitv. dienst min.	2e Kamer	Totaal
Zeer bruikbaar	%	8%			18%			11%
Voldoende bruikbaar	%	83%	100%	100%	82%	100%	100%	86%
Niet van toepassing	%	8%						4%
Totaal	%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%
	Aantal	12	1	1	11	2	1	28

Tabel 52e

Vraag 52. Bruikbaarheid Handreiking gedragscode provinciale ambtenaren, die is overeengekomen in de CAO provincies 2002/2003

		Gemeenten	Waterschappen	Totaal
Zeer bruikbaar	%	8%	29%	16%
Voldoende bruikbaar	%	67%	57%	63%
Onvoldoende bruikbaar	%		14%	5%
weet niet/geen mening	%	25%		16%
Totaal	%	100%	100%	100%
	Aantal	12	7	19

Tabel 52f

Vraag 52. Bruikbaarheid Handreiking 'Samen werken aan integriteit' (Unie van Waterschappen), uitgegeven in 1995

		Gemeenten	Waterschappen	Totaal
Voldoende bruikbaar	%	33%	80%	72%
Onvoldoende bruikbaar	%		7%	6%
weet niet/geen mening	%	67%	13%	22%
Totaal	%	100%	100%	100%
	Aantal	3	15	18

Tabel 53a

Vraag 53. Op toegankelijke wijze beschikbaar Handboek integriteitonderzoek (opgesteld door BZK/AIVD)

		Gemeenten	Waterschappen	Provincies	Ministeries	Politiekorpsen	Uitv. dienst min.	Totaal
Goed	%	9%		33%				8%
Voldoende	%	72%	100%	33%	100%	63%	50%	73%
Onvoldoende	%	4%		33%		13%		5%
Slecht	%					13%	50%	3%
Niet van toepassing	%	4%						3%
weet niet/geen mening	%	11%				13%		9%
Totaal	%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%
	Aantal	54	1	3	9	8	2	77

Tabel 53b

Vraag 53. Op toegankelijke wijze beschikbaar Handreiking Vertrouwenspersonen integriteit (medio 2003 verspreid via VNG, IPO en UVW)

		Gemeenten	Waterschappen	Provincies	Ministeries	Politiekorpsen	Uitv. dienst min.	Totaal
Goed	%	5%						4%
Voldoende	%	64%	100%	100%	100%	100%	100%	67%
Onvoldoende	%	8%						7%
Slecht	%	5%						4%
Niet van toepassing	%	5%						4%
weet niet/geen mening	%	13%						12%
Totaal	%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%
	Aantal	61	1	1	2	1	1	67

Tabel 53c

Vraag 53. Op toegankelijke wijze beschikbaar Handreiking 'Verdien aan besteden': voor efficiënt inkopen en aanbesteden voor lokale overheden (een gezamenlijke publicatie van VNG IPO en de Unie van Waterschappen)

		Gemeenten	Waterschappen	Provincies	Totaal
Goed	%	7%	14%	33%	10%
Voldoende	%	62%	71%	67%	63%
Onvoldoende	%	10%			8%
Slecht	%	2%			2%
weet niet/geen mening	%	19%	14%		17%
Totaal	%	100%	100%	100%	100%
	Aantal	42	7	3	52

Tabel 53d

Vraag 53. Op toegankelijke wijze beschikbaar Handreiking (audit) integriteit bij het Rijk

		Gemeenten	Waterschappen	Provincies	Ministeries	Uitv. dienst min.	2e Kamer	Totaal
Goed	%	17%			9%			11%
Voldoende	%	67%			91%	100%	100%	75%
Onvoldoende	%	17%		100%				11%
weet niet/geen mening	%		100%					4%
Totaal	%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%
	Aantal	12	1	1	11	2	1	28

Tabel 53e

Vraag 53. Op toegankelijke wijze beschikbaar Handreiking gedragscode provinciale ambtenaren, die is overeengekomen in de CAO provincies 2002/2003

		Gemeenten	Waterschappen	Totaal
Goed	%	8%	29%	16%
Voldoende	%	58%	71%	63%
Niet van toepassing	%	17%		11%
weet niet/geen mening	%	17%		11%
Totaal	%	100%	100%	100%
	Aantal	12	7	19

Tabel 53f

Vraag 53. Op toegankelijke wijze beschikbaar Handreiking 'Samen werken aan integriteit' (Unie van Waterschappen), uitgegeven in 1995

		Gemeenten	Waterschappen	Totaal
Goed	%		13%	11%
Voldoende	%	33%	67%	61%
Niet van toepassing	%		7%	6%
weet niet/geen mening	%	67%	13%	22%
Totaal	%	100%	100%	100%
	Aantal	3	15	18

Tabel 54

Vraag 54. Wat zijn in uw organisatie de belangrijkste knelpunten bij het formuleren van integriteitbeleid? (U kunt meerdere mogelijkheden aankruisen)

		Gemeenten	Waterschappen	Provincies	Ministeries	Politiekorpsen	Uitv. dienst min.	2e Kamer	Totaal
Gebrek aan ambtelijke of organisatorische capaciteit	%	41%	11%		15%	33%	33%		37%
Wij ondervinden geen knelpunten bij het formuleren van integ	%	29%	37%	89%	62%	43%	44%	100%	33%
Formuleren integriteitbeleid heeft geen prioriteit	%	27%	33%				22%		24%
Gebrek aan kennis / deskundigheid over integriteitbeleid	%	14%	7%	11%	8%	10%	11%		13%
Gebrek aan beschikbare financiële middelen	%	7%				10%	22%		7%
Formuleren integriteitbeleid is niet nodig (er zijn in onze organisatie geen problemen met integriteit)	%	7%	15%						6%
weet niet/geen mening	%	4%							3%
Anders, namelijk	%	14%	26%		23%	24%	22%		16%
Totaal	%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%
	Aantal	331	27	9	13	21	8	1	410

Gepercentageerd op aantal respondenten

Tabel 55

Vraag 55. Wat zijn in uw organisatie de belangrijkste belemmeringen voor de implementatie van integriteit bevorderende voorzieningen en maatregelen? (U kunt meerdere mogelijkheden aankruisen)

		Gemeenten	Waterschappen	Provincies	Ministeries	Politiekorpsen	Uitv. dienst min.	2e Kamer	Totaal
Gebrek aan ambtelijke of organisatorische capaciteit	%	42%	15%		23%	24%	44%		38%
Geen belemmeringen	%	29%	50%	67%	38%	52%	22%	100%	33%
Implementatie heeft geen prioriteit	%	28%	27%	11%			33%		25%
Gebrek aan kennis/deskundigheid over integriteitbeleid	%	13%	4%	11%	8%	5%	11%		12%
Gebrek aan beschikbare financiële middelen	%	9%				19%	11%		9%
Implementatie integriteitbeleid is niet nodig	%	6%	8%		8%				6%
weet niet/geen mening	%	4%			8%				3%
Anders, namelijk	%	10%	12%	11%	23%	19%	33%		11%
Totaal	%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%
	Aantal	326	26	9	13	21	8	1	404

Gepercentageerd op aantal respondenten

Tabel 56

Vraag 56. Op welke manier kan het integriteitbeleid van uw organisatie eventueel beter worden ondersteund? (U kunt meerdere mogelijkheden aankruisen)

		Gemeenten	Waterschappen	Provincies	Ministeries	Politiekorpsen	Uitv. dienst min.	2e Kamer	Totaal
Meer voorlichting/campagnes	%	40%	33%	44%	46%	50%	25%		40%
Ondersteuning is goed genoeg	%	33%	30%	22%	31%	30%		100%	32%
Workshops/cursussen	%	33%	30%	22%	46%	40%	13%		32%
weet niet/geen mening	%	10%	15%	11%		5%	13%		9%
Anders, namelijk	%	15%	22%	22%	31%	25%	63%		17%
Totaal	%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%
	Aantal	323	27	9	13	20	8	1	401

Gepercentageerd op aantal respondenten

Bijlage 2

Resultaten inventarisatie integriteitbeleid bestuurders

BIJLAGE 2 Resultaten enquête integriteitbeleid bestuurders

Tabellen behorend bij paragraaf 4.2: aandacht voor integriteit

Tabel 1

Vraag 1. Op welke manieren wordt binnen uw organisatie aandacht besteed aan integriteit voor politieke ambtsdragers? (De voor uw organisatie meest relevante mogelijkheden aankruisen)

		Gemeenten	Waterschappen	Provincies	Ministeries	Totaal
Bij het afleggen van de eed, belofte of verklaring	%	61%	63%	88%	50%	62%
Informatie op intranet	%	22%	26%	63%	38%	23%
Rapportage aan politieke of vertegenwoordigende orgaan	%	21%	26%	75%	38%	23%
In jaarstukken zoals begroting en jaarverslag	%	21%	22%	50%	13%	22%
In brochures	%	20%	19%	38%	25%	21%
Intern informatieblad	%	12%	19%	38%	25%	14%
Voorlichtingsbijeenkomsten en workshops	%	5%	19%	75%		8%
Aanbieden van opleidingen en cursussen	%	4%	7%	25%	13%	5%
Dilemmatrainingen	%	3%	4%	25%		4%
Niet	%	10%	4%		38%	10%
weet niet/geen mening	%	1%				1%
Totaal	%	100%	100%	100%	100%	100%
	Aantal	282	27	8	8	325

Gepercentreerd op aantal respondenten

Tabellen behorend bij paragraaf 4.3: het opstellen van gedragscodes

Tabel 3

Vraag 3. Heeft uw organisatie een gedragscode integriteit voor politieke ambtsdragers?

		Gemeenten	Waterschappen	Provincies	Ministeries	Totaal
Ja, voor de leden van het college c.q. dagelijks bestuur	%	86%	73%	100%	38%	84%
Nee	%	13%	27%		63%	15%
weet niet/geen mening	%	1%				1%
Totaal	%	100%	100%	100%	100%	100%
	Aantal	284	26	8	8	326

Tabel 4

Vraag 4. Welke integriteitsonderwerpen zijn in de gedragscode opgenomen? (U kunt meerdere mogelijkheden aankruisen)

		Gemeenten	Waterschappen	Provincies	Ministeries	Totaal
Het geven en/of aannemen van relatiegeschenken en gunsten	%	99%	100%	100%	67%	99%
Registratie en openbaarmaking van nevenwerkzaamheden	%	98%	84%	100%	100%	97%
Bestuurlijke uitgaven (declaraties)	%	85%	47%	100%	67%	83%
Omgaan met vertrouwelijke informatie	%	84%	42%	100%	67%	81%
Belangenverstrengeling	%	80%	74%	100%	100%	81%
Buitenlandse reizen	%	78%	42%	100%	67%	76%
Omgaan met relaties/derden	%	75%	63%	88%	33%	74%
Het gebruik van bedrijfsvoorzieningen en -middelen	%	71%	53%	88%	33%	69%
Gebruik computer- en communicatieapparatuur	%	60%	47%	63%	67%	59%
Inkoop en aanbesteding	%	52%	42%	88%	67%	53%
Lunches en diners	%	51%	58%	63%	33%	52%
Binnenlandse reizen en werkbezoeken	%	52%	47%	63%	33%	52%
Creditcards	%	44%	16%	75%	67%	43%
Totaal	%	100%	100%	100%	100%	100%
	Aantal	245	19	8	3	275

Gepercentreerd op aantal respondenten

Tabel 5

Vraag 5. Op welke wijze is de gedragscode kenbaar? (U kunt meerdere mogelijkheden aankruisen)

		Gemeenten	Waterschappen	Provincies	Ministeries	Totaal
Opvraagbaar	%	92%	78%	100%	67%	91%
Internet	%	25%		88%	33%	25%
Niet voor derden kenbaar	%	2%	6%			3%
Anders	%	10%	11%	25%	67%	11%
weet niet/geen mening	%	2%	11%			3%
Totaal	%	100%	100%	100%	100%	100%
	Aantal	242	18	8	3	271

Gepercentreerd op aantal respondenten

Tabel 6

Vraag 6. Welke instrumenten hanteert uw organisatie voor een systematische controle op de naleving van de gedragscode? (U kunt meerdere mogelijkheden aankruisen)

		Gemeenten	Waterschappen	Provincies	Ministeries	Totaal
Intercollegiale toetsing	%	46%	44%	75%	100%	47%
Periodiek onderwerp van overleg in bestuur	%	28%	33%	38%		29%
Periodiek onderdeel van het jaarverslag	%	16%	11%	63%		17%
Specifieke controle van accountant	%	4%	6%	25%	67%	6%
Geen	%	28%	17%			26%
weet niet/geen mening	%	9%	6%			8%
Totaal	%	100%	100%	100%	100%	100%
	Aantal	239	18	8	3	268

Gepercentreerd op aantal respondenten

Tabel behorend bij paragraaf 4.4: aanspreekpunt voor integriteitsvraagstukken

Tabel 7

Vraag 7. Is er voor politieke ambtsdragers een persoon of instantie die fungeert als aanspreekpunt voor integriteitsvraagstukken?

		Gemeenten	Waterschappen	Provincies	Ministeries	Totaal
Ja	%	52%	63%	88%	88%	55%
Nee	%	43%	37%	13%	13%	41%
weet niet/geen mening	%	5%				4%
Totaal	%	100%	100%	100%	100%	100%
	Aantal	285	27	8	8	328

Tabellen behorend bij paragraaf 4.5: nevenwerkzaamheden en financiële belangen

Tabel 8

Vraag 8. Houdt uw organisatie een overzicht van gemelde nevenwerkzaamheden van politieke ambtsdragers bij?

		Gemeenten	Waterschappen	Provincies	Ministeries	Totaal
Ja	%	92%	85%	100%	33%	91%
Nee	%	7%	11%		67%	8%
weet niet/geen mening	%	1%	4%			1%
Totaal	%	100%	100%	100%	100%	100%
	Aantal	286	27	8	6	327

Tabel 9

Vraag 9. Welke instrumenten gebruikt uw organisatie om het overzicht actueel te houden? (U kunt meerdere mogelijkheden aankruisen)

		Gemeenten	Waterschappen	Provincies	Ministeries	Totaal
Periodieke bevraging	%	63%	41%	75%		61%
Dit is de eigen verantwoordelijkheid van de politieke ambtsdrager	%	59%	59%	75%	100%	59%
Anders	%	3%	5%			3%
weet niet/geen mening	%	0%				0%
Totaal	%	100%	100%	100%	100%	100%
	Aantal	264	22	8	2	296

Gepercentreerd op aantal respondenten

Tabel 10

Vraag 10. Hoe vaak wordt het overzicht van nevenwerkzaamheden van politieke ambtsdragers geactualiseerd?

		Gemeenten	Waterschappen	Provincies	Ministeries	Totaal
Minimaal één maal per jaar	%	38%	23%	88%		38%
Minimaal één maal per twee jaar	%	19%	27%			19%
Minder dan één maal per twee jaar	%	31%	41%			30%
Nooit	%	3%				3%
weet niet/geen mening	%	9%	9%	13%	100%	10%
Totaal	%	100%	100%	100%	100%	100%
	Aantal	262	22	8	2	294

Tabel 11

Vraag 11. Beschikt uw organisatie over criteria (in aanvulling op de wettelijke criteria) waaraan kan worden getoetst of nevenwerkzaamheden van politieke ambtsdragers zijn toegestaan?

		Gemeenten	Waterschappen	Provincies	Ministeries	Totaal
Ja	%	23%	19%	63%	33%	24%
Nee	%	73%	81%	38%	50%	72%
weet niet/geen mening	%	4%			17%	4%
Totaal	%	100%	100%	100%	100%	100%
	Aantal	285	27	8	6	326

Tabel 12

Vraag 12. Op welke wijze worden nevenfuncties van politieke ambtsdragers openbaar gemaakt? (U kunt meerdere mogelijkheden aankruisen)

		Gemeenten	Waterschappen	Provincies	Ministeries	Totaal
Ter inzage gelegd	%	69%	48%	88%		67%
Openbaar register	%	33%	22%	63%		33%
Internet	%	16%	4%	63%	17%	17%
Publicatieorgaan van uw overheidsorganisatie	%	15%	11%	13%	33%	15%
Brochure	%	0%	4%			1%
Geen openbaarmaking	%	7%	19%		50%	9%
weet niet/geen mening	%	4%				4%
Totaal	%	100%	100%	100%	100%	100%
	Aantal	285	27	8	6	326

Gepercentreerd op aantal respondenten

Tabel 13

Vraag 13. Is er in uw organisatie een verplichting om bij meldingen van nevenwerkzaamheden de volgende informatie aan te geven: (U kunt meerdere mogelijkheden aankruisen)

		Gemeenten	Waterschappen	Provincies	Ministeries	Totaal
Vermelding of de nevenwerkzaamheden betaald of onbetaald zijn	%	78%	26%	100%	43%	73%
Een indicatie van de tijdsbesteding	%	34%	11%	25%	43%	32%
Een indicatie van de (te verwachten) inkomsten uit de nevenwerkzaamheden	%	22%	4%		29%	20%
Geen verplichtingen	%	17%	70%		57%	22%
weet niet/geen mening	%	4%	4%			4%
Totaal	%	100%	100%	100%	100%	100%
	Aantal	285	27	8	7	327

Gepercentreerd op aantal respondenten

Tabel 14

Vraag 14. Heeft uw organisatie een regeling voor de melding van financiële belangen van politieke ambtsdragers

		Gemeenten	Waterschappen	Provincies	Ministeries	Totaal
Ja, een regeling voor melding van alle financiële belangen	%	8%		13%	29%	8%
Ja, een regeling voor melding van financiële belangen in ondernemingen en organisaties waarmee zakelijke betrekkingen worden onderhouden	%	28%	7%	25%		26%
Geen regeling	%	53%	89%	63%	71%	56%
weet niet/geen mening	%	11%	4%			10%
Totaal	%	100%	100%	100%	100%	100%
	Aantal	282	27	8	7	324

Tabel 15

Vraag 15. Zijn er politieke ambtsdragers in uw organisatie die commissariaten in bedrijven vervullen waar de organisatie aandeelhouder van is?

		Gemeenten	Waterschappen	Provincies	Ministeries	Totaal
Ja	%	31%	12%	75%		30%
Nee	%	57%	81%	25%	86%	58%
weet niet/geen mening	%	12%	8%		14%	12%
Totaal	%	100%	100%	100%	100%	100%
	Aantal	284	26	8	7	325

Tabel behorend bij paragraaf 4.6: het treffen van maatregelen gericht op informatiebescherming**Tabel 16**

Vraag 16. Zijn binnen uw organisatie voor politieke ambtsdragers voorschriften geformuleerd over het kennisnemen van of omgaan met vertrouwelijke informatie?

		Gemeenten	Waterschappen	Provincies	Ministeries	Totaal
Ja	%	67%	46%	88%	63%	66%
Nee	%	30%	50%	13%	38%	31%
weet niet/geen mening	%	3%	4%			3%
Totaal	%	100%	100%	100%	100%	100%
	Aantal	284	26	8	8	326

Tabellen behorend bij paragraaf 4.7: relatiegeschenken**Tabel 17**

Vraag 17. Bestaat voor de politieke ambtsdragers binnen uw organisatie een regeling voor het aannemen van geschenken en uitnodigingen?

		Gemeenten	Waterschappen	Provincies	Ministeries	Totaal
Ja	%	96%	95%	100%	100%	96%
Nee	%	3%	5%			3%
weet niet/geen mening	%	0%				0%
Totaal	%	100%	100%	100%	100%	100%
	Aantal	242	19	8	2	271

Tabel 18

Vraag 18. Bevat de regeling een meldingsplicht voor het ontvangen van geschenken en uitnodigingen

		Gemeenten	Waterschappen	Provincies	Ministeries	Totaal
Ja	%	93%	58%	100%	100%	90%
Nee	%	6%	42%			9%
Niet van toepassing	%	1%				1%
weet niet/geen mening	%	0%				0%
Totaal	%	100%	100%	100%	100%	100%
	Aantal	241	19	8	2	270

Tabel 19

Vraag 19. Geldt er een maximumbedrag voor het aannemen van geschenken en uitnodigingen? Zo ja, welke

		Gemeenten	Waterschappen	Provincies	Ministeries	Totaal
Er mogen geen geschenken worden aangenomen (0 euro)	%	4%				3%
Toegeestaan maximumbedrag is 50 euro of minder	%	75%	47%	75%	100%	73%
Toegeestaan maximumbedrag is meer dan 50 euro	%	3%	16%	13%		4%
Geen maximumbedrag	%	16%	32%	13%		17%
weet niet/geen mening	%	2%	5%			3%
Totaal	%	100%	100%	100%	100%	100%
	Aantal	241	19	8	2	270

Tabel 20

Vraag 20. Heeft uw organisatie een regeling voor het geven van geschenken en uitnodigingen

		Gemeenten	Waterschappen	Provincies	Ministeries	Totaal
Ja	%	37%	20%	63%	57%	37%
Nee	%	58%	80%	38%	43%	59%
weet niet/geen mening	%	5%				4%
Totaal	%	100%	100%	100%	100%	100%
	Aantal	281	25	8	7	321

Tabel behorend bij paragraaf 4.8: maatregelen gericht op voorkomen schijn van belangenverstrengeling

Tabel 21

Vraag 21. Over welke maatregelen gericht op het voorkomen van de (schijn van) belangenverstrengeling beschikt uw organisatie bij risicovolle besluitvormingsprocedures? (U kunt meerdere mogelijkheden aankruisen)

		Gemeenten	Waterschappen	Provincies	Ministeries	Totaal
Hanteren van collegiale besluitvorming	%	82%	81%	88%	33%	81%
Openbaarheid van besluitvorming	%	70%	59%	100%	50%	70%
Het gebruik van mandatering van besluitvorming	%	40%	59%	63%	50%	42%
Roulatie portefeuilles na enkele jaren (collegeperiodes)	%	5%	7%	25%	17%	6%
Geen maatregelen om (schijn van) belangenverstrengeling te voorkomen	%	7%	4%		17%	6%
weet niet/geen mening	%	4%	4%			4%
Totaal	%	100%	100%	100%	100%	100%
	Aantal	283	27	8	6	324

Gepercentageerd op aantal respondenten

Tabellen behorend bij paragraaf 4.9: ondersteuning bij integriteitbeleid

Tabel 22a-1

Vraag 22a. Bekend met Handboek integriteitonderzoek (opgesteld door BZK/AIVD)

		Gemeenten	Waterschappen	Provincies	Ministeries	Totaal
Ja	%	48%	36%	57%	88%	48%
Nee	%	52%	64%	43%	13%	52%
Totaal	%	100%	100%	100%	100%	100%
	Aantal	271	25	7	8	311

Tabel 22a-2

Vraag 22a. Bekend met Handreiking Integriteit van bestuurders bij gemeenten en provincies (opgesteld door IPO, VNG en BZK gezamenlijk) Deze handreiking is ook van toepassing verklaard op bestuurders van waterschappen

		Gemeenten	Waterschappen	Provincies	Ministeries	Totaal
Ja	%	71%	54%	88%	14%	69%
Nee	%	29%	46%	13%	86%	31%
Totaal	%	100%	100%	100%	100%	100%
	Aantal	283	26	8	7	324

Tabel 22b-1

Vraag 22b. Gebruik Handboek integriteitonderzoek (opgesteld door BZK/AIVD)

		Gemeenten	Waterschappen	Provincies	Ministeries	Totaal
Ja	%	28%	9%	17%	75%	28%
Nee	%	72%	91%	83%	25%	72%
Totaal	%	100%	100%	100%	100%	100%
	Aantal	227	23	6	8	264

Tabel 22b-2

Vraag 22b. Gebruik Handreiking Integriteit van bestuurders bij gemeenten en provincies (opgesteld door IPO, VNG en BZK gezamenlijk) Deze handreiking is ook van toepassing verklaard op bestuurders van waterschappen

		Gemeenten	Waterschappen	Provincies	Ministeries	Totaal
Ja	%	58%	33%	86%		55%
Nee	%	42%	67%	14%	100%	45%
Totaal	%	100%	100%	100%	100%	100%
	Aantal	243	24	7	7	281

Tabel 23a

Vraag 23. Bruikbaarheid Handboek integriteitonderzoek (opgesteld door BZK/AIVD)

		Gemeenten	Waterschappen	Provincies	Ministeries	Totaal
Zeer bruikbaar	%	5%				4%
Voldoende bruikbaar	%	86%	100%	100%	100%	88%
Niet van toepassing	%	2%				1%
weet niet/geen mening	%	8%				7%
Totaal	%	100%	100%	100%	100%	100%
	Aantal	64	2	1	6	73

Tabel 23b

Vraag 23. Bruikbaarheid Handreiking Integriteit van bestuurders bij gemeenten en provincies (opgesteld door IPO, VNG en BZK gezamenlijk) Deze handreiking is ook van toepassing verklaard op bestuurders van waterschappen

		Gemeenten	Waterschappen	Provincies	Totaal
Zeer bruikbaar	%	19%		17%	18%
Voldoende bruikbaar	%	76%	88%	83%	76%
Onvoldoende bruikbaar	%	1%	13%		1%
Niet van toepassing	%	1%			1%
weet niet/geen mening	%	4%			3%
Totaal	%	100%	100%	100%	100%
	Aantal	139	8	6	153

Tabel 24a

Vraag 24. Op toegankelijke wijze beschikbaar Handboek integriteitonderzoek (opgesteld door BZK/AIVD)

		Gemeenten	Waterschappen	Provincies	Ministeries	Totaal
Goed	%	10%				8%
Voldoende	%	73%	100%		83%	73%
Onvoldoende	%	5%			17%	6%
Slecht	%	2%				1%
Niet van toepassing	%	2%		100%		3%
weet niet/geen mening	%	10%				8%
Totaal	%	100%	100%	100%	100%	100%
	Aantal	62	2	1	6	71

Tabel 24b

Vraag 24. Op toegankelijke wijze beschikbaar Handreiking Integriteit van bestuurders bij gemeenten en provincies (opgesteld door IPO, VNG en BZK gezamenlijk) Deze handreiking is ook van toepassing verklaard op bestuurders van waterschappen

		Gemeenten	Waterschappen	Provincies	Totaal
Goed	%	24%		50%	24%
Voldoende	%	64%	63%	50%	63%
Onvoldoende	%	5%	25%		6%
Slecht	%	2%			2%
Niet van toepassing	%	1%			1%
weet niet/geen mening	%	4%	13%		5%
Totaal	%	100%	100%	100%	100%
	Aantal	138	8	6	152

Tabel 25

Vraag 25. Wat zijn in uw organisatie de belangrijkste knelpunten bij het formuleren van integriteitbeleid? (U kunt meerdere mogelijkheden aankruisen)

		Gemeenten	Waterschappen	Provincies	Ministeries	Totaal
Wij ondervinden geen knelpunten bij het formuleren van integriteitbeleid	%	51%	44%	100%	75%	52%
Gebrek aan ambtelijke of organisatorische capaciteit	%	32%	11%		13%	29%
Formuleren integriteitbeleid heeft geen prioriteit	%	19%	19%			18%
Gebrek aan kennis / deskundigheid over integriteitbeleid	%	9%	4%			8%
Formuleren integriteitbeleid is niet nodig (er zijn in onze organisatie geen problemen met integriteit)	%	5%	15%			6%
Gebrek aan beschikbare financiële middelen	%	5%				4%
weet niet/geen mening	%	2%				2%
Anders, namelijk	%	7%	30%		13%	9%
Totaal	%	100%	100%	100%	100%	100%
	Aantal	283	27	8	8	326

Gepercentreerd op aantal respondenten

Tabel 26

Vraag 26. Wat zijn in uw organisatie de belangrijkste belemmeringen voor de implementatie van integriteit bevorderende voorzieningen en maatregelen? (U kunt meerdere mogelijkheden aankruisen)

		Gemeenten	Waterschappen	Provincies	Ministeries	Totaal
Geen belemmeringen	%	49%	56%	75%	63%	50%
Gebrek aan ambtelijke of organisatorische capaciteit	%	31%	7%	13%	13%	28%
Implementatie heeft geen prioriteit	%	22%	19%	13%		21%
Gebrek aan kennis / deskundigheid over integriteitbeleid	%	9%				8%
Gebrek aan beschikbare financiële middelen	%	7%				6%
Implementatie integriteitbeleid is niet nodig (er zijn in onze organisatie geen problemen met integriteit)	%	5%	7%		13%	5%
weet niet/geen mening	%	1%				1%
Anders, namelijk	%	5%	15%		13%	6%
Totaal	%	100%	100%	100%	100%	100%
	Aantal	281	27	8	8	324

Gepercentreerd op aantal respondenten

Tabel 27

Vraag 27. Op welke manier kan het integriteitbeleid van uw organisatie eventueel beter worden ondersteund? (U kunt meerdere mogelijkheden aankruisen)

		Gemeenten	Waterschappen	Provincies	Ministeries	Totaal
Ondersteuning is goed genoeg	%	38%	41%	63%	13%	38%
Meer voorlichting / campagnes	%	35%	30%	25%	75%	36%
Workshops / cursussen	%	27%	19%	13%	50%	27%
weet niet/geen mening	%	11%	19%			11%
Anders, namelijk	%	8%	11%		13%	8%
Totaal	%	100%	100%	100%	100%	100%
	Aantal	279	27	8	8	322

Gepercentreerd op aantal respondenten

Bijlage 3

Resultaten inventarisatie integriteitbeleid volksvertegenwoordigers

BIJLAGE 3 Resultaten enquête integriteitbeleid volksvertegenwoordigers

Tabellen behorend bij paragraaf 4.2: aandacht voor integriteit

Tabel 1

Vraag 1. Op welke manieren wordt binnen uw organisatie aandacht besteed aan integriteit voor politieke ambtsdragers? (De voor uw organisatie meest relevante mogelijkheden aankruisen)

		Gemeenten Waterschappen		Provincies	2e Kamer	Totaal
Bij het afleggen van de eed, belofte of verklaring	%	72%	68%	82%	100%	72%
Informatie op intranet	%	18%	21%	36%	100%	19%
Rapportage aan politieke of vertegenwoordigende orgaan	%	16%	14%	27%		16%
In jaarstukken zoals begroting en jaarverslag	%	15%	18%	18%		16%
In brochures	%	13%	14%	27%	100%	13%
Intern informatieblad	%	12%	25%	18%		13%
Voorlichtingsbijeenkomsten en workshops	%	8%	11%	18%		8%
Aanbieden van opleidingen en cursussen	%	4%	4%			3%
Dilemmatrainingen	%	1%		9%		1%
Niet weet niet/geen mening	%	10%	11%			9%
	%	2%				2%
Totaal	%	100%	100%	100%	100%	100%
	Aantal	280	28	11	1	320

Gepercentageerd op aantal respondenten

Tabel 2

Vraag 2. Voeren de fracties een eigen integriteitbeleid? Zo ja, hoe vullen de fracties dit integriteitbeleid in? (U kunt meerdere mogelijkheden aankruisen)

		Gemeenten Waterschappen		Provincies	2e Kamer	Totaal
Melding van alle nevenwerkzaamheden	%	32%	4%	36%		30%
Het vaststellen van een gedragscode	%	22%		9%		20%
Het vaststellen van een regeling voor het aannemen van geschenken	%	15%		9%		13%
Anders	%	4%	12%	9%		5%
Het vaststellen van een regeling voor het geven van geschenken	%	5%		9%		4%
Voorlichting	%	2%		9%		2%
Dilemmatrainingen	%	1%		9%		1%
Niet weet niet/geen mening	%	13%	60%			16%
	%	48%	24%	64%	100%	46%
Totaal	%	100%	100%	100%	100%	100%
	Aantal	277	25	11	1	314

Gepercentageerd op aantal respondenten

Tabellen behorend bij paragraaf 4.3: het opstellen van gedragscodes

Tabel 3

Vraag 3. Heeft uw organisatie een gedragscode integriteit voor politieke ambtsdragers? (U kunt meerdere mogelijkheden aankruisen)

		Gemeenten Waterschappen		Provincies	2e Kamer	Totaal
Ja, voor de leden van het college c.q. dagelijks bestuur	%	86%	54%	100%		83%
Nee	%	13%	46%		100%	16%
weet niet/geen mening	%	1%				1%
Totaal	%	100%	100%	100%	100%	100%
	Aantal	282	28	11	1	322

Tabel 4

Vraag 4. Welke integriteitsonderwerpen zijn in de gedragscode opgenomen? (U kunt meerdere mogelijkheden aankruisen)

		Gemeenten Waterschappen		Provincies	Totaal
Het geven en/of aannemen van relatiegeschenken en gunsten	%	97%	100%	100%	97%
Registratie en openbaarmaking van nevenwerkzaamheden	%	97%	73%	91%	95%
Belangenverstrengeling	%	80%	80%	100%	81%
Omgaan met vertrouwelijke informatie	%	79%	53%	100%	79%
Bestuurlijke uitgaven (declaraties)	%	79%	33%	91%	77%
Buitenlandse reizen	%	72%	33%	64%	69%
Het gebruik van bedrijfsvoorzieningen en -middelen	%	68%	47%	91%	68%
Omgaan met relaties/derden	%	64%	67%	64%	64%
Gebruik computer- en communicatieapparatuur	%	53%	33%	64%	53%
Binnenlandse reizen en werkbezoeken	%	51%	33%	27%	49%
Inkoop en aanbesteding	%	42%	47%	27%	42%
Lunches en diners	%	40%	40%	55%	41%
Creditcards	%	35%	13%	9%	32%
Totaal	%	100%	100%	100%	100%
	Aantal	240	15	11	266

Gepercentageerd op aantal respondenten

Tabel 5

Vraag 5. Op welke wijze is de gedragscode kenbaar? (U kunt meerdere mogelijkheden aankruisen)

		Gemeenten Waterschappen		Provincies	Totaal
Opvraagbaar	%	94%	93%	91%	94%
Internet	%	33%	7%	73%	33%
Niet voor derden kenbaar	%	0%			0%
Anders	%	9%	7%	27%	10%
weet niet/geen mening	%	1%	7%		1%
Totaal	%	100%	100%	100%	100%
	Aantal	237	14	11	262

Gepercentageerd op aantal respondenten

Tabel 6

Vraag 6. Welke instrumenten hanteert uw organisatie voor een systematische controle op de naleving van de gedragscode? (U kunt meerdere mogelijkheden aankruisen)

		Gemeenten Waterschappen		Provincies	Totaal
Intercollegiale toetsing	%	42%	33%	27%	41%
Periodiek onderwerp van overleg in bestuur	%	21%	13%	9%	20%
Periodiek onderdeel van het jaarverslag	%	13%	27%	18%	14%
Specifieke controle van accountant	%	3%	13%	9%	3%
Geen	%	35%	13%	27%	33%
weet niet/geen mening	%	8%	13%	27%	9%
Totaal	%	100%	100%	100%	100%
	Aantal	238	15	11	264

Gepercenteerd op aantal respondenten

Tabel behorend bij paragraaf 4.4: aanspreekpunt voor integriteitsvraagstukken**Tabel 7**

Vraag 7. Is er voor politieke ambtsdragers een persoon of instantie die fungeert als aanspreekpunt voor integriteitsvraagstukken?

		Gemeenten Waterschappen		Provincies	2e Kamer	Totaal
Ja	%	56%	57%	64%		56%
Nee	%	40%	39%	27%	100%	39%
weet niet/geen mening	%	5%	4%	9%		5%
Totaal	%	100%	100%	100%	100%	100%
	Aantal	281	28	11	1	321

Tabellen behorend bij paragraaf 4.5: nevenwerkzaamheden en financiële belangen**Tabel 8**

Vraag 8. Houdt uw organisatie een overzicht van gemelde nevenwerkzaamheden van politieke ambtsdragers bij?

		Gemeenten Waterschappen		Provincies	2e Kamer	Totaal
Ja	%	91%	82%	100%	100%	91%
Nee	%	7%	18%			8%
weet niet/geen mening	%	2%				2%
Totaal	%	100%	100%	100%	100%	100%
	Aantal	283	28	11	1	323

Tabel 9

Vraag 9. Welke instrumenten gebruikt uw organisatie om het overzicht actueel te houden? (U kunt meerdere mogelijkheden aankruisen)

		Gemeenten Waterschappen		Provincies	2e Kamer	Totaal
Periodieke bevraging	%	60%	50%	91%		60%
Dit is de eigen verantwoordelijkheid van de politieke ambtsdrager	%	62%	50%	55%	100%	61%
Anders	%	2%	9%			2%
weet niet/geen mening	%	1%				1%
Totaal	%	100%	100%	100%	100%	100%
	Aantal	256	22	11	1	290

Gepercenteerd op aantal respondenten

Tabel 10

Vraag 10. Hoe vaak wordt het overzicht van nevenwerkzaamheden van politieke ambtsdragers geactualiseerd?

		Gemeenten Waterschappen		Provincies	2e Kamer	Totaal
Minimaal één maal per jaar	%	37%	27%	82%	100%	38%
Minimaal één maal per twee jaar	%	21%	23%	9%		20%
Minder dan één maal per twee jaar	%	34%	45%	9%		34%
Nooit	%	2%				2%
weet niet/geen mening	%	6%	5%			6%
Totaal	%	100%	100%	100%	100%	100%
	Aantal	256	22	11	1	290

Tabel 11

Vraag 11. Beschikt uw organisatie over criteria (in aanvulling op de wettelijke criteria) waaraan kan worden getoetst of nevenwerkzaamheden van politieke ambtsdragers zijn toegestaan?

		Gemeenten Waterschappen		Provincies	2e Kamer	Totaal
Ja	%	22%	18%	27%	100%	22%
Nee	%	73%	79%	73%		73%
weet niet/geen mening	%	5%	4%			5%
Totaal	%	100%	100%	100%	100%	100%
	Aantal	282	28	11	1	322

Tabel 12

Vraag 12. Op welke wijze worden nevenfuncties van politieke ambtsdragers openbaar gemaakt? (U kunt meerdere mogelijkheden aankruisen)

		Gemeenten Waterschappen		Provincies	2e Kamer	Totaal
Ter inzage gelegd	%	66%	50%	73%	100%	65%
Openbaar register	%	35%	18%	45%	100%	34%
Internet	%	20%	4%	73%	100%	21%
Publicatieorgaan van uw overheidsorganisatie	%	14%	4%	9%		13%
Brochure	%		4%	9%		1%
Geen openbaarmaking	%	9%	25%	9%		11%
weet niet/geen mening	%	4%	4%			4%
Totaal	%	100%	100%	100%	100%	100%
	Aantal	277	28	11	1	317

Gepercenteerd op aantal respondenten

Tabel 13

Vraag 13. Is er in uw organisatie een verplichting om bij meldingen van nevenwerkzaamheden de volgende informatie aan te geven (U kunt meerdere mogelijkheden aankruisen)

		Gemeenten Waterschappen		Provincies	2e Kamer	Totaal
Vermelding of de nevenwerkzaamheden betaald of onbetaald zijn	%	67%	11%	82%	100%	62%
Een indicatie van de tijdsbesteding	%	21%		27%		19%
Een indicatie van de (te verwachten) inkomsten uit de nevenwerkzaamheden	%	9%				8%
Geen verplichtingen	%	28%	86%	18%		33%
weet niet/geen mening	%	4%	4%			4%
Totaal	%	100%	100%	100%	100%	100%
	Aantal	279	28	11	1	319

Gepercentageerd op aantal respondenten

Tabel 14

Vraag 14. Heeft uw organisatie een regeling voor de melding van financiële belangen van politieke ambtsdragers

		Gemeenten Waterschappen		Provincies	2e Kamer	Totaal
Ja, een regeling voor melding van alle financiële belangen	%	5%				5%
Ja, een regeling voor melding van financiële belangen in ondernemingen en organisaties waarmee zakelijke betrekkingen worden onderhouden	%	31%	4%	36%		29%
Geen regeling	%	53%	93%	55%	100%	56%
weet niet/geen mening	%	11%	4%	9%		10%
Totaal	%	100%	100%	100%	100%	100%
	Aantal	283	28	11	1	323

Tabel 15

Vraag 15. Zijn er politieke ambtsdragers in uw organisatie die commissariaten in bedrijven vervullen waar de organisatie aandeelhouder van is?

		Gemeenten Waterschappen		Provincies	2e Kamer	Totaal
Ja	%	18%	7%	18%	100%	17%
Nee	%	63%	82%	73%		65%
weet niet/geen mening	%	19%	11%	9%		18%
Totaal	%	100%	100%	100%	100%	100%
	Aantal	282	28	11	1	322

Tabel behorend bij paragraaf 4.6: het treffen van maatregelen gericht op informatiebescherming

Tabel 16

Vraag 16. Zijn binnen uw organisatie voor politieke ambtsdragers voorschriften geformuleerd over het kennisnemen van of omgaan met vertrouwelijke informatie?

		Gemeenten Waterschappen		Provincies	2e Kamer	Totaal
Ja	%	68%	46%	91%	100%	67%
Nee	%	30%	50%	9%		31%
weet niet/geen mening	%	2%	4%			2%
Totaal	%	100%	100%	100%	100%	100%
	Aantal	281	28	11	1	321

Tabellen behorend bij paragraaf 4.7: relatiegeschenken

Tabel 17

Vraag 17. Bestaat voor de politieke ambtsdragers binnen uw organisatie een regeling voor het aannemen van geschenken en uitnodigingen?

		Gemeenten Waterschappen		Provincies	Totaal
Ja	%	98%	93%	82%	97%
Nee	%	1%	7%	9%	2%
weet niet/geen mening	%	0%		9%	1%
Totaal	%	100%	100%	100%	100%
	Aantal	231	15	11	257

Tabel 18

Vraag 18. Bevat de regeling een meldingsplicht voor het ontvangen van geschenken en uitnodigingen

		Gemeenten Waterschappen		Provincies	Totaal
Ja	%	93%	53%	100%	91%
Nee	%	6%	47%		8%
Niet van toepassing	%	1%			1%
weet niet/geen mening	%	0%			0%
Totaal	%	100%	100%	100%	100%
	Aantal	230	15	11	256

Tabel 19

Vraag 19. Geldt er een maximumbedrag voor het aannemen van geschenken en uitnodigingen? Zo ja, welke

		Gemeenten Waterschappen		Provincies	Totaal
Er mogen geen geschenken worden aangenomen (0 euro)	%	2%			2%
Toegeestaan maximumbedrag is 50 euro of minder	%	80%	60%	100%	80%
Toegeestaan maximumbedrag is meer dan 50 euro	%	3%	13%		3%
Geen maximumbedrag	%	14%	27%		14%
weet niet/geen mening	%	1%			1%
Totaal	%	100%	100%	100%	100%
	Aantal	230	15	11	256

Tabel 20

Vraag 20. Heeft uw organisatie een regeling voor het geven van geschenken en uitnodigingen

		Gemeenten Waterschappen		Provincies	2e Kamer	Totaal
Ja	%	33%	22%	18%	100%	32%
Nee	%	56%	74%	55%		58%
weet niet/geen mening	%	10%	4%	27%		10%
Totaal	%	100%	100%	100%	100%	100%
	Aantal	278	23	11	1	313

Tabellen behorend bij paragraaf 4.9: ondersteuning bij integriteitbeleid**Tabel 22a-1**

Vraag 22a. Bekend met Handboek integriteitonderzoek (opgesteld door BZK/AIVD)

		Gemeenten Waterschappen		Provincies	2e Kamer	Totaal
Ja	%	37%	32%	27%		36%
Nee	%	63%	68%	73%	100%	64%
Totaal	%	100%	100%	100%	100%	100%
	Aantal	265	25	11	1	302

Tabel 22a-2

Vraag 22a. Bekend met Handreiking Integriteit van bestuurders bij gemeenten en provincies (opgesteld door IPO, VNG en BZK gezamenlijk) Deze handreiking is ook van toepassing verklaard op bestuurders van waterschappen

		Gemeenten Waterschappen		Provincies	Totaal
Ja	%	75%	46%	82%	72%
Nee	%	25%	54%	18%	28%
Totaal	%	100%	100%	100%	100%
	Aantal	275	28	11	314

Tabel 22b-1

Vraag 22b. Gebruik Handboek integriteitonderzoek (opgesteld door BZK/AIVD)

		Gemeenten Waterschappen		Provincies	2e Kamer	Totaal
Ja	%	20%	4%			18%
Nee	%	80%	96%	100%	100%	82%
Totaal	%	100%	100%	100%	100%	100%
	Aantal	222	25	9	1	257

Tabel 22b-2

Vraag 22b. Gebruik Handreiking Integriteit van bestuurders bij gemeenten en provincies (opgesteld door IPO, VNG en BZK gezamenlijk) Deze handreiking is ook van toepassing verklaard op bestuurders van waterschappen

		Gemeenten Waterschappen		Provincies	Totaal
Ja	%	66%	21%	90%	62%
Nee	%	34%	79%	10%	38%
Totaal	%	100%	100%	100%	100%
	Aantal	252	28	10	290

Tabel 23a

Vraag 23. Bruikbaarheid Handboek integriteitonderzoek (opgesteld door BZK/AIVD)

		Gemeenten Waterschappen		Totaal
Zeer bruikbaar	%	2%		2%
Voldoende bruikbaar	%	77%	100%	77%
weet niet/geen mening	%	21%		20%
Totaal	%	100%	100%	100%
	Aantal	43	1	44

Tabel 23b

Vraag 23. Bruikbaarheid Handreiking Integriteit van bestuurders bij gemeenten en provincies (opgesteld door IPO, VNG en BZK gezamenlijk) Deze handreiking is ook van toepassing verklaard op bestuurders van waterschappen

		Gemeenten Waterschappen		Provincies	Totaal
Zeer bruikbaar	%	19%			17%
Voldoende bruikbaar	%	70%	100%	100%	72%
Onvoldoende bruikbaar	%	2%			2%
Niet bruikbaar	%	1%			1%
Niet van toepassing	%	1%			1%
weet niet/geen mening	%	8%			8%
Totaal	%	100%	100%	100%	100%
	Aantal	166	6	9	181

Tabel 24a

Vraag 24. Op toegankelijke wijze beschikbaar Handboek integriteitonderzoek (opgesteld door BZK/AIVD)

		Gemeenten Waterschappen		Totaal
Goed	%	5%		5%
Voldoende	%	79%	100%	79%
Onvoldoende	%	2%		2%
weet niet/geen mening	%	14%		14%
Totaal	%	100%	100%	100%
	Aantal	42	1	43

Tabel 24b

Vraag 24. Op toegankelijke wijze beschikbaar Handreiking Integriteit van bestuurders bij gemeenten en provincies (opgesteld door IPO, VNG en BZK gezamenlijk) Deze handreiking is ook van toepassing verklaard op bestuurders van waterschappen

		Gemeenten Waterschappen		Provincies	Totaal
Goed	%	24%		56%	25%
Voldoende	%	65%	83%	33%	64%
Onvoldoende	%	3%	17%		3%
Slecht	%	1%			1%
Niet van toepassing	%	1%			1%
weet niet/geen mening	%	5%		11%	6%
Totaal	%	100%	100%	100%	100%
	Aantal	166	6	9	181

Tabel 25

Vraag 25. Wat zijn in uw organisatie de belangrijkste knelpunten bij het formuleren van integriteitbeleid? (U kunt meerdere mogelijkheden aankruisen)

		Gemeenten Waterschappen		Provincies	2e Kamer	Totaal
Wij ondervinden geen knelpunten bij het formuleren van integriteitbeleid	%	56%	43%	73%		56%
Gebrek aan ambtelijke of organisatorische capaciteit	%	20%	7%	9%		19%
Formuleren integriteitbeleid heeft geen prioriteit	%	18%	18%			17%
Gebrek aan kennis / deskundigheid over integriteitbeleid	%	8%		18%		8%
Formuleren integriteitbeleid is niet nodig (er zijn in onze organisatie geen problemen met integriteit)	%	7%	11%			7%
Gebrek aan beschikbare financiële middelen	%	3%				3%
weet niet/geen mening	%	3%			100%	3%
Anders, namelijk	%	9%	32%			10%
Totaal	%	100%	100%	100%	100%	100%
	Aantal	275	28	11	1	315

Gepercentageerd op aantal respondenten

Tabel 26

Vraag 26. Wat zijn in uw organisatie de belangrijkste belemmeringen voor de implementatie van integriteit bevorderende voorzieningen en maatregelen? (U kunt meerdere mogelijkheden aankruisen)

		Gemeenten Waterschappen		Provincies	2e Kamer	Totaal
Geen belemmeringen	%	47%	64%	64%		49%
Gebrek aan ambtelijke of organisatorische capaciteit	%	24%	7%	9%		22%
Implementatie heeft geen prioriteit	%	24%	11%			22%
Gebrek aan kennis / deskundigheid over integriteitbeleid	%	7%		9%		7%
Implementatie integriteitbeleid is niet nodig (er zijn in onze organisatie geen problemen met integriteit)	%	8%	7%			7%
Gebrek aan beschikbare financiële middelen	%	4%				3%
weet niet/geen mening	%	3%		9%	100%	3%
Anders, namelijk	%	5%	11%	9%		6%
Totaal	%	100%	100%	100%	100%	100%
	Aantal	275	28	11	1	315

Gepercentageerd op aantal respondenten

Tabel 27

Vraag 27. Op welke manier kan het integriteitbeleid van uw organisatie eventueel beter worden ondersteund? (U kunt meerdere mogelijkheden aankruisen)

		Gemeenten Waterschappen		Provincies	2e Kamer	Totaal
Ondersteuning is goed genoeg	%	37%	28%	36%		36%
Meer voorlichting / campagnes	%	37%	28%	55%	100%	37%
Workshops / cursussen	%	23%	20%	27%	100%	23%
weet niet/geen mening	%	11%	28%			12%
Anders, namelijk	%	8%	12%	9%		9%
Totaal	%	100%	100%	100%	100%	100%
	Aantal	273	25	11	1	310

Gepercentageerd op aantal respondenten

Bijlage 4

Vragenlijst inventarisatie integriteitbeleid ambtenaren

Vragenlijst Integriteitbeleid ambtenaren

Aandacht voor integriteit

Dit onderdeel van de vragenlijst heeft betrekking op:

1. *de vraag hoe integriteit in de organisatie aan de orde komt, bijvoorbeeld in functioneringsgesprekken, opleidingen/cursussen, nota's en brochures;*
2. *de vraag welke informatie en instrumenten op centraal niveau beschikbaar zijn voor de ontwikkeling en uitvoering van het integriteitbeleid.*

1. Is binnen uw organisatie het integriteitbeleid schriftelijk vastgelegd?
 - 1 ☐ Ja
 - 2 ☐ Nee
 - 5 ☐ Weet niet
2. Op welke manieren wordt binnen uw organisatie aandacht besteed aan integriteit?
(De voor uw organisatie meest relevante mogelijkheden aankruisen)
 - 1 ☐ In brochures
 - 2 ☐ Informatie op intranet
 - 3 ☐ Intern informatieblad
 - 4 ☐ Aanbieden van opleidingen en cursussen
 - 5 ☐ Dilemmatrainingen
 - 6 ☐ Competentiemanagement
 - 7 ☐ Voorlichtingsbijeenkomsten en workshops
 - 8 ☐ Bij functioneringsgesprekken
 - 9 ☐ In het management-, afdelings- of werkoverleg
 - 10 ☐ Uitleg van integriteitbeleid bij de introductie van nieuwe medewerkers
 - 11 ☐ Het betrekken van het personeel bij het opstellen van de gedragscode
 - 12 ☐ Rapportage aan de ondernemingsraad
 - 13 ☐ Rapportage aan politieke of vertegenwoordigende orgaan
 - 14 ☐ In jaarstukken zoals begroting en jaarverslag
 - 15 ☐ Niet
 - 5 ☐ Weet niet
3. Is binnen uw organisatie of binnen onderdelen daarvan in 2002 of in 2003 onderzoek (in de vorm van een audit) uitgevoerd naar handelingen, functies en processen die vanuit integriteitsoogpunt kwetsbaar zijn?
 - 1 ☐ Ja
 - 2 ☐ Nee
 - 5 ☐ Weet niet
4. Hoe frequent wordt *vanuit integriteitsoogpunt* binnen uw organisatie of binnen onderdelen daarvan onderzoek uitgevoerd naar kwetsbare handelingen, functies en processen?
 - 1 ☐ Periodiek
 - 2 ☐ Incidenteel
 - 3 ☐ Nooit
 - 5 ☐ Weet niet

5. Voor welke integriteitmaatregelen ligt binnen uw organisatie de verantwoordelijkheid op het hoogste ambtelijke niveau? **(U kunt meerdere mogelijkheden aankruisen)**
- 1 ☐ Het aanwijzen van functies met een verklaring omtrent gedrag **(zie vraag 14)**
 - 2 ☐ Het aanwijzen van functies met een antecedentenonderzoek **(zie vraag 15)**
 - 3 ☐ Het voordragen van functies als vertrouwensfunctie **(zie vraag 16)**
 - 4 ☐ Het bepalen van functieroulatie **(zie vraag 19)**
 - 5 ☐ Het bepalen van functiescheiding **(zie vraag 19)**
 - 6 ☐ Het kennisnemen van rapportages van integriteitaudits
 - 7 ☐ Het bepalen van maatregelen vanwege geconstateerde integriteitrisico's of integriteitsbreuken
 - 8 ☐ Voor geen enkele integriteitmaatregel ligt de verantwoordelijkheid op centraal niveau
 - 5 ☐ Weet niet
6. Welke informatie is binnen uw organisatie in centrale registers of anderszins op centraal niveau beschikbaar? **(U kunt meerdere mogelijkheden aankruisen)**
- 1 ☐ Functies waarvoor een verklaring omtrent gedrag vereist is **(zie vraag 14)**
 - 2 ☐ Functies waarvoor een antecedentenonderzoek vereist is **(zie vraag 15)**
 - 3 ☐ Functies die zijn aangewezen als vertrouwensfunctie **(zie vraag 16)**
 - 4 ☐ Overzicht van nevenwerkzaamheden **(zie vraag 25)**
 - 5 ☐ Meldingen over een (vermoedelijke) schending van integriteit binnen uw organisatie **(zie vraag 46)**
 - 6 ☐ Geen enkele informatie is op centraal niveau beschikbaar
 - 5 ☐ Weet niet
7. Is de ondernemingsraad en/of zijn de vakorganisaties betrokken bij het integriteitbeleid en het treffen van integriteitmaatregelen? **(U kunt meerdere mogelijkheden aankruisen)**
- 1 ☐ Opstellen gedragscodes
 - 2 ☐ Regelingen omtrent nevenfuncties en financiële belangen
 - 3 ☐ Regelingen omtrent functiescheiding en –roulatie
 - 4 ☐ Niet van toepassing
 - 5 ☐ Weet niet
8. Is het politiek verantwoordelijk - of vertegenwoordigend orgaan betrokken bij het integriteitbeleid? **(U kunt meerdere mogelijkheden aankruisen)**
- 1 ☐ Ontwikkeling van integriteitbeleid
 - 2 ☐ Evaluatie van en verantwoording over het gevoerde integriteitbeleid
 - 3 ☐ Jaarstukken zoals de begroting en het jaarverslag
 - 4 ☐ Niet van toepassing
 - 5 ☐ Weet niet

Het opstellen van gedragscodes

Gedragscodes of -regels vormen een concretisering van het integriteitsbegrip en bevatten normen en waarden waaraan de ambtelijke organisatie en de daarin werkende ambtenaren zich dienen te houden. Zij zijn op de naleving daarvan aanspreekbaar.

9. Heeft uw organisatie een gedragscode integriteit?
- 1 ☐ Ja
 - 2 ☐ Nee
 - 5 ☐ Weet niet

→ Vragen 10 tot en met 12 alleen beantwoorden indien uw organisatie een gedragscode integriteit heeft. Indien uw organisatie geen gedragscode integriteit heeft ga dan naar vraag 13.

10. Welke integriteitonderwerpen zijn in de gedragscode van uw organisatie opgenomen?

(U kunt meerdere mogelijkheden aankruisen)

- 1 ☐ Het geven en/of aannemen van relatiegeschenken en gunsten
- 2 ☐ Omgaan met relaties/derden
- 3 ☐ Lunches en diners
- 4 ☐ Creditcards
- 5 ☐ Indienen declaraties
- 6 ☐ Binnenlandse dienstreizen en werkbezoeken
- 7 ☐ Buitenlandse dienstreizen
- 8 ☐ Inhuur van externen (draaideurconstructies)
- 9 ☐ Belangenverstrengeling
- 10 ☐ Inkoop en aanbesteding
- 11 ☐ Het privé-gebruik van computer- en communicatieapparatuur (internet- en e-mailverkeer)
- 12 ☐ Het privé-gebruik van bedrijfsvoorzieningen en –middelen (kopiëren, kantoorartikelen)
- 13 ☐ Omgaan met vertrouwelijke informatie
- 14 ☐ Registratie en/of openbaarmaking van nevenwerkzaamheden
- 5 ☐ Weet niet

11. Op welke wijze is de gedragscode voor medewerkers van uw organisatie kenbaar?

(U kunt meerdere mogelijkheden aankruisen)

- 1 ☐ Opvraagbaar
- 2 ☐ Internet
- 3 ☐ Intranet
- 4 ☐ Brochure
- 5 ☐ Personeelsfunctionaris
- 6 ☐ Individuele mailing
- 5 ☐ Weet niet

12. Welke instrumenten hanteert uw organisatie voor een systematische controle op de naleving van de gedragscode? **(U kunt meerdere mogelijkheden aankruisen)**

- 1 ☐ Periodiek onderdeel van het jaarverslag
- 2 ☐ Onderdeel van managementrapportages
- 3 ☐ Centrale registratie van integriteitschendingen en verantwoording/controle op de afhandeling daarvan
- 4 ☐ Periodieke audits
- 5 ☐ Functioneringsgesprekken en beoordelingen
- 6 ☐ Specifieke controles door accountants
- 7 ☐ Geen
- 5 ☐ Weet niet

Onderzoeken bij werving en selectie

Dit onderdeel van de vragenlijst heeft betrekking op het onderzoeken of 'screenen' van kandidaten bij werving en selectie voor overheidsfuncties.

13. Beschikt uw organisatie over procedures in het kader van werving- en selectie waarin aandacht wordt besteed aan integriteit? **(U kunt meerdere mogelijkheden aankruisen)**

- 1 ☐ Procedures tot het waarborgen van een onpartijdige samenstelling van de selectiecommissie
- 2 ☐ Procedures tijdens het sollicitatiegesprek
- 3 ☐ Controleren van diploma's
- 4 ☐ Controleren van referenties
- 5 ☐ Vragen om een verklaring omtrent gedrag (→ vraag 14 invullen)
- 6 ☐ Verrichten van antecedentenonderzoek (→ vraag 15 invullen)
- 7 ☐ Aanwijzen van vertrouwensfuncties (→ vraag 16 invullen)
- 5 ☐ Weet niet

14. Voor welke functietaken vraagt uw organisatie om een verklaring omtrent gedrag?

(U kunt meerdere mogelijkheden aankruisen)

- 1 ☐ Afgifte van authentieke documenten (paspoorten, rijbewijzen)
- 2 ☐ Aanbestedingen/inkoop
- 3 ☐ Verkoop (bijv. gronduitgifte) of andere financiële transacties
- 4 ☐ Afgifte vergunningen, toekennen subsidies e.d.
- 5 ☐ Beschikking over financiële middelen of vervreembare goederen (bewaarfunctie; budgethouder)
- 6 ☐ Omgaan met vertrouwelijke informatie
- 7 ☐ Uitoefening van handhavende, controlerende of toezichhoudende taken
- 8 ☐ Andere functies
- 9 ☐ Alle functies
- 10 ☐ Geen functies
- 5 ☐ Weet niet

→ Vragen 15 en 16 zijn uitsluitend bestemd voor dienstonderdelen bij het Rijk

15. Voor welke functietaken vraagt uw organisatie om het verrichten van een antecedentenonderzoek?

(U kunt meerdere mogelijkheden aankruisen)

- 1 ☐ Afgifte van authentieke documenten (paspoorten, rijbewijzen)
- 2 ☐ Aanbestedingen/inkoop
- 3 ☐ Verkoop (bijv. gronduitgifte) of andere financiële transacties (verkoopfuncties)
- 4 ☐ Afgifte vergunningen, toekennen subsidies e.d.
- 5 ☐ Beschikking over financiële middelen of vervreembare goederen (bewaarfunctie; budgethouder)
- 6 ☐ Omgaan met vertrouwelijke informatie
- 7 ☐ Uitoefening van handhavende, controlerende of toezichhoudende taken
- 8 ☐ Andere functies
- 9 ☐ Alle functies
- 10 ☐ Geen functies
- 5 ☐ Weet niet

16. Wat zijn binnen uw organisatie de criteria voor het aanwijzen van vertrouwensfuncties?

(U kunt meerdere mogelijkheden aankruisen)

- 1 ☐ Toegang tot gegevens die de nationale veiligheid kunnen schaden
- 2 ☐ Andere bijzondere vereisten in verband met integriteit
- 3 ☐ Geen criteria
- 5 ☐ Weet niet

Kwetsbare functies

Binnen organisaties kan men in bepaalde functies te maken krijgen met processen die vanuit integriteitsoogpunt kwetsbaar zijn. Het is zowel van belang om deze functies te kennen als om adequate maatregelen te nemen ter voorkoming van integriteitsinbreuken.

17. Welke functietaken zijn binnen uw organisatie aangewezen als kwetsbaar?

(U kunt meerdere mogelijk-heden aankruisen)

- 1 ☐ Afgifte van authentieke documenten (paspoorten, rijbewijzen)
- 2 ☐ Aanbestedingen/inkoop
- 3 ☐ Verkoop (bijv. gronduitgifte) of andere financiële transacties (verkoopfuncties)
- 4 ☐ Afgifte vergunningen, toekennen subsidies e.d.
- 5 ☐ Beschikking over financiële middelen of vervreembare goederen (bewaarfunctie; budgethouder)
- 6 ☐ Omgaan met vertrouwelijke informatie
- 7 ☐ Uitoefening van handhavende, controlerende of toezichhoudende taken
- 8 ☐ Taken met aanwezigheid van aanzienlijke financiële belangen
- 9 ☐ Andere functies
- 10 ☐ Alle functies
- 11 ☐ Geen functies
- 5 ☐ Weet niet

18. Houdt uw organisatie een overzicht bij van kwetsbare functies?

- 1 ☐ Ja
- 2 ☐ Nee
- 5 ☐ Weet niet

19. Op welke wijze beoogt uw organisatie integriteitsinbreuken bij kwetsbare functies te voorkomen?

(U kunt meerdere mogelijkheden aankruisen)

- 1 ☐ Functieroulatie
- 2 ☐ Functiescheiding
- 3 ☐ Screening van kandidaten
- 4 ☐ Het voorkomen van solistische functie-uitoefening
- 5 ☐ Geen specifieke maatregelen
- 5 ☐ Weet niet

Het afleggen van een eed of belofte

Met het afleggen van de eed of belofte benadrukt de ambtenaar bij zijn aanstelling dat hij zich als een goed ambtenaar zal gedragen. Het kan bijdragen aan het bewustzijn van de ambtenaar van zijn bijzondere positie als overheidsdienaar en van de consequenties die dat heeft voor zijn handelen.

20. Moeten ambtenaren in uw organisatie bij indiensttreding de ambtseed of -belofte of integriteitverklaring afleggen, waarbij de inhoud naar integriteit verwijst?

- 1 ☐ Ja
- 2 ☐ Nee
- 5 ☐ Weet niet

→ *Vragen 21 tot en met 24 alleen beantwoorden indien ambtenaren in uw organisatie verplicht zijn om bij indiensttreding de ambtseed of -belofte of integriteitverklaring af te leggen. Indien ambtenaren in uw organisatie dat niet verplicht zijn ga dan naar vraag 24.*

21. Wordt de eedaflegging of integriteitverklaring gekoppeld aan een introductiebijeenkomst, waarbij het integriteitsbeleid van de organisatie wordt toegelicht?

- 1 ☐ Ja
- 2 ☐ Nee
- 5 ☐ Weet niet

22. Wie neemt in de organisatie de ambtseed of –belofte of integriteitverklaring af?

- 1 ☐ Personeelsfunctionaris
- 2 ☐ Direct ambtelijk leidinggevende
- 3 ☐ Hoogste ambtelijk leidinggevende
- 4 ☐ Politieke ambtsdrager
- 5 ☐ Weet niet

23. Indien de ambtseed of –belofte of integriteitverklaring recent in uw organisatie is ingevoerd, dient deze dan ook door ‘zittende’ ambtenaren te worden afgelegd?

- 1 ☐ Ja
- 2 ☐ Nee
- 5 ☐ Weet niet

24. Geldt er voor overige in de organisatie werkzame personen de verplichting tot het afleggen van een integriteitverklaring?

- 1 ☐ Ja
- 2 ☐ Nee
- 5 ☐ Weet niet

Nevenwerkzaamheden en financiële belangen

Ambtenaren zijn verplicht om nevenwerkzaamheden die raakvlakken kunnen hebben met de functie-ervulling te melden aan het bevoegd gezag. Bepaalde nevenwerkzaamheden zijn niet toegestaan. Bepaalde ambtenaren hebben een verplichting om financiële belangen te melden.

25. Heeft uw organisatie een nadere regeling voor de verplichte melding van nevenwerkzaamheden?

- 1 ☐ Ja
- 2 ☐ Nee
- 5 ☐ Weet niet

26. Houdt uw organisatie een overzicht van de gemelde nevenwerkzaamheden bij?
- 1 ☐ Ja
 - 2 ☐ Nee
 - 5 ☐ Weet niet
- *Vragen 27 en 28 alleen beantwoorden indien uw organisatie een overzicht van de gemelde nevenwerkzaamheden bijhoudt. Indien uw organisatie de gemelde nevenwerkzaamheden niet bijhoudt ga dan naar vraag 29.*
27. Welke instrumenten gebruikt uw organisatie om het overzicht actueel te houden?
- (U kunt meerdere mogelijkheden aankruisen)**
- 1 ☐ Functioneringsgesprek
 - 2 ☐ Periodieke bevraging
 - 3 ☐ Dit is de eigen verantwoordelijkheid van de werknemer
 - 4 ☐ Anders
 - 5 ☐ Geen
 - 5 ☐ Weet niet
28. Hoe vaak wordt het overzicht van nevenwerkzaamheden geactualiseerd?
- 1 ☐ Minimaal één maal per jaar
 - 2 ☐ Minimaal één maal per twee jaar
 - 3 ☐ Minder dan één maal per twee jaar
 - 4 ☐ Nooit
 - 5 ☐ Weet niet
29. Heeft uw organisatie een nadere regeling voor verplichte openbaarmaking van gemelde nevenwerkzaamheden?
- 1 ☐ Ja, de regeling geldt alleen voor hoger management en/of staffuncties
 - 2 ☐ Ja, de regeling geldt voor hoger management en/of staffuncties en ook voor andere functies
 - 3 ☐ Nee, geen nadere regeling
 - 5 ☐ Weet niet
30. Heeft uw organisatie een nadere regeling voor verplichte melding van financiële belangen? Zo ja, voor welke functies geldt deze nadere regeling? **(U kunt meerdere mogelijkheden aankruisen)**
- 1 ☐ Geen nadere regeling voor verplichte melding van financiële belangen
 - 2 ☐ Functies belast met inkoop en aanbesteding
 - 3 ☐ Functies belast met verkoop (bijv. gronduitgifte) en financiële transacties (verkoopfuncties)
 - 4 ☐ Hogere management en staffuncties
 - 5 ☐ Functies die belast zijn met subsidieverstrekingen en steunverlening, vergunningen e.d.
 - 6 ☐ Functies die belast zijn met het verlenen van advies- en onderzoeksopdrachten
 - 7 ☐ Functies die te maken hebben met koersgevoelige informatie
 - 8 ☐ Functies die belast zijn met toezicht op en handhaving van regelgeving betreffende particulieren en bedrijven
 - 9 ☐ Functies waarin geldelijke voordelen aan nader bepaalde personen of organisaties verleend zouden kunnen worden
 - 5 ☐ Weet niet

Het treffen van maatregelen gericht op informatiebescherming

Hiermee wordt bedoeld op maatregelen ter voorkoming van het 'leken' van vertrouwelijke informatie, én (meer in algemene zin) op maatregelen ter bescherming van vertrouwelijke informatie.

31. Zijn binnen uw organisatie voorschriften geformuleerd over het kennisnemen van of omgaan met vertrouwelijke informatie?
- 1 ☐ Ja
 - 2 ☐ Nee
 - 5 ☐ Weet niet

32. Zijn binnen uw organisatie maatregelen getroffen die beogen te voorkomen dat onbevoegde derden vertrouwelijke gegevens kunnen bezitten, raadplegen of beschadigen?
- 1 ☐ Ja
 - 2 ☐ Nee
 - 5 ☐ Weet niet

Relatiegeschenken

Voor de rijksambtenaren geldt dat geschenken of diensten van meer dan € 50,- in ieder geval niet mogen worden geaccepteerd. Ook gemeenten en provincies kunnen dergelijke geschenkenregelingen vaststellen. Tevens kunnen regels bestaan voor het geven van schenken.

33. Heeft uw organisatie een regeling voor het aannemen van geschenken en uitnodigingen?
- 1 ☐ Ja
 - 2 ☐ Nee
 - 5 ☐ Weet niet
34. Bevat de regeling een meldplicht voor het aannemen van geschenken en uitnodigingen?
- 1 ☐ Ja
 - 2 ☐ Nee
 - 3 ☐ Niet van toepassing
 - 5 ☐ Weet niet
35. Geldt er een maximumbedrag voor het aannemen van geschenken en uitnodigingen? Zo ja, welk?
- 1 ☐ Er mogen geen geschenken worden aangenomen (0 euro)
 - 2 ☐ Toegestaan maximumbedrag is 50 euro of minder
 - 3 ☐ Toegestaan maximumbedrag is meer dan 50 euro
 - 4 ☐ Geen maximumbedrag
 - 5 ☐ Weet niet
36. Heeft uw organisatie een regeling voor het geven van geschenken en uitnodigingen?
- 1 ☐ Ja
 - 2 ☐ Nee
 - 5 ☐ Weet niet

Inkoop- en aanbestedingsprocedures

37. Is binnen uw organisatie inkoop- en aanbestedingsbeleid vastgesteld?
- 1 ☐ Ja
 - 2 ☐ Nee
 - 5 ☐ Weet niet
38. Zijn in dit inkoop- en aanbestedingsbeleid, met het oog op integriteitwaarborging, regels gesteld ten aanzien van de onderstaande onderwerpen? **(U kunt meerdere mogelijkheden aankruisen)**
- 1 ☐ Wijze van inrichting (standaard)bestekken en bepalingen
 - 2 ☐ Vastlegging keuzen voor bepaalde procedures van aanbesteding (openbaar, onderhands, na selectie etc.)
 - 3 ☐ Aantal aan te vragen offertes
 - 4 ☐ Inhuur van derden
 - 5 ☐ Formulering geschiktheideisen of selectiecriteria
 - 6 ☐ Beoordeling gunningcriteria
 - 7 ☐ Wijze van beoordeling offertes
 - 8 ☐ Omgang met gegadigden, leveranciers en aannemers
 - 9 ☐ Beveiliging van (de toegang tot) vertrouwelijke gegevens
 - 10 ☐ Screening van de integriteit van gegadigden, leveranciers en aannemers (BIBOB)
 - 11 ☐ (Openbare) verantwoordingssystematiek inzake aanbestedingen
 - 12 ☐ Niet van toepassing
 - 5 ☐ Weet niet

Integriteit als onderdeel van (accountants)controle op het financieel beheer

39. Krijgen binnen uw organisatie accountants opdracht om onderzoeken te verrichten naar integriteit?
- 1 ☐ Ja
 - 2 ☐ Nee
 - 5 ☐ Weet niet
40. Maakt uw organisatie gebruik van de mogelijkheid om de accountant bijzonder onderzoek te laten verrichten op integriteitgebied?
- 1 ☐ Ja
 - 2 ☐ Nee
 - 5 ☐ Weet niet
41. Heeft uw organisatie in de richtlijnen van de accountant voorschriften opgenomen over het signaleren van integriteitschendingen?
- 1 ☐ Ja
 - 2 ☐ Nee
 - 5 ☐ Weet niet
42. Richt deze controle zich periodiek op speciale aandachtspunten?
- 1 ☐ Ja
 - 2 ☐ Nee
 - 5 ☐ Weet niet
43. Indien integriteitaudits binnen uw organisatie worden uitgevoerd, worden bij het uitvoeren van dergelijke audits ook accountants betrokken?
- 1 ☐ Ja
 - 2 ☐ Nee
 - 3 ☐ Niet van toepassing
 - 5 ☐ Weet niet

Vertrouwenspersoon voor integriteit

Het instellen van een functie van vertrouwenspersoon integriteit kan het aankaarten van mogelijke misstanden binnen de organisatie bevorderen. Tevens kan hij een klankbordfunctie vervullen, waarbij ambtenaren advies kunnen inwinnen over integriteitvraagstukken.

44. Heeft uw organisatie iemand als vertrouwenspersoon voor integriteitkwesies aangesteld?
- 1 ☐ Ja
 - 2 ☐ Nee
 - 5 ☐ Weet niet
45. Met welke werkzaamheden is uw vertrouwenspersoon voor integriteitkwesies belast?
- (U kunt meerdere mogelijkheden aankruisen)**
- 1 ☐ Alleen integriteit
 - 2 ☐ Tevens belast met beleidswerkzaamheden voor integriteit
 - 3 ☐ Tevens vertrouwenspersoon voor ongewenst gedrag (bijvoorbeeld discriminatie of seksuele intimidatie)
 - 5 ☐ Weet niet

Meldingsprocedure bij het vermoeden van een misstand (klokkenluidersregeling)

Dit betreft een meldingsprocedure voor bepaalde categorieën misstanden binnen de organisatie (klokkenluidersregeling).

46. Heeft uw organisatie een procedure voor het melden van vermoedens van misstanden (klokkenluidersregeling)?

- 1 ☐ Ja
- 2 ☐ Nee
- 5 ☐ Weet niet

47. Zo ja, welke van onderstaande elementen bevat deze procedure?

(U kunt meerdere mogelijkheden aankruisen)

- 1 ☐ De mogelijkheid van anoniem melden
- 2 ☐ Het volgen van een interne procedure
- 3 ☐ De toegang tot een onafhankelijke commissie
- 4 ☐ Openbaarheid van de bevindingen van de onafhankelijke commissie
- 5 ☐ Niet van toepassing
- 5 ☐ Weet niet

Handelwijze bij aantasting integriteit of vermoedens daarvan

Hierbij gaat het om het beoordelen van signalen en vermoedens, het instellen van onderzoek en het waar nodig treffen van maatregelen.

48. Heeft uw organisatie een schriftelijk vastgelegde procedure voor het verrichten van een onderzoek, nadat een vermoeden van misstand (melding/signaal van een vermoeden van een integriteitsbreuk) gemeld is?

- 1 ☐ Ja
- 2 ☐ Nee
- 5 ☐ Weet niet

49. Zo ja, welke van onderstaande onderwerpen maken onderdeel uit van deze procedure?

(U kunt meerdere mogelijkheden aankruisen)

- 1 ☐ Opzet en uitvoering van het onderzoek
- 2 ☐ Onafhankelijkheid onderzoekers
- 3 ☐ Bevoegdheden onderzoekers
- 4 ☐ Waarborgen positie betrokkenen
- 5 ☐ De wijze van rapportage en terugkoppeling
- 6 ☐ Niet van toepassing
- 5 ☐ Weet niet

50. Bestaat er binnen uw organisatie een schriftelijk vastgelegde procedure voor de afhandeling van een gebleken integriteitsbreuk (dat wil zeggen na afronding van het onderzoek)?

- 1 ☐ Ja
- 2 ☐ Nee
- 5 ☐ Weet niet

Ondersteuning bij integriteitbeleid

51. Bent u bekend met de onderstaande handreikingen, die voorzien in ondersteuning en facilitering (in de vorm van kaders, richtlijnen en modellen) bij de opzet en uitvoering van het integriteitbeleid? Maakt uw organisatie bij de opzet en uitvoering van het integriteitbeleid gebruik van deze handreikingen? **(Kruis in de eerste kolom de handreikingen aan waarmee u bekend bent en kruis in de tweede kolom de handreikingen aan die uw organisatie daadwerkelijk gebruikt.)**

→ *Nota bene:*

- *Het Handboek integriteitonderzoek is van toepassing op alle overheidsorganisaties.*
- *De Handreiking Vertrouwenspersonen integriteit én de Handreiking 'Verdien aan besteden' zijn alleen van toepassing op provincies, gemeenten en waterschappen.*
- *De Handreiking (audit) integriteit bij het Rijk is alleen van toepassing op Rijksambtenaren.*
- *De Handreiking gedragscode provinciale ambtenaren is alleen van toepassing op provincies.*
- *De Handreiking 'Samen werken aan integriteit' is alleen van toepassing op waterschappen.*

Handreikingen	Handreiking is mij bekend		Handreiking wordt in onze organisatie gebruikt	
Handboek integriteitonderzoek (opgesteld door BZK/AIVD).	1 ☐ Ja	2 ☐ Nee	1 ☐ Ja	2 ☐ Nee
Handreiking Vertrouwenspersonen integriteit (medio 2003 verspreid via VNG, IPO en UVW).	1 ☐ Ja	2 ☐ Nee	1 ☐ Ja	2 ☐ Nee
Handreiking 'Verdien aan besteden': voor efficiënt inkopen en aanbesteden voor lokale overheden (een gezamenlijke publicatie van VNG IPO en de Unie van Waterschappen).	1 ☐ Ja	2 ☐ Nee	1 ☐ Ja	2 ☐ Nee
Handreiking (audit) integriteit bij het Rijk.	1 ☐ Ja	2 ☐ Nee	1 ☐ Ja	2 ☐ Nee
Handreiking gedragscode provinciale ambtenaren, die is overeengekomen in de CAO provincies 2002/2003.	1 ☐ Ja	2 ☐ Nee	1 ☐ Ja	2 ☐ Nee
Handreiking 'Samen werken aan integriteit' (Unie van Waterschappen), uitgegeven in 1995.	1 ☐ Ja	2 ☐ Nee	1 ☐ Ja	2 ☐ Nee

→ *Vragen 52 en 53 alleen beantwoorden voor de door uw organisatie gebruikte handreikingen. Indien uw organisatie in het geheel geen gebruik maakt van deze handreikingen ga dan naar vraag 54.*

52. Hoe waardeert u de bruikbaarheid van de bij vraag 51 genoemde handreikingen voor toepassing in uw organisatie?

Waardering bruikbaarheid	Ze er bruikbaar	Voldoende bruikbaar	Onvoldoende bruikbaar	Niet bruikbaar	Niet van toepassing	Weet niet
Handboek integriteitonderzoek (opgesteld door BZK/AIVD).	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐	5 ☐	-5 ☐
Handreiking Vertrouwenspersonen integriteit (medio 2003 verspreid via VNG, IPO en UVW).	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐	5 ☐	-5 ☐
Handreiking 'Verdien aan besteden': voor efficiënt inkopen en aanbesteden voor lokale overheden (een gezamenlijke publicatie van VNG IPO en de Unie van Waterschappen).	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐	5 ☐	-5 ☐
Handreiking (audit) integriteit bij het Rijk.	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐	5 ☐	-5 ☐
Handreiking gedragscode provinciale ambtenaren, die is overeengekomen in de CAO provincies 2002/2003.	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐	5 ☐	-5 ☐
Handreiking 'Samen werken aan integriteit' (Unie van Waterschappen), uitgegeven in 1995.	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐	5 ☐	-5 ☐

53. Zijn de bij vraag 51 genoemde handreikingen op een toegankelijke wijze voor uw organisatie beschikbaar?

Beschikbaarheid handreikingen	Goed	Voldoende	Onvoldoende	Slecht	Niet van toepassing	Weet niet
Handboek integriteitonderzoek (opgesteld door BZK/AIVD).	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐	5 ☐	-5 ☐
Handreiking Vertrouwenspersonen integriteit (medio 2003 verspreid via VNG, IPO en UVW).	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐	5 ☐	-5 ☐
Handreiking 'Verdien aan besteden': voor efficiënt inkopen en aanbesteden voor lokale overheden (een gezamenlijke publicatie van VNG IPO en de Unie van Waterschappen).	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐	5 ☐	-5 ☐
Handreiking (audit) integriteit bij het Rijk.	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐	5 ☐	-5 ☐
Handreiking gedragscode provinciale ambtenaren, die is overeengekomen in de CAO provincies 2002/2003.	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐	5 ☐	-5 ☐
Handreiking 'Samen werken aan integriteit' (Unie van Waterschappen), uitgegeven in 1995.	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐	5 ☐	-5 ☐

54. Wat zijn in uw organisatie de belangrijkste knelpunten bij het formuleren van integriteitbeleid? (**U kunt meerdere mogelijkheden aankruisen**)

	Belangrijkste knelpunten bij het formuleren van integriteitbeleid
1 ☐	Gebrek aan ambtelijke of organisatorische capaciteit
2 ☐	Gebrek aan beschikbare financiële middelen
3 ☐	Gebrek aan kennis / deskundigheid over integriteitbeleid
4 ☐	Formuleren integriteitbeleid heeft geen prioriteit
5 ☐	Formuleren integriteitbeleid is niet nodig (er zijn in onze organisatie geen problemen met integriteit)
6 ☐	Anders, namelijk
7 ☐	Wij ondervinden geen knelpunten bij het formuleren van integriteitbeleid
-5 ☐	Weet niet

55. Wat zijn in uw organisatie de belangrijkste belemmeringen voor de implementatie van integriteit bevorderende voorzieningen en maatregelen? (**U kunt meerdere mogelijkheden aankruisen**)

	Belangrijkste belemmeringen bij het implementeren van integriteit bevorderende voorzieningen en maatregelen
1 ☐	Gebrek aan ambtelijke of organisatorische capaciteit
2 ☐	Gebrek aan beschikbare financiële middelen
3 ☐	Gebrek aan kennis/deskundigheid over integriteitbeleid
4 ☐	Implementatie heeft geen prioriteit
5 ☐	Implementatie integriteitbeleid is niet nodig (er zijn in onze organisatie geen problemen met integriteit)
6 ☐	Anders, namelijk
7 ☐	Geen belemmeringen
-5 ☐	Weet niet

56. Op welke manier kan het integriteitbeleid van uw organisatie eventueel beter worden ondersteund? (***U kunt meerdere mogelijkheden aankruisen***)

	Manieren waarop het integriteitbeleid eventueel <u>beter</u> kan worden ondersteund
1 ☐	Ondersteuning is goed genoeg
2 ☐	Meer voorlichting/campagnes
3 ☐	Workshops/cursussen
4 ☐	Anders, namelijk
	
-5 ☐	Weet niet

Dank u voor de medewerking aan dit onderzoek!

Bijlage 5

Vragenlijst inventarisatie integriteitbeleid bestuurders

Vragenlijst Integriteitbeleid politieke ambtsdragers (bestuurders)

Deze vragenlijst heeft betrekking op de volgende politieke ambtsdragers: leden van het college van burgemeester en wethouders; leden van gedeputeerde staten; leden van het dagelijks bestuur van een waterschap.

Aandacht voor integriteit

Dit onderdeel van de vragenlijst heeft betrekking op de vraag of integriteit aan de orde komt in bijvoorbeeld opleidingen/cursussen, nota's en brochures.

1. Op welke manieren wordt binnen uw organisatie aandacht besteed aan integriteit voor politieke ambtsdragers?
(De voor uw organisatie meest relevante mogelijkheden aankruisen)

- ☐ 1 Bij het afleggen van de eed, belofte of verklaring
- ☐ 2 In brochures
- ☐ 3 Informatie op intranet
- ☐ 4 Intern informatieblad
- ☐ 5 Aanbieden van opleidingen en cursussen
- ☐ 6 Dilemmatrainingen
- ☐ 7 Voorlichtingsbijeenkomsten en workshops
- ☐ 8 Rapportage aan politieke of vertegenwoordigende orgaan
- ☐ 9 In jaarstukken zoals begroting en jaarverslag
- ☐ 10 Niet
- ☐ -5 Weet niet

2. Vraag 2 is niet van toepassing voor bestuurders, zie de toelichting.

Het opstellen van gedragscodes

Gedragscodes of -regels vormen een concretisering van het integriteitbegrip en bevatten normen en waarden waaraan politieke ambtsdragers zich bij de uitoefening van hun ambt dienen te houden. Zij zijn op de naleving daarvan aanspreekbaar.

3. Heeft uw organisatie een gedragscode integriteit voor politieke ambtsdragers?

(U kunt meerdere mogelijkheden aankruisen)

- ☐ 1 Ja, voor de leden van het college c.q. dagelijks bestuur
- ☐ 2 Nee
- ☐ -5 Weet niet

→ Vragen 4 tot en met 6 alleen beantwoorden indien uw organisatie een gedragscode integriteit voor politieke ambtsdragers heeft. Indien uw organisatie geen gedragscode integriteit voor politieke ambtsdragers heeft ga dan naar vraag 7.

4. Welke integriteitonderwerpen zijn in de gedragscode opgenomen?

(U kunt meerdere mogelijkheden aankruisen)

- 1 ☐ Registratie en openbaarmaking van nevenwerkzaamheden
- 2 ☐ Het geven en/of aannemen van relatiegeschenken en gunsten
- 3 ☐ Omgaan met relaties/derden
- 4 ☐ Lunches en diners
- 5 ☐ Omgaan met vertrouwelijke informatie
- 6 ☐ Het gebruik van bedrijfsvoorzieningen en –middelen (kopiëren, kantoorartikelen)
- 7 ☐ Gebruik computer- en communicatieapparatuur (internet- en e-mailverkeer)
- 8 ☐ Binnenlandse reizen en werkbezoeken
- 9 ☐ Buitenlandse reizen
- 10 ☐ Bestuurlijke uitgaven (declaraties)
- 11 ☐ Belangenverstrengeling
- 12 ☐ Inkoop en aanbesteding
- 13 ☐ Creditcards
- 5 ☐ Weet niet

5. Op welke wijze is de gedragscode kenbaar?

(U kunt meerdere mogelijkheden aankruisen)

- 1 ☐ Niet voor derden kenbaar
- 2 ☐ Internet
- 3 ☐ Opvraagbaar
- 4 ☐ Anders
- 5 ☐ Weet niet

6. Welke instrumenten hanteert uw organisatie voor een systematische controle op de naleving van de gedragscode?

(U kunt meerdere mogelijkheden aankruisen)

- 1 ☐ Periodiek onderdeel van het jaarverslag
- 2 ☐ Intercollegiale toetsing
- 3 ☐ Specifieke controle van accountant
- 4 ☐ Periodiek onderwerp van overleg in bestuur
- 5 ☐ Geen
- 5 ☐ Weet niet

Aanspreekpunt voor integriteitvraagstukken

7. Is er voor politieke ambtsdragers een persoon of instantie die fungeert als aanspreekpunt voor integriteitvraagstukken?

- 1 ☐ Ja
- 2 ☐ Nee
- 5 ☐ Weet niet

Nevenwerkzaamheden en financiële belangen

Politieke ambtsdragers zijn verplicht alle nevenwerkzaamheden te melden. Bepaalde nevenwerkzaamheden zijn niet toegestaan.

8. Houdt uw organisatie een overzicht van gemelde nevenwerkzaamheden van politieke ambtsdragers bij?

- 1 ☐ Ja
- 2 ☐ Nee
- 5 ☐ Weet niet

→ Vragen 9 en 10 alleen beantwoorden indien uw organisatie een overzicht van de gemelde nevenwerkzaamheden bijhoudt. Indien uw organisatie de gemelde nevenwerkzaamheden niet bijhoudt ga dan naar vraag 11.

9. Welke instrumenten gebruikt uw organisatie om het overzicht actueel te houden?

(U kunt meerdere mogelijkheden aankruisen)

- 1 ☐ Periodieke bevraging
- 2 ☐ Dit is de eigen verantwoordelijkheid van de politieke ambtsdrager
- 3 ☐ Anders
- 5 ☐ Weet niet

10. Hoe vaak wordt het overzicht van nevenwerkzaamheden van politieke ambtsdragers geactualiseerd?

- 1 ☐ Minimaal één maal per jaar
- 2 ☐ Minimaal één maal per twee jaar
- 3 ☐ Minder dan één maal per twee jaar
- 4 ☐ Nooit
- 5 ☐ Weet niet

11. Beschikt uw organisatie over criteria (in aanvulling op de wettelijke criteria) waaraan kan worden getoetst of nevenwerkzaamheden van politieke ambtsdragers zijn toegestaan?

- 1 ☐ Ja
- 2 ☐ Nee
- 5 ☐ Weet niet

12. Op welke wijze worden nevenfuncties van politieke ambtsdragers openbaar gemaakt?

(U kunt meerdere mogelijkheden aankruisen)

- 1 ☐ Internet
- 2 ☐ Ter inzage gelegd
- 3 ☐ Brochure
- 4 ☐ Openbaar register
- 5 ☐ Publicatieorgaan van uw overheidsorganisatie
- 5 ☐ Geen openbaarmaking
- 5 ☐ Weet niet

13. Is er in uw organisatie een verplichting om bij meldingen van nevenwerkzaamheden de volgende informatie aan te geven

(U kunt meerdere mogelijkheden aankruisen)

- 1 ☐ Een indicatie van de tijdsbesteding
- 2 ☐ Vermelding of de nevenwerkzaamheden betaald of onbetaald zijn
- 3 ☐ Een indicatie van de (te verwachten) inkomsten uit de nevenwerkzaamheden
- 4 ☐ Geen verplichtingen
- 5 ☐ Weet niet

14. Heeft uw organisatie een regeling voor de melding van financiële belangen van politieke ambtsdragers?

- 1 ☐ Ja, een regeling voor melding van alle financiële belangen
- 2 ☐ Ja, een regeling voor melding van financiële belangen in ondernemingen en organisaties waarmee zakelijke betrekkingen worden onderhouden
- 3 ☐ Geen regeling
- 5 ☐ Weet niet

15. Zijn er politieke ambtsdragers in uw organisatie die commissariaten in bedrijven vervullen waar de organisatie aandeelhouder van is?

- 1 ☐ Ja
- 2 ☐ Nee
- 5 ☐ Weet niet

Het treffen van maatregelen gericht op informatiebescherming

Hiermee wordt bedoeld op maatregelen ter voorkoming van het 'lekker' van vertrouwelijke informatie, én (meer in algemene zin) op maatregelen ter bescherming van vertrouwelijke informatie.

16. Zijn binnen uw organisatie voor politieke ambtsdragers voorschriften geformuleerd over het kennisnemen van of omgaan met vertrouwelijke informatie?
- 1 ☐ Ja
 - 2 ☐ Nee
 - 5 ☐ Weet niet

Relatiegeschenken

Geschenkenregelingen zien toe op het aannemen en geven van geschenken en uitnodigingen.

→ *Vragen 17 tot en met 19 alleen beantwoorden indien u bij vraag 4 antwoordcategorie 2 heeft aangekruist (het geven en/of aannemen van relatiegeschenken en gunsten is opgenomen in de gedragscode integriteit voor politieke ambtsdragers). Indien u antwoordcategorie 2 niet heeft aangekruist ga dan verder met vraag 20.*

17. Bestaat voor de politieke ambtsdragers binnen uw organisatie een regeling voor het aannemen van geschenken en uitnodigingen?
- 1 ☐ Ja
 - 2 ☐ Nee
 - 5 ☐ Weet niet
18. Bevat de regeling een meldingsplicht voor het ontvangen van geschenken en uitnodigingen?
- 1 ☐ Ja
 - 2 ☐ Nee
 - 3 ☐ Niet van toepassing
 - 5 ☐ Weet niet
19. Geldt er een maximumbedrag voor het aannemen van geschenken en uitnodigingen? Zo ja, welke?
- 1 ☐ Er mogen geen geschenken worden aangenomen (0 euro)
 - 2 ☐ Toegestaan maximumbedrag is 50 euro of minder
 - 3 ☐ Toegestaan maximumbedrag is meer dan 50 euro
 - 4 ☐ Geen maximumbedrag
 - 5 ☐ Weet niet
20. Heeft uw organisatie een regeling voor het geven van geschenken en uitnodigingen?
- 1 ☐ Ja
 - 2 ☐ Nee
 - 5 ☐ Weet niet

Maatregelen gericht op het voorkomen van een schijn van belangenverstrengeling

Een transparante besluitvormingsprocedure kan bijdragen aan integere besluitvorming, zodat de schijn van belangenverstrengeling niet kan ontstaan.

21. Over welke maatregelen gericht op het voorkomen van de (schijn van) belangenverstrengeling beschikt uw organisatie bij risicovolle besluitvormingsprocedures?¹
- (U kunt meerdere mogelijkheden aankruisen)**
- 1 ☐ Rotatie portefeuilles na enkele jaren (collegeperioden)
 - 3 ☐ Hanteren van collegiale besluitvorming
 - 4 ☐ Het gebruik van mandatering van besluitvorming
 - 5 ☐ Openbaarheid van besluitvorming
 - 6 ☐ Geen maatregelen om (schijn van) belangenverstrengeling te voorkomen
 - 5 ☐ Weet niet

¹ Deze vraag geldt niet voor volksvertegenwoordigers.

Ondersteuning bij integriteitbeleid

22. Bent u bekend met de onderstaande handreikingen, die voorzien in ondersteuning en facilitering (in de vorm van kaders, richtlijnen en modellen) bij de opzet en uitvoering van het integriteitbeleid? Maakt uw organisatie bij de opzet en uitvoering van het integriteitbeleid gebruik van deze handreikingen?

(Kruis in de eerste kolom de handreikingen aan waarmee u bekend bent en kruis in de tweede kolom de handreikingen aan die uw organisatie daadwerkelijk gebruikt.)

→ *Nota bene: het Handboek integriteitonderzoek is van toepassing op alle overheidsorganisaties en de Handreiking Integriteit van bestuurders bij gemeenten en provincies is alleen van toepassing op provincies, gemeenten en waterschappen.*

Handreikingen	Handreiking is mij bekend		Handreiking wordt in onze organisatie gebruikt	
Handboek integriteitonderzoek (opgesteld door BZK/AIVD).	1 ☐ Ja	2 ☐ Nee	1 ☐ Ja	2 ☐ Nee
Handreiking Integriteit van bestuurders bij gemeenten en provincies (opgesteld door IPO, VNG en BZK gezamenlijk). Deze handreiking is ook van toepassing verklaard op bestuurders van waterschappen.	1 ☐ Ja	2 ☐ Nee	1 ☐ Ja	2 ☐ Nee

→ *Vragen 23 en 24 alleen beantwoorden voor de door uw organisatie gebruikte handreikingen. Indien uw organisatie in het geheel geen gebruik maakt van deze handreikingen ga dan naar vraag 25.*

23. Hoe waardeert u de bruikbaarheid van de bij vraag 22 genoemde handreikingen voor toepassing in uw organisatie?

Waardering bruikbaarheid	Ze er bruikbaar	Vol doende bruikbaar	On vol doende bruikbaar	Niet bruikbaar	Niet van toepassing	Weet niet
Handboek integriteitonderzoek (opgesteld door BZK/AIVD).	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐	5 ☐	-5 ☐
Handreiking Integriteit van bestuurders bij gemeenten en provincies (opgesteld door IPO, VNG en BZK gezamenlijk).	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐	5 ☐	-5 ☐

24. Zijn de bij vraag 22 genoemde handreikingen op een toegankelijke wijze voor uw organisatie beschikbaar?

Beschikbaarheid handreikingen	Goed	Vol doende	On vol doende	Slecht	Niet van toepassing	Weet niet
Handboek integriteitonderzoek (opgesteld door BZK/AIVD).	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐	5 ☐	-5 ☐
Handreiking Integriteit van bestuurders bij gemeenten en provincies (opgesteld door IPO, VNG en BZK gezamenlijk).	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐	5 ☐	-5 ☐

25. Wat zijn in uw organisatie de belangrijkste knelpunten bij het formuleren van integriteitbeleid? **(U kunt meerdere mogelijkheden aankruisen)**

	Belangrijkste knelpunten bij het formuleren van integriteitbeleid
1 ☐	Gebrek aan ambtelijke of organisatorische capaciteit
2 ☐	Gebrek aan beschikbare financiële middelen
3 ☐	Gebrek aan kennis / deskundigheid over integriteitbeleid
4 ☐	Formuleren integriteitbeleid heeft geen prioriteit
5 ☐	Formuleren integriteitbeleid is niet nodig (er zijn in onze organisatie geen problemen met integriteit)
6 ☐	Anders, namelijk
7 ☐	Wij ondervinden geen knelpunten bij het formuleren van integriteitbeleid
-5 ☐	Weet niet

26. Wat zijn in uw organisatie de belangrijkste belemmeringen voor de implementatie van integriteit bevorderende voorzieningen en maatregelen?

(U kunt meerdere mogelijkheden aankruisen)

	Belangrijkste belemmeringen bij het implementeren van integriteit bevorderende voorzieningen en maatregelen
1 ☐	Gebrek aan ambtelijke of organisatorische capaciteit
2 ☐	Gebrek aan beschikbare financiële middelen
3 ☐	Gebrek aan kennis / deskundigheid over integriteitbeleid
4 ☐	Implementatie heeft geen prioriteit
5 ☐	Implementatie integriteitbeleid is niet nodig (er zijn in onze organisatie geen problemen met integriteit)
6 ☐	Anders, namelijk
7 ☐	Geen belemmeringen
-5 ☐	Weet niet

27. Op welke manier kan het integriteitbeleid van uw organisatie eventueel beter worden ondersteund?

(U kunt meerdere mogelijkheden aankruisen)

	Manieren waarop het integriteitbeleid eventueel <u>beter</u> kan worden ondersteund
1 ☐	Ondersteuning is goed genoeg
2 ☐	Meer voorlichting / campagnes
3 ☐	Workshops / cursussen
4 ☐	Anders, namelijk
-5 ☐	Weet niet

Dank u voor de medewerking aan dit onderzoek!

Bijlage 6

Vragenlijst inventarisatie integriteitbeleid volksvertegenwoordigers

Vragenlijst Integriteitbeleid politieke ambtsdragers (volksvertegenwoordigers)

Deze vragenlijst heeft betrekking op de volgende politieke ambtsdragers: gemeenteraadsleden; leden van provinciale staten; leden van het algemeen bestuur van een waterschap; leden van de Staten Generaal.

Aandacht voor integriteit

Dit onderdeel van de vragenlijst heeft betrekking op de vraag of integriteit aan de orde komt in bijvoorbeeld opleidingen/cursussen, nota's en brochures.

1. Op welke manieren wordt binnen uw organisatie aandacht besteed aan integriteit voor politieke ambtsdragers?

(De voor uw organisatie meest relevante mogelijkheden aankruisen)

- ☐ 1 Bij het afleggen van de eed, belofte of verklaring
- ☐ 2 In brochures
- ☐ 3 Informatie op intranet
- ☐ 4 Intern informatieblad
- ☐ 5 Aanbieden van opleidingen en cursussen
- ☐ 6 Dilemmatrainingen
- ☐ 7 Voorlichtingsbijeenkomsten en workshops
- ☐ 8 Rapportage aan politieke of vertegenwoordigende orgaan
- ☐ 9 In jaarstukken zoals begroting en jaarverslag
- ☐ 10 Niet
- ☐ -5 Weet niet

2. Voeren de fracties een eigen integriteitbeleid? Zo ja, hoe vullen de fracties dit integriteitbeleid in?

(U kunt meerdere mogelijkheden aankruisen)

- ☐ 1 Het vaststellen van een gedragscode
- ☐ 2 Melding van alle nevenwerkzaamheden
- ☐ 3 Het vaststellen van een regeling voor het aannemen van geschenken
- ☐ 4 Het vaststellen van een regeling voor het geven van geschenken
- ☐ 5 Voorlichting
- ☐ 6 Dilemmatrainingen
- ☐ 7 Anders
- ☐ 8 Niet
- ☐ -5 Weet niet

Het opstellen van gedragscodes

Gedragscodes of -regels vormen een concretisering van het integriteitsbegrip en bevatten normen en waarden waaraan politieke ambtsdragers zich bij de uitoefening van hun ambt dienen te houden. Zij zijn op de naleving daarvan aanspreekbaar.

3. Heeft uw organisatie een gedragscode integriteit voor politieke ambtsdragers?

(U kunt meerdere mogelijkheden aankruisen)

- ☐ 1 Ja, voor de leden van het volksvertegenwoordigend orgaan c.q. het algemeen bestuur
- ☐ 2 Nee
- ☐ -5 Weet niet

→ Vragen 4 tot en met 6 alleen beantwoorden indien uw organisatie een gedragscode integriteit voor politieke ambtsdragers heeft. Indien uw organisatie geen gedragscode integriteit voor politieke ambtsdragers heeft ga dan naar vraag 7.

4. Welke integriteitonderwerpen zijn in de gedragscode opgenomen?

(U kunt meerdere mogelijkheden aankruisen)

- 1 ☐ Registratie en openbaarmaking van nevenwerkzaamheden
- 2 ☐ Het geven en/of aannemen van relatiegeschenken en gunsten
- 3 ☐ Omgaan met relaties/derden
- 4 ☐ Lunches en diners
- 5 ☐ Omgaan met vertrouwelijke informatie
- 6 ☐ Het gebruik van bedrijfsvoorzieningen en –middelen (kopiëren, kantoorartikelen)
- 7 ☐ Gebruik computer- en communicatieapparatuur (internet- en e-mailverkeer)
- 8 ☐ Binnenlandse reizen en werkbezoeken
- 9 ☐ Buitenlandse reizen
- 10 ☐ Bestuurlijke uitgaven (declaraties)
- 11 ☐ Belangenverstrengeling
- 12 ☐ Inkoop en aanbesteding
- 13 ☐ Creditcards
- 5 ☐ Weet niet

5. Op welke wijze is de gedragscode kenbaar?

(U kunt meerdere mogelijkheden aankruisen)

- 1 ☐ Niet voor derden kenbaar
- 2 ☐ Internet
- 3 ☐ Opvraagbaar
- 4 ☐ Anders
- 5 ☐ Weet niet

6. Welke instrumenten hanteert uw organisatie voor een systematische controle op de naleving van de gedragscode?

(U kunt meerdere mogelijkheden aankruisen)

- 1 ☐ Periodiek onderdeel van het jaarverslag
- 2 ☐ Intercollegiale toetsing
- 3 ☐ Specifieke controle van accountant
- 4 ☐ Periodiek onderwerp van overleg in bestuur
- 5 ☐ Geen
- 5 ☐ Weet niet

Aanspreekpunt voor integriteitvraagstukken

7. Is er voor politieke ambtsdragers een persoon of instantie die fungeert als aanspreekpunt voor integriteitvraagstukken?

- 1 ☐ Ja
- 2 ☐ Nee
- 5 ☐ Weet niet

Nevenwerkzaamheden en financiële belangen

Politieke ambtsdragers zijn verplicht alle nevenwerkzaamheden te melden. Bepaalde nevenwerkzaamheden zijn niet toegestaan.

8. Houdt uw organisatie een overzicht van gemelde nevenwerkzaamheden van politieke ambtsdragers bij?

- 1 ☐ Ja
- 2 ☐ Nee
- 5 ☐ Weet niet

→ Vragen 9 en 10 alleen beantwoorden indien uw organisatie een overzicht van de gemelde nevenwerkzaamheden bijhoudt. Indien uw organisatie de gemelde nevenwerkzaamheden niet bijhoudt ga dan naar vraag 11.

9. Welke instrumenten gebruikt uw organisatie om het overzicht actueel te houden?
(U kunt meerdere mogelijkheden aankruisen)
- 1 ☐ Periodieke bevraging
 - 2 ☐ Dit is de eigen verantwoordelijkheid van de politieke ambtsdrager
 - 3 ☐ Anders
 - 5 ☐ Weet niet
10. Hoe vaak wordt het overzicht van nevenwerkzaamheden van politieke ambtsdragers geactualiseerd?
- 1 ☐ Minimaal één maal per jaar
 - 2 ☐ Minimaal één maal per twee jaar
 - 3 ☐ Minder dan één maal per twee jaar
 - 4 ☐ Nooit
 - 5 ☐ Weet niet
11. Beschikt uw organisatie over criteria (in aanvulling op de wettelijke criteria) waaraan kan worden getoetst of nevenwerkzaamheden van politieke ambtsdragers zijn toegestaan?
- 1 ☐ Ja
 - 2 ☐ Nee
 - 5 ☐ Weet niet
12. Op welke wijze worden nevenfuncties van politieke ambtsdragers openbaar gemaakt?
(U kunt meerdere mogelijkheden aankruisen)
- 1 ☐ Internet
 - 2 ☐ Ter inzage gelegd
 - 3 ☐ Brochure
 - 4 ☐ Openbaar register
 - 5 ☐ Publicatieorgaan van uw overheidsorganisatie
 - 5 ☐ Geen openbaarmaking
 - 5 ☐ Weet niet
13. Is er in uw organisatie een verplichting om bij meldingen van nevenwerkzaamheden de volgende informatie aan te geven
(U kunt meerdere mogelijkheden aankruisen)
- 1 ☐ Een indicatie van de tijdsbesteding
 - 2 ☐ Vermelding of de nevenwerkzaamheden betaald of onbetaald zijn
 - 3 ☐ Een indicatie van de (te verwachten) inkomsten uit de nevenwerkzaamheden
 - 4 ☐ Geen verplichtingen
 - 5 ☐ Weet niet
14. Heeft uw organisatie een regeling voor de melding van financiële belangen van politieke ambtsdragers?
- 1 ☐ Ja, een regeling voor melding van alle financiële belangen
 - 2 ☐ Ja, een regeling voor melding van financiële belangen in ondernemingen en organisaties waarmee zakelijke betrekkingen worden onderhouden
 - 3 ☐ Geen regeling
 - 5 ☐ Weet niet
15. Zijn er politieke ambtsdragers in uw organisatie die commissariaten in bedrijven vervullen waar de organisatie aandeelhouder van is?
- 1 ☐ Ja
 - 2 ☐ Nee
 - 5 ☐ Weet niet

Het treffen van maatregelen gericht op informatiebescherming

Hiermee wordt bedoeld op maatregelen ter voorkoming van het 'leken' van vertrouwelijke informatie, én (meer in algemene zin) op maatregelen ter bescherming van vertrouwelijke informatie.

16. Zijn binnen uw organisatie voor politieke ambtsdragers voorschriften geformuleerd over het kennisnemen van of omgaan met vertrouwelijke informatie?
- 1 ☐ Ja
 - 2 ☐ Nee
 - 5 ☐ Weet niet

Relatiegeschenken

Geschenkenregelingen zien toe op het aannemen en geven van geschenken en uitnodigingen.

→ *Vragen 17 tot en met 19 alleen beantwoorden indien u bij vraag 4 antwoordcategorie 2 heeft aangekruist (het geven en/of aannemen van relatiegeschenken en gunsten is opgenomen in de gedragscode integriteit voor politieke ambtsdragers). Indien u antwoordcategorie 2 niet heeft aangekruist ga dan verder met vraag 20.*

17. Bestaat voor de politieke ambtsdragers binnen uw organisatie een regeling voor het aannemen van geschenken en uitnodigingen?
- 1 ☐ Ja
 - 2 ☐ Nee
 - 5 ☐ Weet niet
18. Bevat de regeling een meldingsplicht voor het ontvangen van geschenken en uitnodigingen?
- 1 ☐ Ja
 - 2 ☐ Nee
 - 3 ☐ Niet van toepassing
 - 5 ☐ Weet niet
19. Geldt er een maximumbedrag voor het aannemen van geschenken en uitnodigingen? Zo ja, welke?
- 1 ☐ Er mogen geen geschenken worden aangenomen (0 euro)
 - 2 ☐ Toegestaan maximumbedrag is 50 euro of minder
 - 3 ☐ Toegestaan maximumbedrag is meer dan 50 euro
 - 4 ☐ Geen maximumbedrag
 - 5 ☐ Weet niet
20. Heeft uw organisatie een regeling voor het geven van geschenken en uitnodigingen?
- 1 ☐ Ja
 - 2 ☐ Nee
 - 5 ☐ Weet niet
21. Deze vraag is niet van toepassing voor volksvertegenwoordigers, zie de toelichting.

Ondersteuning bij integriteitbeleid

22. Bent u bekend met de onderstaande handreikingen, die voorzien in ondersteuning en facilitering (in de vorm van kaders, richtlijnen en modellen) bij de opzet en uitvoering van het integriteitbeleid? Maakt uw organisatie bij de opzet en uitvoering van het integriteitbeleid gebruik van deze handreikingen?

(Kruis in de eerste kolom de handreikingen aan waarmee u bekend bent en kruis in de tweede kolom de handreikingen aan die uw organisatie daadwerkelijk gebruikt.)

→ *Nota bene: het Handboek integriteitonderzoek is van toepassing op alle overheidsorganisaties en de Handreiking Integriteit van bestuurders bij gemeenten en provincies is alleen van toepassing op provincies, gemeenten en waterschappen.*

Handreikingen	Handreiking is mij bekend		Handreiking wordt in onze organisatie gebruikt	
Handboek integriteitonderzoek (opgesteld door BZK/AIVD).	1 ☐ Ja	2 ☐ Nee	1 ☐ Ja	2 ☐ Nee
Handreiking Integriteit van bestuurders bij gemeenten en provincies (opgesteld door IPO, VNG en BZK gezamenlijk). Deze handreiking is ook van toepassing verklaard op bestuurders van waterschappen.	1 ☐ Ja	2 ☐ Nee	1 ☐ Ja	2 ☐ Nee

→ *Vragen 23 en 24 alleen beantwoorden voor de door uw organisatie gebruikte handreikingen. Indien uw organisatie in het geheel geen gebruik maakt van deze handreikingen ga dan naar vraag 25.*

23. Hoe waardeert u de bruikbaarheid van de bij vraag 22 genoemde handreikingen voor toepassing in uw organisatie?

Waardering bruikbaarheid	Ze er bruikbaar	Voldoende bruikbaar	Onvoldoende bruikbaar	Niet bruikbaar	Niet van toepassing	Weet niet
Handboek integriteitonderzoek (opgesteld door BZK/AIVD).	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐	5 ☐	-5 ☐
Handreiking Integriteit van bestuurders bij gemeenten en provincies (opgesteld door IPO, VNG en BZK gezamenlijk).	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐	5 ☐	-5 ☐

24. Zijn de bij vraag 22 genoemde handreikingen op een toegankelijke wijze voor uw organisatie beschikbaar?

Beschikbaarheid handreikingen	Goed	Voldoende	Onvoldoende	Slecht	Niet van toepassing	Weet niet
Handboek integriteitonderzoek (opgesteld door BZK/AIVD).	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐	5 ☐	-5 ☐
Handreiking Integriteit van bestuurders bij gemeenten en provincies (opgesteld door IPO, VNG en BZK gezamenlijk).	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐	5 ☐	-5 ☐

25. Wat zijn in uw organisatie de belangrijkste knelpunten bij het formuleren van integriteitbeleid?
(U kunt meerdere mogelijkheden aankruisen)

	Belangrijkste knelpunten bij het formuleren van integriteitbeleid
1 ☐	Gebrek aan ambtelijke of organisatorische capaciteit
2 ☐	Gebrek aan beschikbare financiële middelen
3 ☐	Gebrek aan kennis / deskundigheid over integriteitbeleid
4 ☐	Formuleren integriteitbeleid heeft geen prioriteit
5 ☐	Formuleren integriteitbeleid is niet nodig (er zijn in onze organisatie geen problemen met integriteit)
6 ☐	Anders, namelijk
7 ☐	Wij ondervinden geen knelpunten bij het formuleren van integriteitbeleid
-5 ☐	Weet niet

26. Wat zijn in uw organisatie de belangrijkste belemmeringen voor de implementatie van integriteit bevorderende voorzieningen en maatregelen?

(U kunt meerdere mogelijkheden aankruisen)

	Belangrijkste belemmeringen bij het implementeren van integriteit bevorderende voorzieningen en maatregelen
1 ☐	Gebrek aan ambtelijke of organisatorische capaciteit
2 ☐	Gebrek aan beschikbare financiële middelen
3 ☐	Gebrek aan kennis / deskundigheid over integriteitbeleid
4 ☐	Implementatie heeft geen prioriteit
5 ☐	Implementatie integriteitbeleid is niet nodig (er zijn in onze organisatie geen problemen met integriteit)
6 ☐	Anders, namelijk
7 ☐	Geen belemmeringen
-5 ☐	Weet niet

27. Op welke manier kan het integriteitbeleid van uw organisatie eventueel beter worden ondersteund?

(U kunt meerdere mogelijkheden aankruisen)

	Manieren waarop het integriteitbeleid eventueel <u>beter</u> kan worden ondersteund
1 ☐	Ondersteuning is goed genoeg
2 ☐	Meer voorlichting / campagnes
3 ☐	Workshops / cursussen
4 ☐	Anders, namelijk
-5 ☐	Weet niet

Dank u voor de medewerking aan dit onderzoek!

Bijlage 7

Toelichting op vragenlijst inventarisatie integriteitbeleid ambtenaren

Toelichting bij vragenlijst integriteitsbeleid ambtenaren

Aandacht voor integriteit

1. Deze vraag heeft als strekking of binnen uw organisatie deze verschillende aspecten van integriteit ook in een beleidsdocument vastgelegd is. De schriftelijke vaststelling van het beleid kan geschieden in circulaire's of beleidsnota's.
2. De antwoordcategorieën hebben betrekking op welke wijze aandacht kan worden besteed aan integriteit. Dilemmatrainingen zijn trainingen waarbij praktijksituaties worden nagebootst en men voor een moeilijke keuze gesteld wordt. Eén van de competenties bij competentie management betreft integer gedrag. Bij het bespreken van de competenties van een werknemer kan daarom dit onderwerp ook aan de orde komen.
3. Een dergelijk onderzoek richt zich op zogenaamde kwetsbaarheden die in de organisatie besloten liggen (risico-analyse). Het gaat dan om welke kwetsbare handelingen worden verricht en welke organisatorische kwetsbaarheden er zijn. Kwetsbaar wordt hier bedoeld in de zin van 'het risico op mogelijke integriteitsinbreuken'. Hiervoor kan bijvoorbeeld het Handboek integriteitonderzoek van de Algemene Inlichtingen- en Veiligheidsdienst gebruikt worden.
4. Onder periodiek wordt bedoeld binnen vooraf bepaalde perioden.
5. De leiding van een overheidsorganisatie heeft de eindverantwoordelijkheid voor de integriteit van de organisatie als geheel. Met hoogste ambtelijke niveau worden de leden van het directie/managementteam bedoeld. Bij een gemeente kan men hierbij denken aan de gemeentesecretaris en de directeurs van de verschillende sectoren van de gemeentelijke organisatie.
6. Met een centraal register wordt een verzamelpunt bedoeld, waarbij het merendeel van aan integriteit gerelateerde informatie te vinden is. Een dergelijk overzicht kan bijvoorbeeld ook op het intranet te vinden zijn.
7. Met vakorganisaties wordt bij gemeenten en provincies bedoeld de plaatselijk werkende vakbonden die in het Georganiseerd Overleg vertegenwoordigd zijn. Bij het rijk worden de bonden bedoeld, die vertegenwoordigd zijn in de Sectorcommissie rijks personeel.
8. Met politiek orgaan wordt bijvoorbeeld bedoeld het college van burgemeester en wethouders voor een gemeente, de minister voor de rijkdienst, het college van gedeputeerde staten voor de provincie, het dagelijks bestuur voor het waterschap. Met vertegenwoordigend orgaan wordt bijvoorbeeld bedoeld de gemeenteraad voor een gemeente, provinciale staten voor de provincie en het algemeen bestuur voor het waterschap. Deze vraag is niet van toepassing op de regionale korpsen of de KLPD, omdat deze organisaties geen politiek of vertegenwoordigend orgaan kennen.

Het opstellen van gedragscodes

9. De normen of regels in een gedragscode vormen een instrument voor de implementatie van integriteitsbeleid. Gedragscodes kunnen aan- of invulling geven aan regels vastgelegd in rechtspositieregelingen. Ze beogen gedrag en handelingen controleerbaar te maken en bieden houvast bij het bepalen van integriteitsnormen. Een gedragscode kan zowel normen bevatten over hoe in een bepaalde situatie te handelen als regels over procedures die moeten worden gevolgd. Een code geeft niet per definitie regels die rechtskracht hebben, maar ambtenaren zijn in hun functioneren aanspreekbaar op de naleving van de gedragscode.

10. De term draaideurconstructies (antwoordcategorie 8) verwijst naar maatregelen die zijn gericht op de situatie dat een voormalig ambtenaar na zijn ontslag door de overheidsorganisatie wordt ingehuurd - via bijvoorbeeld een adviesbureau - om weer werkzaamheden te verrichten. Bij antwoordcategorie 12 (het privé-gebruik van bedrijfsvoorzieningen en -middelen (kopiëren, kantoorartikelen)) kan ook worden verstaan "inzet personeel voor privé aangelegenheden en privé gebruik dienstauto".
11. Opvraagbaar wil zeggen dat de gedragscode bij een bepaalde persoon of organisatieonderdeel verkregen kan worden. Met intranet wordt bedoeld de website van de organisatie, die niet voor derden raadpleegbaar is.
12. De vraag houdt in of volstaan is met het opstellen van een gedragscode of dat er tevens systemen of instrumenten zijn om de naleving te bevorderen.

Onderzoeken bij werving en selectie

13. Onder procedures worden verstaan richtlijnen vastgelegd in een schriftelijk document.
14. Bij aanstelling in overheidsdienst kan de toekomstig werkgever van de sollicitant eisen dat een verklaring omtrent het gedrag wordt overgelegd. Antwoordcategorie 5 heeft betrekking op functies, waarin de werknemer beschikking heeft over geld of goederen die van waarde zijn of verhandeld kunnen worden.
15. Een antecedentenonderzoek wordt ingesteld voor functies bij de Rijksoverheid die bijzondere eisen stellen aan de integriteit en verantwoordelijkheid van betrokkene. Een dergelijk onderzoek wordt alleen ingesteld als naar het oordeel van het bevoegd gezag de betrokkene bekwaam en geschikt is voor de betreffende functie. Deze vraag hoeft alleen door de rijksdienst ingevuld te worden.
16. Een veiligheidsonderzoek kan worden ingesteld als een functie is aangewezen als vertrouwensfunctie, dat wil zeggen indien de nationale veiligheid in het geding is. In het algemeen zijn dat functies binnen de rijksoverheid waar bijvoorbeeld kennis wordt genomen van staatsgeheimen. Antwoordcategorie 2 spreekt van andere bijzondere vereisten in verband met integriteit. Hierbij moet gedacht worden aan functies, waarbij de functie-uitoefening vanuit integriteitsoogpunt bepaalde kwetsbaarheden voor de desbetreffende organisatie en/of voor de maatschappij met zich brengt. Een functionaris is bijvoorbeeld representatief voor de organisatie, treedt vaak in de openbaarheid en bevindt zich op een hoge positie in de organisatie (zoals een secretaris-generaal). Deze vraag behoeft uitsluitend ingevuld te worden voor dienstonderdelen bij het Rijk.

Kwetsbare functies

17. Kwetsbare functies zijn functies, die extra risico's op integriteitsinbreuken met zich brengen. Hierbij kan worden gedacht aan het werken met gevoelige informatie, het kunnen beschikken over geld en de omgang met zakelijke relaties.
18. Het geheel aan kwetsbare functies kan variëren met de ontwikkeling van de organisatie en de veranderingen in het betreffende dienstonderdeel.
19. Functieroulatie, functiescheiding, screening van kandidaten kunnen bijdragen aan het beperken van risicodragende situaties. Functieroulatie is het beleid binnen een organisatie dat medewerkers in (zeer) kwetsbare functies na vooraf vastgestelde intervallen wisselen van functie. Functiescheiding beoogt door scheiding van taken en bevoegdheden te voorkomen dat een medewerker met aanzienlijke integriteitsrisico's te maken krijgt. Screening van kandidaten kan voorkomen dat werknemers in dienst worden genomen, die in voorgaande functies niet-integer gedrag hebben vertoond. Het voorkomen van solistische functie-uitoefening houdt in dat werknemers vanuit integriteitsoogpunt risicovolle processen in teamverband uitoefenen om collegiale controle mogelijk te maken.

Het afleggen van een eed of belofte

20. Het bij de indiensttreding van nieuwe medewerkers laten afleggen van de eed, de belofte of een integriteitverklaring kan gebruikt worden om de integriteit van de organisatie te bevorderen. Onder integriteitverklaring wordt verstaan het afleggen van verklaring, waarin de tekst van de verklaring het belang van integer gedrag van de werknemer en de integriteit van de organisatie onderstreept.
21. Overheidsorganisaties kunnen het moment van de eed of de integriteitverklaring benutten om het belang van integriteit binnen de organisatie aan de orde te stellen.
22. Verschillende personen binnen de organisatie kunnen de ambtseed of –belofte of de integriteitverklaring afnemen. Een direct ambtelijk leidinggevende kan bijvoorbeeld het afdelingshoofd zijn. De hoogst ambtelijk leidinggevende is bijvoorbeeld voor een gemeente de gemeentesecretaris respectievelijk de raadsgriffier of voor de politie de commissaris.
23. Onder recent wordt verstaan na het jaar 2000.
24. De ambtseed of –belofte of de integriteitverklaring geldt vaak alleen voor werknemers met een ambtelijke aanstelling. Ook werknemers zonder ambtelijke aanstelling, zoals arbeidscontractanten, uitzendkrachten, gedetacheerden en dergelijke kunnen verplicht worden om een integriteitverklaring af te leggen.

Nevenwerkzaamheden en financiële belangen

25. Ambtenaren zijn verplicht om nevenwerkzaamheden die raakvlakken hebben met de functie vervulling te melden aan het bevoegd gezag, waarna het bevoegd gezag deze registreert. Daarbij kan worden aangegeven aan de hand van welke criteria de toelaatbaarheid van nevenwerkzaamheden, getoetst aan de hoofdfunctie, wordt beoordeeld. Deze verplichting geldt zowel voor ambtenaren van het Rijk als ook van de gemeenten.
26. Geen toelichting.
27. Gedurende het vervullen van de hoofdfunctie kan een medewerker nieuwe of andere nevenwerkzaamheden gaan uitoefenen, waarbij het ook van belang is dat deze geregistreerd worden.
28. Antwoordcategorie 3 houdt in dat de periode tussen het actualiseren van het overzicht van nevenwerkzaamheden meer dan twee jaar duurt.
29. Openbaarmaking van gemelde nevenwerkzaamheden is een nieuwe verplichting uit de Ambtenarenwet, die nog niet in de sectorale rechtspositie voor gemeenten, provincies en het rijk vertaald is. Een plicht tot actieve openbaarmaking geldt voor een beperkt aantal functies. Het gaat om ambtenaren aangesteld in een functie waarvoor ter bevordering van de integriteit van de openbare dienst een actieve openbaarmaking van de geregistreerde nevenwerkzaamheden noodzakelijk is. Het gaat hierbij vooral om functies in de hogere managementsfeer, die dicht bij de politiek staan. Het bevoegd gezag van provincies, gemeenten en waterschappen kunnen uitvoeringsregelingen treffen. In vraag 29 wordt gevraagd of en voor welke functies een dergelijke verplichting geldt.
30. De verplichte melding van bepaalde financiële belangen is een nieuwe verplichting uit de Ambtenarenwet, die nog niet in de sectorale rechtspositie voor gemeenten, provincies en het rijk vertaald is. Bij financiële belangen kan het gaan om het bezit van effecten, vorderingsrechten, onroerend goed, bouwgrond alsook om financiële deelnemingen in ondernemingen etc. Zelfs negatieve financiële belangen, zoals bijvoorbeeld schulden uit hypothecaire vorderingen, kunnen hieronder vallen. In vraag 30 wordt gevraagd voor welke functies binnen uw organisatie financiële belangen gemeld moeten worden.

Het treffen van maatregelen gericht op informatiebescherming

31. Integriteitrisico's kunnen ontstaan indien ambtenaren in de uitoefening van hun functie kunnen beschikken over kennis, die zij in de privé-sfeer zouden kunnen aanwenden om er persoonlijk voordeel mee te behalen. Deze vraag heeft ook betrekking op het zorgvuldig omgaan met informatie bijvoorbeeld het in publieke gelegenheden spreken over vanuit integriteit oogpunt risicovolle onderwerpen of het 'lekker' van informatie naar derden.
32. Maatregelen waarbij hier gedacht kan worden, zijn het cleandeskbeleid, toegangsbeveiliging, een pasjessysteem, de beveiliging van het computernetwerk tegen 'hackers' etc.

Relatiegeschenken

33. Voor rijksambtenaren geldt bijvoorbeeld dat geschenken of diensten van meer dan € 50 in ieder geval niet mogen worden geaccepteerd. Ook gemeenten, provincies en waterschappen kunnen dergelijke geschenkenregelingen vaststellen.
34. Een meldplicht houdt in dat indien een werknemer een geschenk of uitnodiging heeft ontvangen, deze binnen de organisatie (bij een persoon of dienstonderdeel) moet worden gemeld.
35. Antwoordcategorie 1 houdt in dat geen geschenken of uitnodigingen mogen worden aangenomen. Antwoordcategorie 2 houdt in dat het maximumbedrag voor het aannemen van geschenken onder de € 50 euro ligt. Antwoordcategorie 3 houdt in dat het maximumbedrag voor het aannemen van geschenken boven de € 50 ligt. Antwoordcategorie 4 houdt in dat geen nadere regels (maximum) voor het ontvangen van geschenken of uitnodigingen genomen zijn.
36. Een organisatie kan ook regels vastgesteld hebben over geschenken en uitnodigingen die werknemers geven aan zakelijke relaties.

Inkoop- en aanbestedingsprocedures

37. Inkoop- en aanbestedingsprocedures zijn vanuit integriteitsoogpunt vaak kwetsbare procedures. Inkoop betreft uiteenlopende zaken van het aanschaffen van software tot de aanbesteding van grote bouw- of infrastructurele projecten. Het gaat dus om allerlei soorten leveringen, diensten en werken. Aanbesteding maakt onderdeel uit van het inkoopproces. Het is een vorm van marktbenadering, waarin de opdrachtgever na concurrentiestelling een opdracht gunt. Voor het inkoop- en aanbestedingsbeleid zijn verschillende beleidsuitgangspunten denkbaar: economische, juridische, ethische etc. Het inkoop- en aanbestedingsbeleid kan inhouden welke taken bestaan, hoe deze moeten worden uitgevoerd en welke bevoegdheden en verantwoordelijkheden daarmee samenhangen.
38. Een inkoop- en aanbestedingsprocedure valt uiteen in verschillende onderdelen. In deze vraag wordt gevraagd voor welke onderdelen onderscheiden worden, indien sprake is van inkoop- en aanbestedingsprocedures. Antwoordcategorie 1 'bestek' is een beschrijving van het gewenste product van een aanbieder, waar men bijvoorbeeld in kan bepalen dat ingeschakelde onderaannemers ook moeten voldoen aan bepaalde integriteiteisen. Met antwoordcategorie 4 'inhuur van derden' wordt bedoeld dat personen met nauwe banden met de organisatie en/of voormalig personeel niet of slechts onder bepaalde voorwaarden ingehuurd worden. Antwoordcategorie 8 'Omgang met gegadigden, leveranciers en onderaannemers' houdt in dat specifieke gedragsregels zijn neergelegd voor bestuurders en ambtenaren die met inkoop- en aanbesteding te maken hebben. Antwoordcategorie 10: de afkorting BIBOB staat voor de Wet "Bevordering Integriteitbeoordelingen door het Openbaar Bestuur". Op 1 juni 2003 is deze wet in werking getreden. Deze wet biedt de mogelijkheid om te voorkomen dat de overheid criminele activiteiten faciliteert via het verlenen van vergunningen en subsidies of door het gunnen van opdrachten. Antwoordcategorie 11 '(Openbare) verantwoordingssystematiek inzake aanbesteding' kan bijvoorbeeld bestaan uit het bevorderen of verplichten van het rapporteren en verantwoording afleggen aan bijvoorbeeld een gemeenteraad.

Integriteit als onderdeel van (accountants)controle op het financieel beheer

39. In deze vraag worden zowel interne als externe accountants bedoeld.
40. Bijzonder onderzoek kan bijvoorbeeld zijn het incidenteel onderzoek doen naar ingediende declaraties of inkoop. De gemeenteraad of provinciale staten kan dit op grond van het Besluit Accountantscontrole provincies en gemeenten doen.
41. Het gaat hier om regels die bestaan naast de regels van de beroepsgroep accountants. Voor gemeenten en provincies bijvoorbeeld kunnen dergelijke richtlijnen zijn opgenomen in de verordening financiële functie (artikel 213 van de Gemeentewet en artikel 217 van de Provinciewet). Deze kan aanwijzingen geven aan de accountant hoe hij de controle moet uitvoeren.
42. Deze vraag heeft tot doel om te inventariseren dat als bepaalde aandachtspunten in de accountantscontrole aangewezen zijn of daarvan periodieke controle plaatsvindt.
43. Een integriteitaudit is een onderzoek naar de kwetsbaarheden in de organisatie. Bij een dergelijk onderzoek kunnen ook accountants betrokken worden.

Vertrouwenspersoon voor integriteit

44. De vertrouwenspersoon voor integriteitkwesies is aanspreekpunt in de organisatie voor integriteitvragen. Het gaat hier om een vertrouwenspersoon, op wie medewerkers in dienst van de betreffende gemeente, provincie, waterschap of politiekorps een beroep kunnen doen. De exacte invulling van zijn taken, bevoegdheden en positie zal per organisatie verschillen. Hij kan een klankbordfunctie vervullen, waarbij ambtenaren advies kunnen inwinnen over integriteitvraagstukken. Verder kan hij een meldpuntfunctie vervullen, waarbij ambtenaren (vermoedens van) integriteitschendingen, die binnen de eigen organisatie gepleegd worden, kunnen aankaarten.
45. Geen toelichting.

Meldingsprocedure bij het vermoeden van een misstand

46. Deze vraag heeft betrekking op het bestaan van een procedure voor de wijze waarop binnen de organisatie vermoedens van aantastingen van de integriteit door de medewerkers aangekaart kunnen worden.
47. Een onafhankelijke commissie bestaat uit personen, die niet in de organisatie werkzaam zijn.

Handelwijze bij aantasting integriteit of vermoedens daarvan

48. Deze vraag heeft betrekking op het bestaan van een procedure voor het geval een (vermeende) aantasting van de integriteit bij de leiding van de organisatie bekend is geworden.
49. Voor de handelwijze bij aantasting van integriteit of vermoedens daarvan kan van te voren de inhoud van de procedures vastgesteld zijn. Een dergelijke procedure kan uit verschillende onderdelen bestaan. Met antwoordcategorie 4 'Waarborgen positie belanghebbenden' wordt bedoeld hoe de positie van de diverse belanghebbenden wordt beschermd. Het gaat dan zowel om de melder van de (vermeende) aantasting van de integriteit alsook degene die van een dergelijke aantasting verdacht wordt. Met antwoordcategorie 5 'De wijze van rapportage en terugkoppeling' wordt bedoeld in welke vorm de resultaten van het onderzoek bekend gemaakt worden. Terugkoppeling houdt de wijze in, waarop de organisatie de resultaten van het onderzoek aan de betrokkenen bekend maakt en tevens aangeeft tot welke mogelijke maatregelen de resultaten leiden.
50. Het onderzoek kan leiden tot de conclusie dat sprake is van een integriteitsinbreuk. In dergelijk geval kan overwogen worden, een disciplinaire straf op te leggen, de politie in te schakelen, een rechtszaak te beginnen etc. Hiervoor kan binnen de organisatie een schriftelijk vastgelegde procedure bestaan.

Ondersteuning bij integriteitsbeleid

51. Het Rijk heeft een politiek-bestuurlijke verantwoordelijkheid voor de integriteit als onderdeel van de zorg voor de kwaliteit van het openbaar bestuur. De minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties is verantwoordelijk voor de kaders en een goed systeem op grond waarvan de diverse organen van het openbaar bestuur aan het integriteitsbeleid invulling kunnen geven. Vanuit de coördinerende rol worden door het ministerie van BZK aan overheidsorganisaties ondersteunende instrumenten en faciliteiten aangeboden. Zodoende wordt ook gevraagd naar de toegankelijkheid, kenbaarheid en kwaliteit van de handreikingen, die het Rijk ter nadere invulling van de wettelijke regelingen verstrekt om aan hun verantwoordelijkheid te voldoen.

De koepel- of belangenorganisaties (Vereniging van Nederlandse Gemeenten, Interprovinciaal Overleg en Unie van Waterschappen) vervullen een wezenlijke rol bij de nadere invulling van het integriteitsbeleid, dat decentrale overheden en de rijksoverheid voeren. Zij kunnen bijvoorbeeld modellen voor regelingen opstellen en ook met de bonden gemeenschappelijke codes afspreken. Op verschillende wijzen wordt ondersteuning geboden bij de nadere uitwerking van het beleid. Het beschikbaar stellen van handreikingen zoals modellen, faq (frequently asked questions) en het bevorderen van informatie-uitwisseling zijn mogelijke vormen, waarin dit plaatsvindt.

Bijlage 8

Toelichting op vragenlijst inventarisatie integriteitbeleid politieke ambtsdragers

Toelichting bij de vragenlijsten integriteitsbeleid politieke ambtsdragers (bestuurders en volksvertegenwoordigers)

Aandacht voor integriteit

1. De antwoordcategorieën hebben betrekking op welke wijze aandacht kan worden besteed aan integriteit. Dilemmatrainingen zijn trainingen waarbij praktijksituaties worden nagebootst en men voor een moeilijke keuze gesteld wordt.
2. Deze vraag geldt niet voor bestuurders en is daarom niet opgenomen in de vragenlijst "integriteitsbeleid bestuurders".
Fracties van politieke partijen kunnen in gemeenten, provincies en het Rijk ervoor kiezen om een eigen integriteitsbeleid te hanteren of aanvullende normen te formuleren.

Het opstellen van gedragscodes

3. De normen of regels in een gedragscode vormen een instrument voor de implementatie van integriteitsbeleid. Gedragscodes kunnen aan- of invulling geven aan regels vastgelegd in rechtspositieregelingen. Ze beogen gedrag en handelingen controleerbaar te maken en bieden houvast bij het bepalen van integriteitsnormen. Een gedragscode kan zowel normen bevatten over hoe in een bepaalde situatie te handelen als regels over procedures die moeten worden gevolgd. Een code geeft niet per definitie regels die rechtskracht hebben, maar ambtenaren zijn in hun functioneren aanspreekbaar op de naleving van de gedragscode.

Voor de gemeente en de provincie geldt, dat de gedragscode voor burgemeester c.q. Commissaris van de Koning, wethouders c.q. gedeputeerden en raadsleden c.q. statenleden wordt voorgeschreven. Met het college c.q. dagelijks bestuur wordt bedoeld voor gemeenten het college, voor provincies gedeputeerde staten en voor de waterschappen het dagelijks bestuur en voor het Rijk de ministers en staatssecretarissen. Met het volksvertegenwoordigend orgaan c.q. het algemeen bestuur wordt bedoeld voor gemeenten de gemeenteraad, voor provincies provinciale staten, voor de waterschappen het algemeen bestuur en voor het Rijk de leden van de Eerste en Tweede Kamer der Staten-Generaal.

4. Bij antwoordcategorie 6 (het privé-gebruik van bedrijfsvoorzieningen en -middelen (kopiëren, kantoorartikelen)) kan ook worden verstaan "inzet personeel voor privé aangelegenheden en privé gebruik dienstauto".
5. Opvraagbaar wil zeggen dat de gedragscode bij een bepaalde persoon of organisatieonderdeel verkregen kan worden. Met internet wordt bedoeld de website van de organisatie, die voor derden raadpleegbaar is.
6. De vraag houdt in of volstaan is met het opstellen van een gedragscode of dat er tevens systemen of instrumenten zijn om de naleving te bevorderen.

Aanspreekpunt voor integriteitsvraagstukken

7. In de organisatie kan een aanspreekpunt voor integriteitsvragen bestaan. De exacte invulling van zijn taken, bevoegdheden en positie zal per organisatie verschillen. In de gemeente kan bijvoorbeeld het seniorenconvent of het raadspresidium als aanspreekpunt dienen.

Nevenwerkzaamheden en financiële belangen

8. Veel gemeentelijke en provinciale bestuurders hebben naast hun politieke ambt nog andere (neven)functies, betaald of onbetaald. Voor staten- en raadsleden en parttime-wethouders is dat vaak noodzakelijk, omdat voor hen het politieke ambt feitelijk een nevenfunctie is die zij vervullen naast een andere of eigenlijke bron van inkomsten. Sommige nevenfunctie vervullen bestuurders uit hoofde van hun functie als bestuurder. Dat zijn de nevenfuncties waarin zij 'qualitate qua' zijn benoemd (de zogenoemde q.q.-functies).
9. Gedurende het vervullen van het ambt kan de politieke ambtsdrager nieuwe of andere nevenwerkzaamheden gaan uitoefenen, waarbij het ook van belang is dat deze geregistreerd worden.
10. Geen toelichting.
11. De vraag welke nevenwerkzaamheden wel en welke niet toelaatbaar zijn, dient beantwoord te worden aan de hand van de wettelijke criteria. Aangegeven kan worden aan de hand van welke criteria de toelaatbaarheid van nevenwerkzaamheden, getoetst aan de neven- of hoofdfunctie, wordt beoordeeld.
12. Openbaarmaking kan geschieden bijvoorbeeld door ter inzage legging op het gemeente- of provinciehuis. Het gebruik van de gemeentelijke of provinciale website kan de toegankelijkheid van de informatie vergoten.
13. Bij de melding van nevenwerkzaamheden kan gevraagd worden welke tijdsbeslag de vervulling met zich brengt ter beoordeling van de vraag of het functioneren van de ambtsdrager niet in het geding komt.
14. Bij financiële belangen kan het gaan om het bezit van effecten, vorderingsrechten, onroerend goed, bouwgrond alsook om financiële deelnemingen in ondernemingen etc. Zelfs negatieve financiële belangen, zoals bijvoorbeeld schulden uit hypothecaire vorderingen, kunnen hieronder vallen. Gevraagd wordt voor welke functies binnen uw organisatie financiële belangen gemeld moeten worden.
15. Ook bij q.q.-functies is het risico van belangenverstrengeling niet uitgesloten. Ter vermijding van iedere schijn van belangenverstrengeling verdient het aanbeveling kritisch van gedachten te wisselen over de vervulling van commissariaten door gemeentelijke en provinciale bestuurders in bijvoorbeeld vervoers- en energiebedrijven.

Het treffen van maatregelen gericht op informatiebescherming

16. Een integer bestuurder dient zorgvuldig en correct om te gaan met informatie waarover hij uit hoofde van zijn ambt beschikt. Integriteitsrisico's kunnen ontstaan indien politieke ambtsdragers in de uitoefening van hun ambt kunnen beschikken over kennis, die zij in de privé-sfeer zouden kunnen aanwenden om er persoonlijk voordeel mee te behalen.

Deze vraag heeft ook betrekking op het zorgvuldig omgaan met informatie bijvoorbeeld het in publieke gelegenheden spreken over vanuit integriteit oogpunt risicovolle onderwerpen of het 'lekker' van informatie naar pers en media.

Relatiegeschenken

17. De begrippen geschenken en uitnodigingen dienen ruim te worden geïnterpreteerd. Ook uitnodigingen voor een diner, een excursie, werkbezoeken of een gezamenlijk bezoek aan een evenement kunnen onder het begrip relatiegeschenken vallen. In veel gemeenten en provincies bestaat de regel dat voor het accepteren van schenkingen boven een bepaalde waarde een raads- c.q. statenbesluit nodig is. Tevens is het mogelijk dat individuele politieke ambtsdragers persoonlijk geschenken of uitnodigingen ontvangen. Ook hiervoor kunnen regels bestaan.
18. Een meldplicht houdt in dat indien een politieke ambtsdrager een geschenk of uitnodiging heeft ontvangen, deze binnen de organisatie (bij een persoon of onderdeel van de organisatie) moet worden gemeld.

19. Antwoordcategorie 1 houdt in dat geen geschenken of uitnodigingen mogen worden aangenomen. Antwoordcategorie 2 houdt in dat het maximumbedrag voor het aannemen van geschenken onder de € 50 euro ligt. Antwoordcategorie 3 houdt in dat het maximumbedrag voor het aannemen van geschenken boven de € 50 ligt. Antwoordcategorie 4 houdt in dat geen nadere regels (maximum) voor het ontvangen van geschenken of uitnodigingen genomen zijn.
20. Ook kunnen regels vastgesteld zijn over geschenken en uitnodigingen die politieke ambtsdragers geven aan bestuurlijke en zakelijke relaties. Hier kan het dan gaan om relatiegeschenken die verbonden zijn met de gemeente, provincie, waterschap of de Staten-Generaal, maar ook om andersoortige geschenken.

Maatregelen gericht op het voorkomen van een schijn van belangenverstrengeling

21. Deze vraag geldt niet voor volksvertegenwoordigers zoals de gemeenteraad, provinciale staten, het algemeen bestuur van een waterschap en de Staten-Generaal en is daarom niet opgenomen in de vragenlijst "integriteitsbeleid volksvertegenwoordigers". De vraag heeft wél betrekking op leden van een dagelijks bestuur zoals een college. Een transparante besluitvormingsprocedure kan bijdragen aan integere besluitvorming, zodat de schijn van belangenverstrengeling niet kan ontstaan. Op verschillende wijzen kan dit voorkomen worden. Antwoordcategorie 1 houdt in dat bestuurders na een nieuwe collegevorming belangenbehartiger worden van een andere portefeuille, dan waar zij voor de verkiezingen verantwoordelijk voor waren. Met collegiale besluitvorming wordt bedoeld, dat het bestuur in gezamenlijkheid besluiten nemen en ook op de hoogte zijn van de genomen besluiten. Mandaat is de bevoegdheid om in naam van een bestuursorgaan zoals het college van een gemeente besluiten te nemen. Mandaat is een 'opdracht' aan de hiërarchisch ondergeschikte ambtenaar om de uitoefening van een bevoegdheid ter hand te nemen. Hierdoor hoeft de politieke ambtsdrager in een situatie waarin de schijn van belangenverstrengeling zou kunnen ontstaan, niet persoonlijk een beslissing voor te bereiden. Openbaarheid van besluitvorming houdt in dat derden op een toegankelijke wijze op de hoogte kunnen zijn van de inhoud van genomen besluiten.

Ondersteuning bij integriteitsbeleid

22. Het Rijk heeft een politiek-bestuurlijke verantwoordelijkheid voor de integriteit als onderdeel van de zorg voor de kwaliteit van het openbaar bestuur. De minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties is verantwoordelijk voor de kaders en een goed systeem op grond waarvan de diverse organen van het openbaar bestuur aan het integriteitsbeleid invulling kunnen geven. Vanuit de coördinerende rol worden door het ministerie van BZK aan overheidsorganisaties ondersteunende instrumenten en faciliteiten aangeboden. Zodoende wordt ook gevraagd naar de toegankelijkheid, kenbaarheid en kwaliteit van de handreikingen, die het Rijk ter nadere invulling van de wettelijke regelingen verstrekt om aan hun verantwoordelijkheid te voldoen.

De koepel- of belangenorganisaties (Vereniging van Nederlandse Gemeenten, Interprovinciaal Overleg en Unie van Waterschappen) vervullen een wezenlijke rol bij de nadere invulling van het integriteitsbeleid, dat decentrale overheden en de rijksoverheid voeren. Zij kunnen bijvoorbeeld modellen voor regelingen opstellen en ook met de bonden gemeenschappelijke codes afspreken. Op verschillende wijzen wordt ondersteuning geboden bij de nadere uitwerking van het beleid. Het beschikbaar stellen van handreikingen zoals modellen, faq (frequently asked questions) en het bevorderen van informatie-uitwisseling zijn mogelijke vormen, waarin dit plaatsvindt.

Research voor Beleid
Schipholweg 13 - 15
Postbus 985
2300 AZ Leiden
telefoon: (071) 5253737
telefax: (071) 5253702
e-mail: rvb@rvbh.nl
www.researchvoorbeleid.nl